

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Katedra sociální práce

Diplomová práce

Martina Brtvová

Informovanost o domácím násilí u žen
ve věku 22-37 let
(Šetření v rámci domova pro studentky - Praha)

Foreknowledge about the domestic violence
by the women at the age of 22-37
(Research in the student's house in Prague)

Praha 2009 Vedoucí práce: PhDr. Daniela Vodáčková

Děkuji vedoucí diplomové práce PhDr. Daniele Vodáčkové za přínosné konzultace a podněty. Poděkování patří také konzultantce PhDr. Marii Šusterové, vedoucí Intervenčního centra Praha a všem, kteří mi pomohli v realizaci mé diplomové práce.

P R O H L A Š U J I,

že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Praze, dne 30.7.2009

Podpis:

Anotace

Diplomová práce „Informovanost o domácím násilí u žen ve věku 22–37 let (Šetření v rámci domova pro studentky – Praha)“ pojednává o problematice domácího násilí, definuje základní pojmy spojené s touto problematikou, popisuje znaky domácího násilí, osobnost „pachatele“ a osobnost „oběti“. Dále se zaměřuje na organizace, které se zabývají pomocí osobám ohroženým domácím násilím, včetně možnosti vykázaní násilné osoby ze společné domácnosti. Pozornost je věnována také krizové intervenci u osob ohrožených domácím násilím a některým problémovým místům v péči o tyto osoby.

Cílem práce by měl být především důraz na informovanost profesionálů i laické veřejnosti o domácím násilí, neboť se ukazuje jako klíčová pro první kontakt s osobou ohroženou domácím násilím: může buď zahájit komplikovaný proces odpoutávání se od násilné osoby, nebo utlumit odhodlání ohrožené osoby situaci řešit.

V praktické části diplomové práce jsem se zaměřila na výzkum informovanosti o domácím násilí mezi mladými ženami žijícími v domově pro studentky. Doplněním této sondy se stal průzkum, jak organizace zabývající se problematikou domácího násilí (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum Praha) informují veřejnost o tomto jevu a pomoci ohroženým osobám.

Počet stran: 130

Počet příloh: 5

Klíčová slova: domácí násilí, informovanost o pomoci při domácím násilí, interdisciplinární spolupráce, interdisciplinární tým, intervenční centrum, krizová intervence, násilná osoba, nestátní organizace proti domácímu

násilí, ohrožená osoba, Policie České republiky, syndrom týrané ženy, vykázaní ze společné domácnosti, zákon

Annotation

The diploma thesis „*Foreknowledge about the domestic violence by the women at the age of 22-37 (Research in the student's house in Prague)*“ deals with the problematic of the domestic violence, defines the general expressions connected with this problematic, describes the features of the domestic violence, the character of the „victim“ and character of the „offender“. It also focuses on organisations dealing with the domestic violence and helps the people endangered by the domestic violence including the possibility of expelling the violent person from the common household.

I pay attention also to crisis intervention by the people endangered by the domestic violence and some problematic moments in the care of these individuals.

The aim of my diploma thesis should be the accent on the foreknowledge of the professionals as well as the ordinary people seems to be crucial because the first meeting with the endangered person could start the complicated process of unbending from the violent person or calming down the determination of the endangered person to solve the problem.

In the practical part of my diploma thesis I focused on the research of the foreknowledge about the help in case of the domestic violence among the women dwelling in the house for students. Additional part of this research there is a survey how the organisations dealing with the domestic violence (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí /White circle of safety/, Intervention Centre in Prague) inform the public on this phenomenon and help the endangered people.

Number of pages: 130

Number of attachments: 5

The key words: domestic violence, foreknowledge about the help in case of the domestic violence, interdisciplinary cooperation, interdisciplinary team, intervention centre, crisis intervention, violent person, non-state organization against the domestic violence, endangered person, Police of the Czech Republic, the battered woman syndrome, expel from the common household, law

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	8
ÚVOD	9
1. VYMEZENÍ POJMŮ	12
1.1 Domácí násilí	12
1.2 Ohrožená osoba	12
1.3 Násilná osoba	13
1.4 Intervenční centrum	13
1.5 Interdisciplinární spolupráce, interdisciplinární tým	14
2. ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	15
2.1 Co je a co není DN	16
2.2 Specifické znaky DN	19
3. OSOBNOST „OBĚTI“, OSOBNOST „PACHATELE“	23
3.1 Osobnost „oběti“	23
3.2 Osobnost „pachatele“	30
3.2.1 Varovné signály v partnerském vztahu	33
4. ORGANIZACE, ZABÝVAJÍCÍ SE DOMÁCÍM NÁSILÍM A JEJICH VÝVOJ	35
4.1 Acorus	37
4.2 ROSA	40
4.3 Bílý kruh bezpečí	42
4.4 Intervenční centrum	46
4.4.1 V čem spočívá jeho přínos	46
4.4.2 Novinky ohledně vykazování od 1.1.2009	50
4.4.3 Intervenční centrum, náplň práce a popis obvyklého postupu řešení	53
5. KRIZOVÁ INTERVENCE	61
5.1 Krizová intervence u domácího násilí	61
5.1.1 Problémová místa v péči o osoby ohrožené DN	65
6. PRAKTICKÁ ČÁST	68
6.1 Úvod do praktické části	68
6.2 Cíl šetření	68
6.2.1 Pracovní hypotézy	69
6.3 Respondenti, zařízení	70
6.4 Metoda šetření	71
6.5 Vyhodnocení výzkumu	72
6.5.1 Komentář k pracovním hypotézám	95
ZÁVĚR A DISKUSE	98
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	102
DALŠÍ ZDROJE	106
SEZNAM PŘÍLOH	108

Seznam zkratek

BKB - Bílý kruh bezpečí

DN - Domácí násilí

IC - Intervenční centrum

IDT - Interdisciplinární tým

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSPOD - Orgán sociálněprávní ochrany dětí

PČR - Policie České republiky

SKPV - Správa kriminální policie a vyšetřování

Úvod

Problematika domácího násilí byla v minulosti přehlížena, bagatelizována a odsouvána do privátní sféry, do které stát ani přihlížející svědkové nemají právo zasahovat. Veřejností byla vnímána jako okrajový problém, který je soukromou věcí rodiny.

Podle druhého reprezentativního výzkumu o domácím násilí v ČR z července 2006¹ naprostá většina občanů starších 15ti let (97 %) sice ví nebo alespoň tuší, co je to domácí násilí, ale nemá dostatek informací, které by jim pomohly na tento jev reagovat.² Přitom právě „nedostatečná informovanost o tom, jak se tváří v tvář domácímu násilí zachovat, zůstává nadále jedním z faktorů, které snižují osobní ochotu lidí proti němu zasáhnout“ (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2006). Veřejnost také často podléhá mýtům o domácím násilí, např. že slušní lidé se domácího násilí nedopouštějí nebo že se obětí stávají pouze slabé bojácné osobnosti (muž „bačkora“ nebo žena „putka“).

Důležitou složkou boje proti domácímu násilí jsou také nejruznější kampaně zaměřené na informovanost o domácím násilí (např. kampaň „Avon proti domácímu násilí“ - billboardy na autobusových a tramvajových zastávkách v Praze a dalších městech, kterou realizoval Avon ve spolupráci s občanským sdružením Acorus). Dostatek informací o tom, co se děje a kam se mohou obrátit je prvním krokem k řešení domácího násilí, k jeho včasnému odhalení a „podchycení“.

Předložená diplomová práce nese název „Informovanost o domácím násilí u žen ve věku 22-37 let“. Téma jsem zvolila na základě mých profesních zkušeností v oblasti sociální práce. Informovanost profesionálů i laiků (přátelé a další blízké osoby „oběti“) považují za klíčovou především z hlediska

---

¹ Výzkum pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a.s. zrealizovala agentura STEM.

² Dle výzkumu má dostatek informací pouze 19 % veřejnosti, tedy necelá pětina (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2006).

porozumění psychologii ohrožené osoby při prvním kontaktu s ní. Na něm totiž velmi záleží, zda se podaří ohroženou osobu podpořit při osvobozování se ze závislosti na násilném partnerovi nebo zda její odhodlání začít situaci řešit, často měsíce a roky pracně hledané, bude zničeno necitlivým a neodborným zásahem již během prvního setkání. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla právě pro výzkum informovanosti o domácím násilí.

Partnerský či jiný blízký vztah si většina lidí spojuje s emocionální náklonností, důvěrou, bezpečím a blízkostí. Asi nikdo nepředpokládá, že by se stal „obětí“ domácího násilí, odmítáme si připustit, že by nám blízká osoba mohla nebo dokonce chtěla ubližovat. Pokud se tak přesto stane, ať již psychickou, fyzickou nebo jinou formou, jsme v šoku a jen velmi obtížně se s touto realitou vyrovnáváme a rozhodujeme se vyhledat pomoc. Je těžké pochopit, že se někdo blízký změnil a že tato změna je trvalá. Je těžké odhodlat se situaci řešit a vyprávět o ní neznámým lidem na policii, v intervenčním centru nebo v jiné pomáhající organizaci. S ohledem na to, že osobou ohroženou domácím násilím se může stát prakticky kdokoli a že podle výzkumů většina občanů netuší, kam se obracet pro pomoc, byl stanoven cíl této práce. Tím by měl být především důraz na informovanost o domácím násilí, ať již se jedná o rozpoznávání domácího násilí a jeho specifických znaků nebo o zaměření se na možnosti řešení vzniklé náročné situace za využití širší psychosociální sítě pomoci včetně možnosti vykázaní násilné osoby ze společné domácnosti Policií České republiky.

V teoretické části diplomové práce definuji v první kapitole základní pojmy - co je to domácí násilí, kdo je ohroženou a kdo násilnou osobou, co znamená intervenční centrum a jaké podoby má interdisciplinární spolupráce. Následuje kapitola zaměřená na rozpoznávání domácího násilí a jeho specifických znaků. Třetí kapitola popisuje osobnost „oběti“ a osobnost „pachatele“ a dále pojmenovává signály v

partnerském vztahu, které jsou z hlediska domácího násilí rizikové. Další kapitola představuje čtyři pražské organizace zabývající se pomocí osobám ohroženým domácím násilím (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí, Intervenční centrum Praha) včetně sociálních služeb, které poskytují. Věnuje se také právnímu zakotvení, přínosu intervenčního centra a mezioborové spolupráci. Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na krizovou intervenci poskytovanou osobám ohroženým domácím násilím a rozebírá také některá problémová místa v péči o tyto osoby.

V praktické části diplomové práce jsem se zaměřila na výzkum informovanosti o domácím násilí mezi mladými ženami žijícími v domově pro studentky v Praze. Cílem této sondy bylo zmapovat, jaké mají informace o domácím násilí, jak si tento fenomén vysvětlují a zda vědí, kde hledat pomoc. Vycházím z předpokladu, že pohled na problematiku domácího násilí budou ovlivňovat osobní zkušenosti respondentek, dále informace, které během života získaly a v neposlední řadě také mnoho mýtů, které se ohledně domácího násilí ve společnosti vyskytují. Ráda bych tuto problematiku zachytila na úzce specifikované skupině žen žijících v domově pro studentky v Praze. Doplněním této sondy se stal průzkum, jak uvedené organizace informují o domácím násilí (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum Praha). Cílem bylo zachytit problematiku informovanosti o domácím násilí ze strany organizací, které poskytují služby osobám ohroženým domácím násilím.

Výsledky empirické části se mohou stát impulzem pro zorganizování nové kampaně informující širší veřejnost o projevech domácího násilí, organizacích podporujících ohrožené osoby a možnostech řešení. V tomto směru rozhodně platí: čím více opakování (informace, kontakty), tím lépe.

1. Vymezení pojmů

1.1 Domácí násilí

Domácí násilí (zkráceně DN) je násilí páchané vůči osobě žijící ve společném obydlí (např. partner/ka, dítě, rodiče). Může se objevovat násilí fyzické, psychické, emoční, sociální, ekonomické, sexuální. Přítomen může být jeden druh násilí, častěji však bývá násilí kombinováno (fyzické s psychickým, emočním, sociálním, ekonomickým či sexuálním). Může se ho dopouštět muž i žena, nejčastěji a v nejzávažnějších formách ho ale páchá muž. U oběti vede ke ztrátě schopnosti včas zastavit násilné incidenty a efektivně řešit narušený vztah.

1.2 Ohrožená osoba

Tuto terminologii zavádí zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Jedná se o osobu ohroženou domácím násilím, často bývá nazývána jako „oběť“ domácího násilí. Oběť (kterou člověk v případě DN bezesporu je) však evokuje bezbrannost, pasivitu, neměnnost situace. V textu této diplomové práce se proto většinou přidržím názvu „ohrožená osoba“, který podle mého názoru lépe vystihuje podstatu problému DN a zároveň neubírá dotyčné osobě kompetence, zplnomocňuje ji řešit danou situaci a nesmířit se s pasivním označením „oběti“.

Domácím násilím může být ohrožen muž i žena, nejčastěji (podle IC Praha v 95 % případů) se však jedná o ženu, proto i v této práci budu mluvit v souvislosti s DN především o ženách, analogicky se to vztahuje i na muže ohroženého DN.

Ohrožená osoba bývá interně nazývána jako klientka, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, důsledně hovoří o uživateli služby.

1.3 Násilná osoba

Jde o osobu, která se dopouští násilí vůči jiné osobě žijící ve společném obydlí (partner/ka, dítě, rodiče apod.). V odborné literatuře se často setkáváme s pojmem „pachatel“ převzatým z trestního práva, nebo s označením agresor či násilník. Tyto názvy sice popisují realitu, nicméně přesto mi vhodnější připadá spojení „násilná osoba“ - neskrývá se tam emoční náboj a poskytuje to možnost změny situace, nápravy. Domnívám se, že osobnost člověka nelze definovat pouze na základě jeho chování.

Závažného fyzického násilí - co se týká intenzity násilí i jeho následků - se dopouštějí především muži. Pokud je násilnou osobou žena, jedná se spíše o „lehčí“ formy fyzického násilí a především o psychické týrání.

1.4 Intervenční centrum

Od 1.1.2007 začala fungovat nová sociální služba Intervenční centrum určená osobám ohroženým domácím násilím, zakotvena je v zákoně č.108/2006 Sb., o sociálních službách.

V každém kraji musí fungovat minimálně jedno Intervenční centrum, které úzce spolupracuje s Policií ČR, orgánem sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD), obvodními (okresními) soudy a dalšími organizacemi při poskytování pomoci a poradenství ohroženým osobám.

1.5 Interdisciplinární spolupráce, interdisciplinární tým

Interdisciplinarita znamená mezioborový přenos poznatků mezi účastnickými institucemi, vzájemnou inspiraci a metodologickou provázanost (Šedivá a kol., 2007).

Interdisciplinární spolupráci můžeme tedy definovat jako mezioborovou spolupráci subjektů na místní i celosvětové úrovni, v tomto případě ve prospěch včasné detekce a systémového řešení případů domácího násilí (Šedivá a kol., 2007).

Interdisciplinární tým (zkráceně IDT) je tým složený ze zástupců spolupracujících subjektů, organizací a institucí státní správy, samosprávy a neziskového sektoru, jehož posláním je zejména koordinace a monitorování situace na místní úrovni, řešení konkrétních případů, iniciování primární prevence, osvěty a navrhování nových opatření pro minimalizaci příčin domácího násilí (Šedivá a kol., 2007).

2. Znaky domácího násilí

Domácím násilím se označuje zpravidla týrání a násilné jednání, které se odehrává mezi osobami blízkými žijícími ve společném bytě nebo domě, kdy jedna osoba („násilná“) získává a udržuje nad druhou („ohroženou“) osobou moc a kontrolu. Jde o nerovnováhu ve vztahu. Ohrožená osoba prožívá silné pocity bezmoci a strachu, což zpětně umožňuje násilné osobě udržovat a upevňovat neomezené mocenské postavení a donutit ohroženou osobu, aby se podřídila její vůli. Vzniká začarovaný kruh domácího násilí - strach, bezmoc, násilí, sliby násilné osoby, že se „polepší“ nebo svalování viny za útoky na ohroženou osobu („můžeš si za to sama, kdybys mě neprovokovala...“). Ohrožená osoba tomu uvěří, následuje fáze „líbánek“ (omluv, slibů a relativního klidu) - nemusí být vždy, a poté se celý cyklus násilí opakuje. Čím déle se tento cyklus opakuje, tím více se prodlužuje fáze napětí a rizika útoků, a naopak se zkracuje období „líbánek“, které se v dlouholetém domácím násilí nakonec redukuje na minimum. Typické je, že násilná osoba vznáší nárok na absolutní kontrolu života ohrožené osoby ve všech jeho aspektech.

DN se projevuje např. slovními útoky (nadávky, ponižování, výsměch), fyzickým týráním (bití, škrčení, kopání, strkání, facky, odhození ohrožené osoby, tahání za vlasy po zemi), sexuálním násilím (vynucování si sexu nebo sexuálních praktik, které žena odmítá, znásilnění), omezováním osobní svobody (sociální izolace, žena nesmí chodit do práce, nesmí navštěvovat svou rodinu a kamarádky). Dále se může jednat o vydírání a vyhrožování. Příkladem může být muž, který vyhrožuje, že spáchá sebevraždu, pokud od něj žena odejde. Často se objevuje vyhrožování, že partnerka přijde o děti díky jeho známostem a vlivu u soudu i u policie. Výjimkou nejsou ani výhrůžky násilné osoby, že si ženu najde, pokud ho opustí, a že ji zabije. Velmi časté jsou také proklamace, že ohrožená osoba skončí na psychiatrii.

Domácí násilí bývá dlouhodobou a soukromou záležitostí, úzkostlivě utajovanou před okolím. Prochází různými vývojovými stádii, ale v konečné fázi je součástí každodenního života. Podle Bílého kruhu bezpečí (zkráceně BKB) se jedná o spirálu násilí, kdy jde nejprve o lidskou důstojnost, poté o zdraví a nakonec o život.

Domácí násilí postupně a systematicky poškozují rozvoj osobnosti ohrožené osoby, narušuje její psychickou stabilitu a integritu, omezuje její svobodu.

Podle reprezentativního sociologického výzkumu z roku 2006³ zůstávají v podstatě stále stejné typické znaky domácího násilí mezi partnery - velká část případů partnerského násilí je dlouhodobá (59 %), má tendenci být stále častější (52 %) a ve velké většině zahrnuje fyzické násilí (81 %), z toho nejčastěji v kombinaci s psychickým násilím (48 %). Ve velkém počtu domácností, ve kterých dochází k partnerskému násilí, vyrůstají děti (80 %), které se často stávají přímými svědky násilí (v 57 % rodin s dětmi).⁴

2.1 Co je a co není DN

BKB uvádí tyto 4 typické znaky DN:

- páčání v soukromí (tedy mimo kontrolu veřejnosti),
- opakování,
- eskalace (stupňování) násilí,
- jasné a neměnné role mezi aktéry.

Domácí násilí je podle BKB jednostranný akt, zúčastněné osoby si nevyměňují role - narozdíl od „italského“ manželství, kde jsou síly na obou stranách vyrovnané. Velmi nebezpečný je vliv domácího násilí především na děti, které v takovém

---

³ STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2006

⁴ Tamtéž.

prostředí vyrůstají, a na jejich další vývoj. Pokud se s dětmi dále terapeuticky nepracuje, je zde velké riziko, že v budoucím partnerském vztahu převezmou buď roli ohrožené osoby (většinou dívky) nebo roli násilné osoby (většinou chlapci), neboť jiný model komunikace a vztahu neznají. Domácí násilí se tak přenáší z generace na generaci.

Závazný pokyn policejního prezidenta z prosince 2008 o provádění vykázaní, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí⁵, mluví o 4 charakteristických znacích DN (podle BKB): opakovanost, postupný nárůst intenzity, jasné role a páchání násilí v soukromí.

Opakovanost definuje jako „jednání, které má svůj vývoj, k jeho projevům dochází opakovaně, často i po velice dlouhou dobu; domácí násilí není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky“⁶.

To je podle mého názoru nebezpečné. Jednorázový incident sice ještě neznamená domácí násilí, nicméně často nezůstane u jediného útoku a policie by dle mého názoru měla zohlednit také preventivní charakter institutu vykázaní, ochránit ohroženou osobu před pravděpodobnými dalšími útoky a zajistit jí bezpečí. Praxe je však taková, že u jednorázového útoku policisté povinnost vykázat násilnou osobu ze společné domácnosti nemají. Pokud policie vyjíždí k prvnímu ohlášenému útoku a ohrožená osoba vypoví, že ji násilný partner dlouhodobě týrá, pak mohou vykázat již u prvního útoku (přestože předchozí incidenty nejsou nikde evidovány). Vykázaní by však mělo dle informací IC Praha předcházet „alespoň“ psychické násilí. Pro srovnání – v USA policie na

---

⁵ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykázaní, čl. 1 a násl., kde je stanoven jednotný postup příslušníků Policie ČR v případech vykázaní a řešení incidentů se znaky domácího násilí v souvislosti s užitím oprávnění podle § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

⁶ Tamtéž.

nic nečeká a násilná osoba musí odejít ze společného obydlí již po prvním útoku.

Domnívám se, že i když byl útok jednorázový, byl to přece jen útok, často velmi brutální, a ohroženou osobu včetně nezletilých dětí je potřeba ochránit. Institut vykázání by měl fungovat především jako preventivní zákrok, když násilná osoba překročila přijatelnou společenskou normu, neboť je pravděpodobné, že se její chování bude opakovat. Podle IC Praha by měla policie využívat institutu vykázání i v raných stádiích DN, kdy ani ohrožená osoba ani její děti nejsou ještě vážně psychicky postiženy chováním násilné osoby. Bohužel strach z možného zneužití institutu vykázání zřejmě v řadách policie převažuje

K postupnému nárůstu intenzity pokyn policejního prezidenta uvádí, že „domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím, spojeným např. s ekonomickým násilím, slovními útoky, později se přidává fyzické násilí; útoky jsou zpočátku vedeny proti svobodě a lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, a mohou vyústit v útoky proti životu.“⁷

Nejenže „mohou“ vyústit v útoky proti životu, ale velmi pravděpodobně vyústí. Ze zkušeností IC Praha se eskalace násilí projevuje zejména v tom, že kde na začátku byla facka, na konci už šlo o život ohrožující útoky, jako je škrcení, dušení polštářem, kopání, údery hlavou o zeď, pálení cigaretami, žehličkou, řezání nožem, vyhrožování střelnou zbraní apod. Proto mi slovo „mohou“ připadá velmi nebezpečné, díky němu může policie nutnost zákroku podcenit. Podle IC Praha se často stává, že policie spíše nezasáhne než aby se chovala preventivně.

Co se týká jasných rolí během incidentů se znaky domácího násilí, pokyn policejního prezidenta říká, že „k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze rozlišit roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se

---

⁷ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykázání, čl. 1

v průběhu incidentů nemění.“⁸ Podle informací IC Praha již tento bod není „dogma“, role se mohou v průběhu DN měnit - ke konci může žena sama zaútočit, přesto je stále obětí.

Ohledně bodu páchání násilí v soukromí policejní prezident upozorňuje, že „k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydlí, ale i na jiných místech, např. chata, hotel apod.; jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti.“⁹

Domácí násilí není podle BKB spor, jednorázový incident a vzájemné potyčky mezi partnery.

2.2 Specifické znaky DN

Někdy není jednoduché odlišit, kdy se jedná opravdu o osobu ohroženou domácím násilím (poskytnutí okamžité pomoci je nutné a může zachránit život) a kdy „jde o snahu zneužití sociální sítě pod záminkou domácího násilí či vyřizování si účtů mezi partnery“ (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s. 12). V této souvislosti můžeme rozlišit tzv. nepravé oběti (které se oběťmi DN skutečně cítí, ale objektivně jimi nejsou) a falešné oběti (které záměrně zkreslí výpověď tak, aby využily vykázaní ke svým cílům - např. získání bytu po rozvodu apod.).

Proto bude užitečné popsat specifické znaky domácího násilí a načrtnout přibližný profil ohrožené osoby. Záměrně se bráním použití slovního spojení „typické oběti“¹⁰, neboť se domnívám, že typická „oběť“ neexistuje. Jsou jen určité znaky, které se u žen ohrožených domácím násilím objevují ve větší či menší míře. Pokud ale zveřejníme určitý seznam znaků se slovy,

---

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ „Lze však stanovit určité znaky domácího násilí a vykreslit obraz typické oběti. Z těchto charakteristik lze pak vycházet při rozpoznávání domácího násilí.“ (Bednářová, Macková, Prokešová, 2007, s. 12)

že jde o typické charakteristiky „oběti“, podle mého názoru riskujeme, že určité množství osob ohrožených DN zůstane bez pomoci, protože sociální pracovníci a policisté usoudí, že daná osoba neodpovídá uváděným „kritériím“ a definicím - např. je příliš sebevědomá, nepůsobí nesměle či zakřiknutě, může působit hystericky, může být nepříjemná, kverulantská, křičet, domáhat se svých práv, oddělit od sebe vlastní emoce (disociace) a působit, jakoby se jí vlastně nic tak hrozného nedělo.

Oběť DN má určité rysy, ale nemůžeme říct, že to platí ve všech případech. Každý člověk je originál, záleží na vlastnostech jeho osobnosti, temperamentu (typ, emoční labilita x stabilita), povaze, minulých zkušenostech, prožitém dětství atp. Od toho se odvíjí, jak reaguje na určité situace, jakou má frustrační toleranci, jakým způsobem se vyrovnává s těžkostmi ve svém životě a jak je řeší.

Přesto bych uvedla 10 charakteristických znaků, podle kterých lze domácí násilí a ohroženou osobu identifikovat (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006):

- blízké vztahy intimního charakteru
- společné bydlení
- společná propojenost
- dlouhodobost
- opakující se ataky
- stupňující se agresivita
- skrytost
- obtížná postižitelnost a kontrolovatelnost
- asymetrie ve vztahu
- pokračování násilí i po rozchodu

Mezi násilnou a ohroženou osobou jsou vytvořeny „blízké vztahy intimního charakteru a emocionální provázanost“, ať již se jedná o příbuzenské vztahy (např. dospělý syn týrá své rodiče) nebo o jiné typy vztahů (partneři). „Nejedná se o

lidi, kteří jsou vůči sobě lhostejní, bez současných či minulých citových vazeb" (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s. 12)

Oba mají většinou společné bydlení. Ohrožená osoba nemůže toto bydlení opustit, např. z finančních důvodů nebo ze strachu, že násilná osoba rozprodá majetek, zničí její oblíbené věci, zničí byt apod. Vzájemná propojenost se projevuje dále ve společných dětech, sociálním zázemí (známí, přátelé, sousedé) a majetku. Pokud se ohrožená osoba rozhodne odejít, riskuje ztrátu dětí, sociálního prostředí i finančních prostředků (zejména v případě, kdy má s násilnou osobou společný účet v bance, ale nemá k němu přístup, protože podpisové právo a zabezpečovací kódy zná pouze násilná osoba) (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006).

„Domácí násilí představuje nepřetržitý koloběh útoků, ať již slovních nebo fyzických, přerušovaný fázemi usmiřování, slibů a obdobími relativního klidu. Období klidu se však postupně zkracuje, zatímco období vytváření napětí a útoků se rozšiřuje. Vždy po určité době se násilné ataky opakují, nejde tedy o jednorázové incidenty, které mohou signalizovat počátek rozvíjejícího se domácího násilí nebo se mohou ve vztahu objevit pouze jednou a nikdy více. Útoky jsou s každým dalším opakováním brutálnější" (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s. 13).

Proto je tak důležité zastavit útoky hned na začátku, dát násilné osobě již po prvním incidentu jasně najevo, že překročila určité hranice a že její chování nebude tolerováno. Je důležité nevystavit se riziku opakování útoků a stupňování brutality. Tomu by měla napomoci i kompetence Policie ČR vykázat násilnou osobu ze společné domácnosti. Nicméně v praxi policisté toto opatření často nevyužívají preventivně (jak k tomu nabádá i Závazný pokyn policejního prezidia¹¹ v čl. 3,

---

¹¹ „Vykázání je opatřením netrestního charakteru, které je preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby

odst. 2), ale mnohdy až v případech, kdy došlo k opakovaným závažným útokům, újmě na zdraví apod. Před těmito skutečnostmi by měl nový zákon ohroženou osobu ochránit ještě dříve než k nim dojde, právě na základě jiných signálů, např. verbální agresivity.

Domácí násilí se děje v místě, kde očekáváme bezpečí, v místě, kam se denně vracíme a kde je takřka nulová kontrola ze strany veřejnosti. Zásah do soukromého teritoria je tedy obtížnější. „Často se jedná o tvrzení proti tvrzení, kdy dokazování leží na bedrech oběti, která často pod vlivem traumatu reaguje nepřiměřeně dané situaci. Tím se stává nevěrohodná pro instituce, na které se obrátila se žádostí o pomoc, a její výpověď je často zpochybňována“ (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s. 14).

Domácí násilí má tendenci přetrvávat i po odchodu ohrožené osoby ze společné domácnosti a po rozvodu, zejména prostřednictvím společných dětí jakožto nástroje dalšího týrání. Násilná osoba může ve spolupráci se schopným právníkem shromažďovat důkazy o údajné nezpůsobilosti ohrožené osoby pečovat o děti. Cílem je ženu pokořit, zničit, zdeptat (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006).

Domácí násilí je dlouhodobé a stupňuje se několik let. Není výjimkou, že žena vyhledá pomoc až po sedmi nebo více letech (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006).

---

budoucích útoků. Nenahrazuje sankci za chování násilné osoby.“ (Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008).

3. Osobnost „oběti“, osobnost „pachatele“

„Lidé vřdycky nevstupují do manželství natolik zralí, aby partnerské soužití zvládali přijatelným způsobem. Z jejich osobnostních rysů i specifických zkušeností z orientační rodiny vyplývají různé, někdy i patologické strategie řešení zátěžových konfliktních situací. Manželské konflikty mohou časem nabývat na intenzitě: v partnerské komunikaci se začnou objevovat agresivní prvky - ať už jsou výrazem nezvládnutých potíží nebo pokusu o jejich řešení. Pak se stává i to, že silnější z partnerů - zpravidla je to muž - využije své síly k prosazení svého názoru a potvrzení dominance a moci“ (Vágnerová, 1999, s. 350).

Ve společnosti stále existuje tradiční představa muže jako ochránce a živitele rodiny, která vymezuje roli ženy jako té, která se o muže a děti stará. Dívky jsou vychovávány k plnění této role. Žena je v submisivní pozici, potvrzené i biologicky - nemá tolik fyzické síly jako muž, je zranitelnější biologicky (tělesná konstituce, mateřství), sociálně a ekonomicky. Matka, která pečuje o malé děti, je ekonomicky závislá na svém muži. Podle zájmu dětí se rozhoduje i později (Vágnerová, 1999).

3.1 Osobnost „oběti“

Walkerová (1984) ve své studii zkoumala 403 týraných žen, existence specifických rysů osobnosti týrané ženy se však nepotvrdila. Walkerová mluví o „náchylnosti k násilí“ (susceptibility to violence), která zasahuje do schopnosti ženy osvobodit se od násilí. I když ženy věřily tomu, že je může partner zabít a uvědomovaly si hrozící nebezpečí, byly přesvědčeny o tom, že mu mohou pomoci, aby se změnil. Tyto formy popření a další psychologické následky týrání, které tvoří tzv. **syndrom týrané ženy**, popisuje Walkerová jako

symptomy, které pomáhají přežít v násilných situacích. Podle Walkerové jsou ohrožené zejména přizpůsobivé, podřízené ženy, které si v dětství nevytvořily odpovídající sebeochranné mechanismy. Zvláště to platí pro ženy, v jejichž rodinách byly ženy tradičně viktimizovány.

Lidé, kteří nejsou zainteresovaní v problematice domácího násilí, se velmi často ptají, proč žena ohrožená domácím násilím, kterou partner ponižuje, uráží a bije, neodejde? Proč žena, která je následkem partnerova jednání opakovaně hospitalizována v nemocnici, zůstává? I policisté a sociální pracovníci OSPOD komentují často situaci v rodině ohrožené domácím násilím velmi neprofesionálně a necitlivě. I zde se objevuje názor, že si partneři musí udělat doma pořádek sami. To je právě past neporozumění problematice domácího násilí, neporozumění osobnosti ohrožené osoby, neporozumění syndromu týrané ženy a mechanismu vzniku a udržování začarovaného kruhu domácího násilí.

Proč žena ohrožená domácím násilím nereaguje radikálně hned při prvním útoku a zůstává s partnerem? Často si hádku a násilný incident vysvětluje velkou láskou, žárlivostí, omlouvá partnera, většinou se obviňuje, že podnět k ataku dala sama svým chováním, v čemž ji násilný partner jen utvrzuje („kdybys bývala neudělala/neřekla to a to, tak se to nestalo, já tě nechci mlátit, ty si o to říkáš...“ apod.).

Určitě přispívá i vliv orientační rodiny. Někdy se v ní objevovalo domácí násilí, pohrdavé postoje vůči ženám nebo potenciálně rizikové přílišné „rozmazlování“ synů, kteří poté ve svých partnerských vztazích zcela automaticky očekávají kompletní servis ohledně domácnosti. Také se mohly objevit „trpitelské“ postoje matky, která svou dceru nedokázala vybavit postoji, vzorci chování a přiměřeným sebevědomím potřebným k tomu, aby ve svých vztazích „přežila“ bez vážné újmy na fyzickém nebo psychickém zdraví. Škodlivý vliv na výchovu dítěte mají i autoritativní, příliš ambiciózní, neúměrně přísní nebo hyperprotektivní rodiče.

Podstata problému, kdy se žena opakovaně vrací k muži, který se k ní chová násilným způsobem nebo proč od něj vůbec neodejde, se dá shrnout pod pojem závislost. Je na muži zejména citově a finančně závislá, má s ním společné děti, často i řadu hezkých vzpomínek a společně prožitých let. Někde pod nánosem času, násilí a strachu možná ještě stále vidí muže, kterého kdysi milovala a ke kterému má pravděpodobně dodnes jistou citovou vazbu.¹² Snaží se věřit jeho slibům, opírat se o chvíle relativního klidu, kdy se partner dočasně „napravil“ a doufat, že to tak i zůstane. „Odstřihne“ od sebe emoce, násilné incidenty, které se staly (může mít pocit, jakoby se to vůbec nestalo), aby mohla relativně normálně fungovat a žít dál.

Na první pohled může jít o harmonickou rodinu. Ženy, které se obrátily na IC Praha, v některých případech vypovídaly, že jim okolí závidí tak „perfektního“ manžela, který je milý, vtipný, sympatický, zábavný, ovšem jen do té doby, než příbuzní, kamarádi nebo rodiče odejdou domů a oni zůstanou spolu sami. Pak se ze sympatického společníka stává někdo úplně jiný - člověk, který je týrá, což jim okolí nevěří. Odborná literatura tento jev nazývá „dvojitá tvář“ - jedna (sympatická a milá) pro kolegy a nadřízené v zaměstnání, pro přátele a širší rodinu, a druhá (úplně jiná) pro vlastní rodinu, pro vlastní partnerku. Mnoho týraných žen v IC Praha uvedlo, že jejich matky byly jednoznačně na straně jejich násilného partnera - jeho společenské postavení a finanční nezávislost nadřazovaly nad problematické chování. Zdálo se, že se samy seberealizovaly nikoliv ve svém vlastním manželství, ale ve vztahu dcery a společensky úspěšného a uznávaného partnera. Dcery se shodovaly, že je tento postoj dlouhodobě brzdil v odhodlání začít domácí násilí řešit.

---

¹² Často se jedná o ambivalentní vztah, kdy žena násilného partnera miluje a zároveň nenávidí. Přeje si s ním zůstat, ale chce, aby se k ní choval jinak, aby jí neubližoval. Je pro ni těžké připustit si realitu.

Dále se objevuje asymetrie ve vztazích (bezvýhradná moc násilné osoby versus naučená bezmoc ohrožené osoby). Násilná osoba udržuje ohroženou osobu pomocí strachu a násilí v závislém postavení - citovém, ekonomickém, sociálním, zakazuje jí navazovat a udržovat kontakty s ostatními lidmi, izoluje ji od rodiny, přátel, známých (kde by hrozilo riziko „prozrazení“, že bude svou situaci konzultovat s ostatními, kteří jí řeknou, že to, co se jí děje, není normální), nedovolí ženě nastoupit do práce po rodičovské dovolené atp. Ohrožené osobě záleží na jediném - chce přežít. Tomuto cíli přizpůsobí strategii chování. Říká se, že oběť potřebuje svého násilníka a násilník potřebuje svou oběť, jde o nevědomou vzájemnou psychickou vazbu.

Follingstadová et al. (1988) zkoumala mechanismy, pomocí nichž se týraná žena vyrovnává s násilím v partnerském vztahu. Zjistila, že se týrané ženy podobně jako oběti dalších trestných činů cítí nejvíce v bezpečí doma. Tento paradox by mohl pomoci vysvětlit reakce žen zažívajících domácí násilí - šok, popření, deprese, rozčilení, hněv směřovaný k vlastní osobě a pokusy obnovit určitou míru bezpečí narušeného násilným útokem.

Hansen and Harwayová (1993) uvádí tyto obranné mechanismy, které ženám pomáhají vyrovnat se s násilím a racionalizovat si ho:

- popření či podceňování závažnosti zranění, které žena utrpěla
- za násilí žena viní síly, které jsou mimo kontrolu pachatele
- sebeobviňování
- popření možností, které má žena k zastavení násilí
- touha zachránit a změnit násilného partnera tím, že bude přehlížet násilí
- snaha vydržet násilí z důvodu náboženství a tradice.

Crowell and Burgess (1996) mluví o podobnosti psychologických symptomů týraných žen se symptomy, které vykazují oběti přírodních katastrof, válečných konfliktů a únosů. Připomínají, že chování ohrožené osoby „včetně sebevražedných tendencí, strachu, úzkosti, nočních můr, zmatených reakcí, zvýšené sugestibility a problémů s dosahováním dlouhodobých cílů jsou důsledkem prožitého traumatu a nikoliv charakteristiky žen před zkušeností s násilím“ (Crowell and Burgess, 1996, s. 79). V této souvislosti se hovoří o diagnóze posttraumatické stresové poruchy.

Vágnerová (1999) naproti tomu mluví o dvou typech „rizikových“ žen náchylných k tomu stát se „obětí“ domácího násilí. Prvním je *žena, která vědomě nebo nevědomě provokuje muže k násilí* - nadměrně užívá alkohol nebo drogy, ponižuje ho, je mu nevěrná atd. „Bývají to ženy s hysterickými rysy, které potřebují silnou stimulaci. Některé mohou mít z této role ubližované oběti nevědomý zisk, např. pocit morální nadřazenosti, omluvu vlastních nedostatků apod.“ (Vágnerová, 1999, s. 351).

Druhým typem je *žena nesamostatná, závislá, neschopná se bránit, s nízkou sebeúctou, se syndromem naučené bezmocnosti*. Zpravidla jde o ženy, které jejich otec v dětství nepřiměřeně trestal nebo sexuálně zneužíval. Z těchto žen se později lehce stanou utiskované manželky. „Někdy jde o ženy manipulované manželem, izolované, omezované v kontaktu s kýmkoli, finančně zcela závislé. Takové oběti uvěří ve svou mužem neustále zdůrazňovanou méněcennost a nesamostatnost a ani se nepokusí bránit“ (Vágnerová, 1999, s. 352).

Dle zkušeností IC Praha jde vždy o ženy izolované, manipulované manželem a finančně závislé (společné děti, snaha násilné osoby ohroženou osobu izolovat, namluvit jí, že je špatná, méněcenná, nedostatečná - „nula“ apod.). Domnívám se, že zde byla zaměněna příčina a následek - ženy takové nebyly od začátku vztahu, ale staly se takovými poté, co je muž

systematicky léta „deptal“ a utvrzoval v tom, jak jsou neschopné, neatraktivní a nenormální. Podobné výroky v odborné literatuře podle mého názoru uráží oběti domácího násilí, zbytečně je psychiatrizují, sekundárně viktimizují a svalují na ně vinu za to, co se stalo. Ohrožená osoba (muž nebo žena) se může někdy chovat vůči partnerovi nevhodným způsobem, ale násilí není řešením vzniklé situace. Z násilné reakce není možné obviňovat ohroženou osobu a tím na ni přesouvat zodpovědnost. Zbytečně ohroženou osobu znovu traumatizujeme, když hledáme, čím si to „zavinila“, zda „nějak neprovokovala“ apod. Násilná osoba je za své chování plně zodpovědná. Nikdo nemá právo násilně zasahovat do integrity zdraví, života a intimity druhého člověka, a tím ho ohrožovat.¹³

„Subjektivně zafixovaná neschopnost obrany může být pro okolí nesrozumitelná. Z pohledu široké veřejnosti má dospělá žena vždycky možnost aktivní obrany: odchodu od agresora, sdělení na policii, u lékaře apod. Avšak v případě bité a zneužívané ženy může dojít k přijetí nedůstojné role, k rozvoji syndromu adaptace na týrání“ (Vágnerová, 1999, s. 352). Tato situace se dle Vágnerové (1999) projevuje těmito znaky:

- utajení a bezmocnost (žena se agresivního partnera bojí, cítí se bezmocná, snaží se chránit děti; vyhrožování, spojené s obavami z rozpadu rodiny, přispívá k ochotě snášet útrapy a tajit, co se v rodině děje)
- adaptace na roli týrané ženy (akceptuje týrání a zneužívání jako nevyhnutelné a snaží se agresorovi vyhovět, aby ho zbytečně neprovokovala a situaci více nezhoršovala)
- odhalení a popření (k odhalení přispívá většinou náhoda nebo neochota dospívajících dětí snášet chování otce. Ohrožená osoba může popírat závažnost situace i po jejím zveřejnění - je to dáno zafixovaným postojem vlastní

---

¹³ Srv. také Čírtková a kol., 2007.

bezmocnosti, funguje i manipulace ze strany násilné osoby) (Vágnerová, 1999)

Chování ženy „vyvolává u veřejnosti spíše odsouzení a opovržení. Žena se neseťkává s pochopením a soucitem, jakým reagují lidé na týrání dítěte. Důvodem je předpoklad schopnosti vlastní obrany, již každý dospělý obecně má a která v tomto případě zůstala nevyužita. Žena neprokázala potřebné kompetence, a proto si z pohledu veřejnosti soucit nezaslouží. Byla „hloupá a dala si všechno líbit. Setrváním v ponižující situaci s ní vyjádřila svým způsobem souhlas“ (Vágnerová, 1999, s. 352). Vyhledat pomoc se zdá být velmi jednoduché pro člověka, který není součástí koloběhu domácího násilí, který není svázaný psychickou a ekonomickou závislostí na partnerovi (např. matka malých dětí v domácnosti) a má od dané situace dostatečný odstup. Ohrožené osoby jsou však vtažené do dění a tento nadhled mít logicky nemohou. Často je důvodem otálení s vyhledáním pomoci právě strach z reakce násilného partnera,¹⁴ ale také z toho, že budou odborníci jejich potíže bagatelizovat (Gerbert a kol., 1996).

Týrané ženy mají údajně více psychických problémů, častěji vyhledávají péči psychiatra a je zde větší riziko suicidálních pokusů nebo úniku pomocí alkoholu a drog (zpravidla léků) (Roberts a kol., 1997).

Bylo by velmi vhodné opakovaně informovat veřejnost o syndromu týrané ženy, o jeho typických projevech a možnostech pomoci, aby lidé více rozuměli osobě ohrožené domácím násilím a dokázali ji případně nasměrovat k odborné péči.

---

¹⁴ Podle zkušeností IC Praha se ohrožené osoby bojí, že se zásahem policie, vykázáním a tím, že se odhodlaly situaci řešit, chování násilného partnera ještě více vyhrotí a že své výhrůžky (např. smrtí ohrožené osoby) naplní.

3.2 Osobnost „pachatele“

Domácí násilí nesouvisí s věkem, vzděláním, světovým názorem, vírou, sociálním statutem ani ekonomickým postavením, proto je velmi obtížné popsat jednoznačnou charakteristiku násilné osoby. Lze však vymezit soubor rizikových faktorů a vlastností, které vybavují člověka větší připraveností chovat se agresivně nebo mohou být spouštěcím mechanismem násilného chování (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006).

Mezi tyto faktory můžeme dle Bednářové, Mackové, Prokešové (2006) zařadit:

- *Anomálie osobnosti* - emoční nestabilita s vyšší mírou agresivity včetně majetnických sklonů, neschopnost ovládat své jednání
- *Transgenerační přenos agresivního jednání* - „na rozvoj agresivity má velký vliv sociální prostředí, ve kterém člověk vyrůstá. Sklon k agresivitě se rozvíjí učením, nápodobou a pozitivním posilováním. Dítě se chová tak, jak to vidí ve svém okolí, především u lidí, ke kterým má citový vztah a kteří pro ně mají důležitou roli. V průběhu vývoje se dítě učí, že násilnou cestou může dosáhnout svých požadavků a potřeb, a tím se tento způsob jednání posiluje“ (Bednářová, Macková, Prokešová, 2006, s. 47).
- *Alkohol, drogová závislost* - oboje působí jako spouštěč násilí tam, kde jsou k násilí sklony. Díky působení návykových látek ztrácí člověk zábrany.
- *Vliv nepříznivých okolností* - partner nebyl primárně agresivní, ale vlivem určité životní události nebo shodou více okolností se změnil (nezaměstnanost, vysoké dluhy, krach podnikání...).
- *Psychiatrické diagnózy* (sexuální deviace, schizofrenie, psychopatie, obsedantní myšlenky apod.)

Vágnerová (1999) popisuje dva typy „rizikového“ muže. První typ představuje „muže, kteří jsou zcela obecně

nepřiměřeně **agresivní** a ohrožují obyčejně nejenom ženy, ale i děti a všechny slabší jedince, kteří jsou na nich závislí. Jsou to **anomální osobnosti**, nemají potřebné sociální zábrany, jsou konfliktní a chovají se z obecného hlediska nepřijatelně. Potřebují mít partnera zcela podřízeného a ovladatelného, je to jediná varianta, již zvládnou" (Vágnerová, 1999, s. 350). Podobným způsobem se projevuje i muž závislý na alkoholu nebo na drogách. Ve všech těchto případech byla volba partnera primárně špatná (Vágnerová, 1999).

Druhým typem „rizikového muže“ je partner, který se pod vlivem nepříznivých okolností změnil. Může se jednat o duševní nebo jinou závažnou nemoc, silný sociální stres (nezaměstnanost atp.) nebo dlouhodobé nadměrné pití alkoholu. Podle Vágnerové (1999) v důsledku toho lidé ztrácejí schopnost řešit partnerské problémy sociálně přijatelným způsobem, násilí vůči ženě může být za těchto okolností důsledkem neschopnosti sebeovládání. V závažnějších případech však ani násilná osoba nechápe, že její chování není v pořádku a že překračuje sociální normy.

Monson, Langhinrichsen-Rohling (1998) navrhli typologii tří hlavních typů násilných osob:

- **agresor pouze v rodině** (násilný pouze vůči partnerce, k ostatním členům a k okolí minimálně; má méně problémů ve společnosti; někteří mají zkušenost s násilím z orientační rodiny; projevují velmi liberální postoje k genderovým rolím; lze předpokládat lehkou psychopatologii nebo poruchu osobnosti; představuje asi 50 % pachatelů partnerského násilí) (Monson, Langhinrichsen-Rohling, 1998)

- **dysforický/hraniční typ** (násilný především vůči rodině; nejvíce depresivní, úzkostný a emočně labilní; zastává konzervativní postoje k rozdělení genderových rolí; podle výzkumů je pro něj charakteristická hraniční a schizoidní porucha osobnosti; představuje přibližně 25 % pachatelů partnerského násilí) (Monson, Langhinrichsen-Rohling, 1998)

- **obecně agresivní/antisociální typ** (násilný i mimo rodinu; nezáměr o druhé, amorální, nezodpovědný; často se u něj objevuje antisociální porucha osobnosti; může zastávat názory, které jeho násilné chování omlouvají; může mít kriminální minulost; představuje asi 25 % pachatelů partnerského násilí) (Monson, Langhinrichsen-Rohling, 1998)

Podle Gjuríčové (1994) jsou násilní muži nespokojení, úzkostní, výbušní a mají problémy s ovládnutím vlastního chování. „Někdy bývá násilí pokusem o jakési vyrovnání vztahu, o kompenzaci neuspokojující pozice muže v páru. Může být výrazem mužova pocitu méněcennosti a nejistoty, popř. závislosti na vztahu k ženě. Agrese je prostředkem uvolnění napětí i jakýmsi sebepotvrzením, důkazem vlastní moci a významu (i když pochybným).“

Eysenck and Eysenck (1985) uvádí, že se násilí na svém partnerovi nejčastěji dopouštějí lidé, kteří odpovídají následujícímu profilu:

- impulsivní a bez zábran, neschopní osvojit si sociální role (extroverti)
- úzkostní, jejichž úzkost spouští naučené deviantní reakce jako např. násilí (neurotici)
- bezstarostní, necítí vinu, empatii, bezcitní - mohou se chovat antisociálně (psychotici)

IC Praha se setkávalo s ohroženými osobami, jejichž partneři nebo manželé byli vzdělaní a úspěšní lidé (policista, advokát, ředitel velké organizace, hudebník, vysokoškolský pracovník, podnikatel), což jen v praxi potvrzuje známý fakt, že domácí násilí prochází napříč demografickým spektrem - nezávisle na věku, vzdělání¹⁵, materiálním zázemím, profesi, socio-kulturní úrovni, náboženském vyznání, národnosti. Násilnou osobou může být na jedné straně simplexní „násilník“

---

¹⁵ Např. Psychosociální centrum Acorus uvádí, že v letech 2000 - 2004 vyhledalo pomoc 13 % vysokoškolaček ohrožených domácím násilím. Sčítání lidu z roku 2001 uvádí 7 % vysokoškolaček z celkového počtu obyvatel.

závislý na alkoholu, ale i člověk tzv. „dvojitá tvář“ s vysokoškolským titulem, v dobré pracovní pozici, materiálně zajištěný, v práci považovaný za schopného odborníka a příjemného spolupracovníka, doma se však projevuje jako tyran. Tím, že je velmi inteligentní, využívá rafinovanějších forem týrání a dává si záležet, aby následky násilí nebyly vidět.

3.2.1 Varovné signály v partnerském vztahu

Podle občanského sdružení Acorus existují určité znaky a způsoby chování partnera, které jsou potenciálně rizikové z hlediska pozdějšího možného rozvoje domácího násilí. Jde především o mocenské a násilné chování. Mezi ně patří např. nadměrné naléhání (např. brzy po seznámení naléhá, aby se zasnoubili, vzali, měli děti, jakoby si ženu chtěl pojistit), velká dominance ve vztahu (partner rozhoduje o věcech, které se týkají obou, říká ženě, jak se má oblékat, jaké záliby by měla mít, s kým se smí stýkat apod.), pohrdavý vztah k ženám (vidí ženy jako méněcenné, nebere vážně nic, co žena řekne, mluví o ženách neuctivě), narcistické zaměření osobnosti (partner má pocit, že mu nikdo není roven, postrádá empatii, je soustředěný výhradně na sebe - např. nedokáže pochopit, proč se s ním žena nechce sejít, když je nemocná atd.), extrémy ve vztahu k vlastní matce (buď nekritická láska a závislost na matce, nebo chování vůči matce jakožto podřadné osobě), nadměrná kontrola (opakované kontrolní telefonáty pod různými záminkami - vyznání lásky, dotaz; chce znát každou partnerčinu myšlenku a vědět vše o její minulosti i současnosti), snaha o pozvolnou izolaci od sociálních kontaktů (partnerovi se nelíbí, že má žena zájmy, kterých se on neúčastní - ať už jde o kurz jazyků, plavání nebo o to, že se žena setkává se svými přáteli a rodinou, může často kritizovat blízké lidi své partnerky a uvádět důvody, proč by se s nimi neměla stýkat).

Zvýšenou pozornost je třeba podle občanského sdružení Acorus také věnovat nadměrnému požívání alkoholu, experimentování s drogami nebo užívání drog, špatné pověsti partnera a jeho přátel (např. pokud byl partner v minulosti trestán za násilnou trestnou činnost), rizikovému chování (nebezpečná jízda autem, vyhledávání rvaček, nezodpovědné chování k vlastnímu zdraví - nebrání léků nebo jejich kombinování s alkoholem), obdivu k síle a moci (obdiv k diktátorům, uznávání síly a moci jako jediného prostředku k dosažení cílů, agresivní sporty - box, bojová umění apod.), chování vymykající se v nějakém bodě normě (extrémní žárlivost, nepřiměřené reakce na běžné podněty, neovládání emocí, vyžadování neobvyklých nebo bolestivých sexuálních praktik, pokusy o sebevraždu nebo výhrůžky sebevraždou), manipulativnímu chování (vzbuzování pocitů viny, časté změny nálad bez zjevného důvodu, ať žena dělá co dělá, muž nikdy není spokojen atp.).

4. Organizace, zabývající se domácím násilím a jejich vývoj

Po staletí bylo domácí násilí mlčky tolerováno. Před listopadem 1989 u nás domácí násilí podobně jako jiné sociální problémy oficiálně neexistovalo. I po změně režimu (1989) bylo v České republice považováno až do roku 2004 za soukromou věc mezi partnery. Když se o fenoménu domácího násilí začalo veřejně mluvit, ohrožená osoba byla trestána hned dvakrát: poprvé samotným násilím ve vztahu, podruhé když se rozhodla ze vztahu odejít - byla nucena hledat azylové ubytování, které musela platit a dále řešit mnoho existenčních starostí, zatímco násilná osoba v klidu obývala společnou domácnost.

Velkou zásluhu na změně vnímání domácího násilí ve společnosti a na rozvoji péče a služeb pro osoby ohrožené domácím násilím mají nestátní neziskové organizace (Bílý kruh bezpečí, ROSA apod.), které se věnovaly průkopnické práci na poli ochrany před domácím násilím. Doplnily služby, které na trhu chyběly, vzdělávaly pracovníky v pomáhajících profesích v oblasti domácího násilí včetně účinné pomoci ohroženým osobám a dále vyvíjely tlak na změnu legislativy ve prospěch osob ohrožených domácím násilím (např. Bílý kruh bezpečí).

Prvním vstřícným krokem směrem k řešení situace ohrožené osoby bylo zavedení § 215a trestního zákona (týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě) v roce 2004. Pokud byla násilná osoba vyšetřována na svobodě, musela ohrožená osoba odejít do azylu. V tomto smyslu byl tedy zákon na straně násilné osoby. Tuto skutečnost změnil až nový zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, který začal platit od 1.1.2007. Filozofií tohoto zákona je, aby ze společného domova nemusela odcházet „oběť“, ale „násilník“. Teprve od té doby je možný zásah státu do domácnosti, kde se „za zavřenými dveřmi“ děje násilí, v podobě vykázaní násilné osoby. Česká republika se zařadila „přijetím zákona č.

135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, mezi státy EU, které ve svém právním řádu mají komplexně upravenou ochranu ohrožených osob před domácím násilím, a to nejen v institucích civilního a trestního práva, ale zároveň se vytvářejí podmínky pro následnou pomoc osobám ohroženým domácím násilím" (Voňková a kol., 2007, s. 5).

Je mnoho institucí, které v Praze poskytují nebo mají poskytovat pomoc osobám ohrožených domácím násilím. Ze státních organizací můžeme jmenovat Policii ČR, Městskou policii, Orgán sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD), Oddělení přestupků městského úřadu, Linku důvěry Centra sociálních služeb Praha (dříve Linka důvěry RIAPS), Krizové centrum RIAPS, Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Intervenční centrum Praha.

Nestátní neziskové organizace zastupuje např.:

- ROSA
- Acorus
- Bílý kruh bezpečí včetně DONA linky (nonstop telefonická linka)
- proFem (poskytuje právní poradenství ženám ohroženým DN)
- Magdala (pro oběti obchodování se ženami a pro oběti domácího násilí)
- Centrum krizové intervence (v Psychiatrické léčebně v Bohnicích).
- SOS Centrum Diakonie
- Občanské poradny.

Pomoc osobám ohroženým domácím násilím poskytují také záchranná služba a zdravotnická zařízení.

Systém péče o ohrožené osoby se stále vyvíjí. Ve své práci se zaměřím na několik nejznámějších organizací, které již léta pomáhají lidem, kteří se stali oběti domácího násilí (BKB, ROSA, Acorus) a také na poměrně novou sociální službu intervenčních center (konkrétně Intervenční centrum Praha).

Nastíním zde stručnou historii organizací a jejich aktuální činnost pro osoby ohrožené domácím násilím.¹⁶

4.1 Acorus

Občanské sdružení Acorus vzniklo v roce 1997, v tomtéž roce zahájilo spolupráci s městskou částí Praha 9. V roce 1998 zpracovalo koncepci a metodiku práce s ženami v krizi - ohroženými domácím násilím a zahájilo ambulantní provoz včetně pobytového programu. O rok později byla zprovozněna služba krizových lůžek, byly zahájeny podpůrné programy pro ženy a specifické programy pro děti. Acorus také realizoval vzdělávání pro sociální pracovníky úřadů a neziskových organizací.

V roce 2000 byl Acorus vybrán jako modelový projekt do skupiny specialistů pro sociální politiku ve městech při Radě Evropy a účastnil se závěrečné mezinárodní konference v Oslo. Došlo také k zavedení služby videotrénink interakcí. V pozdějších letech Acorus organizoval např. seminář o práci s násilnými osobami vedený lektorem z USA (2001), zahájil činnost svépomocné skupiny uživatelů služeb Acorusu (2002), spolupracoval s Probační a mediační službou Prahy 9 - výkon obecně prospěšných prací. V roce 2002 byly nabízené služby rozšířeny o právní pomoc, v roce 2003 dále o sociální byt. Ve stejném roce také všichni pracovníci sloužící na lince absolvovali kurz telefonické krizové intervence.

V roce 2004 se Acorus účastnil založení Koordony (Koalice organizací proti domácímu násilí na ženách), dále byla zavedena služba e-mailového poradenství. O rok později byla zkušebně spuštěna terénní sociální práce a zahájena činnost

---

¹⁶ V této práci nelze postihnout celou škálu aktivit jednotlivých organizací (např. Bílý kruh bezpečí má široký záběr činnosti na pomoc obětem trestných činů, proto se přidrží pouze té, která se přímo vztahuje k domácímu násilí).

poradny pro oběti domácího násilí na městské části Prahy 9 a v Neratovicích.

V roce 2006 a 2007 ve spolupráci s organizací proFem, o. p. s. proběhly vzdělávací kurzy pro ženy, které zažívaly násilí ve vztahu. V roce 2006 byla zpracována publikace „Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany“, kterou vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV).

Občanské sdružení Acorus provozuje Psychosociální centrum Acorus, které nabízí osobám ohroženým domácím násilím pomoc při překonávání nepříznivé sociální situace, a to formou odborného sociálního poradenství, krizové pomoci a možnosti ubytování v azylovém domě.

Služby azylový dům a krizová pomoc jsou určeny dospělým ženám nebo ženám s maximálně třemi dětmi do 18 let, které aktuálně odcházejí ze společné domácnosti s násilnou osobou nebo se před násilnou osobou skrývají. Podmínkou je trvalý pobyt na území ČR nebo se musí jednat o osoby uvedené v § 4, odstavec 1 b)-f) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (např. osoba, které byl udělen azyl podle zvláštního právního předpisu). Další podmínkou kromě vyslovení zájmu o nabízenou sociální službu je snaha aktivně spolupracovat na změně vlastní sociální situace.

K pobytu v azylovém domě nejsou přijímány ženy, jejichž zdravotní stav poskytování této služby vylučuje - např. závažné psychiatrické či jiné onemocnění, které by vyžadovalo hospitalizaci, akutní infekční onemocnění, závislost na alkoholu či jiných návykových látkách, nesoběstačnost (sebeobsluha vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby), nezpůsobilost k právním úkonům.

Ženám v azylovém domě a jejich dětem zabezpečuje Acorus nezbytnou fyzickou ochranu před násilnou osobou (stálá služba v azylovém domě, zabezpečovací zařízení, zabezpečení oken mřížemi, spolupráce s policií) a dále podporu ve snaze zlepšit komunikaci matky s dítětem (možnost účastnit se videotréninku

interakcí, dětských masáží). Azylový dům se nachází na utajené adrese, ubytování v něm je možné na dobu jednoho roku.

V případě krizové pomoci je možné poskytnout ubytování na krizovém lůžku po dobu 5 pracovních dní.

Odborné sociální poradenství je poskytováno dospělým osobám ohroženým domácím násilím, a to mužům i ženám. Jde o osoby, které aktuálně zažívají domácí násilí nebo se před násilnou osobou skrývají, případně osoby z jejich blízkého okolí (rodiče, sourozenci, přátelé), které pro ně hledají pomoc. Dále jde o osoby, které zažily v minulosti domácí násilí a následkem toho mají psychické problémy nebo vykazují příznaky posttraumatické stresové poruchy. Nesmí se však jednat o násilnou osobu, kvůli které vyhledala ohrožená osoba pomoc Acorusu. Služba také nebude poskytnuta, pokud je žadatel/ka pod zjevným vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, pokud se chová agresivně nebo pokud se objeví projevy psychiatrického onemocnění, které zabraňuje poskytnutí služby. Musí se jednat o osoby hlášené na území ČR k trvalému pobytu nebo o osoby uvedené v § 4, odstavec 1 b)-f) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Uživatelům a uživatelkám služeb Acorusu je poskytnuta:

- nezbytná psychická podpora prostřednictvím nabídky účasti na terapeutických skupinách a individuálních sezeních s terapeutkami
- nezbytná právní pomoc prostřednictvím nabídky konzultací s advokátkou
- podpora pro uplatnění nároků na sociální dávky prostřednictvím zprostředkování informací o zákonných nárocích, příp. doprovodem na příslušná pracoviště.

Rozhodnutí uživatelů a uživatelék služeb týkající se řešení jejich sociální situace je plně respektováno, nabízená pomoc není podmínována přijetím konkrétního řešení.

4.2 ROSA

Organizace ROSA vznikla v roce 1993 původně jako nadace, z důvodu nového nadačního zákona se v roce 1998 přeregistrovala na občanské sdružení. ROSA nabízí bezplatnou komplexní psychosociální pomoc ženám ohroženým domácím násilím a jejich dětem. Za tímto účelem provozuje tyto formy pomoci:

- Informační a poradenské centrum ROSA
- Azylový dům
- Telefonická pomoc a SOS linka
- Internetové poradenství
- Prevence domácího násilí

Informační a poradenské centrum ROSA poskytuje jednorázové i dlouhodobé psychologické poradenství, sociálněprávní poradenství, podporu v náročné životní situaci, zprostředkování kontaktu na další odborníky (psychiatricka,...).

Azylový dům sídlí na utajené adrese a je určen pro ženy ohrožené násilím v rodině. Délka pobytu klientky se pohybuje od tří do dvanácti měsíců. Cílem je nabídnout bezpečné místo, kde si mohou ženy v klidu promyslet řešení jejich situace, překonat největší obtíže a najít si nové bydlení.

K pobytu jsou přijímány klientky s dětmi i bezdětné, a to po konzultaci v Informačním a poradenském centru. Z bezpečnostních důvodů nejsou přijímány ženy závislé na drogách a alkoholu, ženy psychiatricky nemocné a agresivní. Jako následnou péči ROSA provozuje i dva byty s utajenou adresou. Klientce se v azylovém domě věnuje tým socioterapeutek a psycholožka, každá žena má vypracován individuální bezpečnostní plán. Za azylové ubytování musí ženy

částečně platit (maximální cenu za den pobytu stanovuje prováděcí vyhláška k zákonu č. 108/2006 o sociálních službách).

Telefonická pomoc a SOS linka

Během pracovní doby Informačního a poradenského centra je klientkám telefonicky poskytováno psychosociální poradenství, po skončení pracovní doby zůstává ve všedních dnech v provozu krizová telefonní SOS linka, která je určena pro krizové poradenství obětem domácího násilí.

Internetové poradenství

ROSA poskytuje poradenství ohledně domácího násilí také přes email, internetové dotazy zodpovídá do 24 hodin (mimo svátky a víkendy).

Poradenství je poskytováno těmto základním cílovým skupinám:

- oběti domácího násilí
- příbuzní a známí obětí domácího násilí
- odborná veřejnost
- pracovníci neziskových organizací
- pracovníci státních institucí

Prevence domácího násilí

Kromě přímé práce s ženami a jejich dětmi ohroženými domácím násilím se ROSA věnuje také prevenci domácího násilí, a to formou organizování seminářů, přednášek a konferencí pro odbornou i širší veřejnost, vydáváním informačních letáků, brožur a publikací.

Cílem je uznání domácího násilí jako závažného celospolečenského problému a zlepšení systému pomoci ženám ohroženým domácím násilím a jejich dětem. Za tímto účelem spolupracuje se státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi zabývajícími se obdobnou problematikou v České republice i v zahraničí.

4.3 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí (zkráceně BKB) vznikl v září 1991 jako občanské sdružení registrované u Ministerstva vnitra ČR. V listopadu téhož roku byla otevřena první poradna BKB v Praze 2 pro oběti násilí.

V roce 1992 byla uspořádána preventivní akce pro veřejnost - Žena a zločin. V říjnu 1992 se BKB účastnil konference německé organizace Weisser Ring, která se konala v Bambergu. V květnu 1994 se BKB poprvé zúčastnil v roli pozorovatelů 8. konference Evropského fóra služeb obětem ve skotském Falkirku.

O rok později na pozvání BKB přiletěl do Prahy detektiv Allan Moffat ze skotské policejní centrály a informoval o prevenci domácího násilí a pomoci jeho obětem na Ministerstvu vnitra ČR, v Kanceláři Prezidenta republiky, na Policejním prezidiu Policie ČR a Policejní akademii ČR. V červnu se BKB zúčastnil 9. konference Evropského fóra služeb obětem v Lisabonu. Také zahájil interní školicí program pro dobrovolné poradce BKB a klientům poskytl první doprovody k soudu. BKB uspořádal první rekondiční víkendové pobyty pro oběti násilí v Tursku.

V roce 1996 se BKB stal na 10. evropské konferenci pořádané v Bruselu řádným členem Evropského fóra služeb obětem. V témže roce vystoupil BKB mj. na konferenci o domácím násilí, která se konala na Policejní akademii ČR.

Na 11. konferenci Evropského fóra služeb obětem v Budapešti (1997) byly pozorovatelům z východní Evropy prezentovány tři modely služeb: německý, skotský a český.

V roce 1999 Nadace rozvoje občanské společnosti podpořila projekt BKB zaměřený na pomoc obětem domácího násilí. BKB byl přizván k výcviku učitelů policejních škol na téma pomoc obětem domácího násilí, spoluúčastnili se policejní lektoři z Nizozemí. V dubnu se BKB prezentoval na mezinárodní konferenci East-West o sexuálním násilí s příspěvkem „Posttraumatická

stresová porucha u obětí kriminálního násilí". V Ostravě se uskutečnil pilotní monitoring domácího násilí, regionální pobočka BKB při něm úzce spolupracovala s Policií ČR a s místní samosprávou.

BKB uzavřel partnerství s akciovou společností Philip Morris ČR (2000), která podpoří několikaleté projekty pro pomoc obětem domácího násilí v ČR. BKB zpracoval rozsáhlou analýzu k problematice právní ochrany obětí domácího násilí pro Ministerstvo vnitra ČR. O rok později BKB ve spolupráci se společností Philip Morris realizoval tři velké projekty: první reprezentativní sociologický výzkum o domácím násilí (2001), celostátní linku s nepřetržitým provozem pro oběti domácího násilí a celostátní osvětovou a informační kampaň k domácímu násilí. BKB zpracoval a v Republikovém výboru pro děti, mládež a rodinu obhájil návrh na úpravu legislativních norem a opatření v souvislosti s domácím násilím. V roce 2003 bylo v Ostravě otevřeno DONA centrum pro pomoc obětem domácího násilí.

BKB podával také legislativní návrhy na pomoc obětem domácího násilí, i díky němu byl prosazen zákon č. 135/2006 Sb. účinný od 1.1.2007.

Je členem Evropského fóra pro služby obětem (v roce 2008 změnilo Evropské fórum původní název The European Forum for Victim Services na nové jméno - Victim Support Europe). Tato organizace podporuje rozvoj efektivních služeb pro oběti trestných činů v celé Evropě, dále spravedlivou a adekvátní kompenzaci všech obětí trestných činů po celé Evropě bez ohledu na národnost oběti, které se pomoc týká a práva obětí trestných činů v Evropě, jejich zájmy v trestním řízení a při styku s úřady.

Bílý kruh bezpečí poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory. V poradnách BKB pracují dobrovolníci z řad právníků, psychologů, sociálních pracovníků a lékařů. Poradci poskytují obětem především právní informace,

praktické rady a psychologickou podporu. Ve velmi závažných případech spojených s násilným trestným činem doprovázejí oběti (případně pozůstalé) k soudu, navštíví zraněné oběti v nemocnici a zprostředkují jim další potřebné služby. Všichni poradci absolvují povinný čtyřstupňový speciální výcvik BKB.

BKB poskytuje tyto sociální služby:

- odborné sociální poradenství
- intervenční centrum
- telefonická krizová pomoc

Odborné sociální poradenství poskytuje podporu a pomoc osobám, jež se v důsledku trestného činu dostaly do nepříznivé sociální situace nebo jsou takovou situací ohroženy (oběti trestné činnosti, osoby ohrožené domácím násilím, oběti obchodu s lidmi, osoby v krizi). BKB vždy respektuje uživatele a jejich rozhodnutí o tom, jak dál jednat. Uživatelé služby jsou podporováni v samostatném jednání, aby se nestali závislími na poradcích a poskytované službě. Uživatel má právo vystupovat v poradně anonymně, tudíž jeho totožnost nemůže být ověřena. Služby BKB jsou bezplatné, důvěrné a nestranné. Bezplatnost služeb poraden BKB se nevztahuje na služby nadstandardní (doplňkové), jako např. víkendové psychorekondiční pobyty, doprovody k soudu mimo sídlo poradny, výjezd do nemocnice nebo domácího prostředí uživatele. Každé rozhodnutí o spolufinancování nadstandardní služby ze strany uživatele se přijímá s přihlédnutím k aktuálním možnostem BKB a uživatele. Pomoc BKB respektuje lidskou důstojnost a základní svobodu uživatele, je prosta hodnocení, je neutrální a je podána s ohledem na jeho aktuální situaci. Služba je poskytována ambulantní a terénní formou.

Intervenční centrum (pro Moravskoslezský kraj) - zaměřuje svou činnost na přechodnou odbornou pomoc a nehmotnou podporu

osobám ohroženým domácím násilím. Intervenční centrum poskytuje bezprostřední individuální psychologickou pomoc, sociální a právní poradenství. Ohroženým osobám je zprostředkována následná pomoc (sociální, zdravotní, psychologické, právní povahy a případně zprostředkování ubytování v azylových domech). Součástí služby je také koordinace pomoci poskytované orgány veřejné správy a dalšími právníckými a fyzickými osobami. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní a terénní. Cílem práce intervenčního centra je napomoci uživateli vyřešit jeho krizovou životní situaci v důsledku domácího násilí a vrátit se k běžnému způsobu života. Dalším cílem je podporovat uživatele služby, aby byli sami schopni situaci vyřešit a aby využívali své přirozené sociální prostředí (rodina, přátelé, spolupracovníci) a síť místních a regionálních institucí. Cílovou skupinou uživatelů služby intervenčního centra jsou osoby ohrožené násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí, které se nachází na území části Moravskoslezského kraje (bývalé okresy Nový Jičín, Opava, Ostrava).

Telefonická krizová pomoc nabízí prostřednictvím nonstop fungující DONA linky osobám ohroženým domácím násilím a jejich blízkým možnost diskrétního rozhovoru s odborníkem v době, kterou si samy zvolí za vhodnou a bezpečnou. Nabízí dostatek času k dialogu a to i opakovaně, kvalifikované a srozumitelné návrhy řešení situace, morální podporu, zprostředkování kontaktů na místa další pomoci a navazujících služeb.

Cílem služby je stabilizovat psychický stav uživatele, snížit nebezpečí, že se jeho krize bude prohlubovat, podněcovat vlastní zdroje uživatele, propracovat s ním blízkou budoucnost a nasměrovat jej na možná řešení situace. Pracovník telefonické krizové intervence nabízí volající porozumění,

důvěru, pomáhá odstranit pocity viny a motivuje k aktivnímu řešení situace.

4.4 Intervenční centrum

„Intervenční centra mají v komplexním systému ochrany před domácím násilím v ČR nezastupitelnou roli, bez jejich existence by daný systém nefungoval. Představují určitý most mezi preventivně represivní složkou, tedy policií a soudy na straně jedné, a sociální pomocí osobám ohroženým domácím násilím na straně druhé. Jsou specializovaným zařízením sociálních služeb pro krizovou intervenci u osob ohrožených domácím násilím...“ (Voňková a kol., 2007, s. 5).

Intervenční centra poskytují sociálně-právní poradenství a „koordinují spolupráci mezi dalšími orgány a organizacemi, které se na komunitní úrovni na pomoci ohroženým osobám podílejí“ (Voňková a kol., 2007, s. 5).

4.4.1 V čem spočívá jeho přínos

Činnosti a povinnosti nové sociální služby Intervenční centrum (zkráceně IC) jsou zakotveny v § 60a zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách. Intervenční centrum musí být zřízeno minimálně jedno v každém kraji.

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí (zkráceně MPSV) bylo ke dni 31. prosince 2008 na území České republiky v souladu se zákonem o sociálních službách registrováno 16 IC. Síť původně vzniklých 15ti IC se rozšířila o 1 IC na území Středočeského kraje. Z Registru poskytovatelů sociálních služeb vyplývá, že v současné době existuje 17 intervenčních center, resp. 17 poskytovatelů této služby, někteří z nich mají zřízena detašovaná pracoviště v dalších městech z důvodu

zajištění lepší dostupnosti služby (např. dopravní dostupnost pro některé cílové skupiny uživatelů - senioři, matky s malými dětmi).

Intervenční centrum podle výše zmíněného zákona poskytuje ambulantní, terénní nebo pobytové sociální služby. V praxi však ne každé IC má prostorové a personální kapacity k poskytování terénní a pobytové služby. Z celkového počtu 17ti IC své služby poskytuje ambulantně 16 IC, terénně 14 IC a 2 IC mají registrovanou pobytovou formu poskytování sociálních služeb.

IC fungují jako jedna ze služeb sociální prevence. V případě vykazání násilné osoby policií ze společného obydlí je osobě ohrožené domácím násilím poskytnuta pomoc, a to nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykazání. Tato pomoc je nabídnuta i v případě žádosti ohrožené osoby, aniž došlo k policejnímu vykazání.

Součástí služby je dále zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, policií, obecní (městskou) policií a ostatními orgány veřejné správy.

Sociální služba IC spadá do kompetence MPSV, které poskytuje dotace ze státního rozpočtu na zajištění fungování této služby. Metodického vedení Intervenčních center se ujal Bílý kruh bezpečí.

Jak jsem již zmínila, zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, který zavádí institut vykazání násilné osoby ze společného obydlí, není prvním výsledkem zvýšeného zájmu státu o problematiku domácího násilí. Zeman (2006) uvádí, že již v roce 2004 byla přijata novela trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb.), která s účinností od 1. 6. 2004 zavedla do výčtu trestných činů novou skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě (§ 215a). Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně

obývaném bytě nebo domě. Pachateli hrozí trest odnětí svobody až na tři roky, popřípadě trest odnětí svobody na dva roky až osm let, spáchá-li takový čin zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, eventuálně pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.

Před vydáním zákona č. 135/2006 Sb. převládal pohled na domácí násilí jako na problém soukromého charakteru - konflikt dvou osob žijících v určitém vztahu, které si svůj spor vyřeší samy mezi sebou. Podle Zemana (2006) český právní řád zpravidla do takového konfliktu zasahoval až tehdy, došlo-li k závažné újmě ohrožené osoby (často vážné zranění nebo dokonce smrt). Méně závažné projevy domácího násilí bývaly ze strany veřejnosti, ale i státních orgánů včetně policie přehlíženy. „Pokud oběť získá zkušenost, že o řešení jejího problému není ze strany kompetentních orgánů zájem, propadá deziluzi a další případy útoků už raději ani nehlásí. České právo a orgány toto právo aplikující tak v minulosti v zásadě ponechávaly oběť svému osudu, kdy si svou ochranu musela zajistit sama na své náklady útekem na ubytovnu, do azylového domu a podobně“ (Zeman, 2006).¹⁷

Tento stav nebyl v souladu s principem zajištění ochrany základních práv a svobod občanů (srv. Zeman, 2006). Inspirací pro zákon č. 135/2006 Sb. a účinné řešení fenoménu domácího násilí se staly zkušenosti ze zahraničí a domácí výzkumy (např. první reprezentativní výzkum provedl STEM v roce 2001, další v roce 2006).

Zákon číslo 135/2006 Sb. byl přijat v březnu roku 2006 a nabyl účinnosti 1. ledna 2007. Zákon změnil celkem pět stávajících zákonů: zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky,¹⁸ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon

---

¹⁷ Ohrožené osoby, které se obrátily na Intervenční centrum Praha opakovaně vypovídaly, že byly odrazovány nezájmem policie řešit situaci, některé byly dokonce policisty přemlouvány, aby věc nechaly být, nepodávaly trestní oznámení apod. Přestože již policisté měli možnost násilnou osobu vykázat.

¹⁸ V současné době jde o nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

číslo 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Cílem zákona je chránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu jednání násilné osoby. To se děje především díky možnosti krátkodobého policejního, případně soudního vykázání násilné osoby z místa, ve kterém žije společně s ohroženou osobou. Zákon dává najevo, že domácí násilí není věc soukromá a dává státu možnost zasáhnout. Zároveň ukazuje, že právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti má přednost před ochranou vlastnických a užívacích práv (Zeman 2006). Filozofií zákona je, že stát má právo zasáhnout do soukromí občanů, pokud je ohrožená osoba vystavena riziku nebezpečných útoků ze strany násilné osoby, které ohrožují její důstojnost, zdraví a život. Zákon je jednoznačně na straně ohrožené osoby, proto ze společného obydlí nemusí jako dříve odcházet „oběť“, ale „násilník“.

Vykázání není vázáno na to, zda s ním ohrožená osoba souhlasí nebo nesouhlasí. Ohrožené osobě poskytne čas k pochopení a promyšlení situace, ve které se nachází, a to v relativně bezpečném prostředí bez nátlaku a manipulací násilné osoby. Ohrožená osoba má dále možnost sejít se s odborníky např. v Intervenčním centru a uspořádat si vlastní záležitosti. Pracovnice IC jí pomohou sepsat návrh na vydání předběžného opatření nebo mohou poradit ohledně podání trestního oznámení. Právnička IC Praha může poskytnout právní konzultaci ohledně případného rozvodu manželství, podat informace k vyřešení společného bydlení apod.

Vykázání je opatření preventivního charakteru. Pro násilnou osobu je minimálně signálem, že se o jejím chování ví a že násilí nebude v žádném případě tolerováno. Zároveň se jedná o preventivní opatření netrestní povahy, které se nezobrazuje ve výpisu z rejstříku trestů, nestigmatizuje násilnou osobu, spíš ji má za úkol zastavit a varovat. V případě brutálních útoků násilné osoby, které naplňují

skutkovou podstatu trestného činu, však policie může násilnou osobu zadržet a vzít do vazby.

Přestože jsou mezi ohroženými osobami většinou ženy, tento zákon pomáhá řešit situaci i dalším osobám ohroženým domácím násilím - mužům nebo seniorům, které ohrožují jejich dospělé děti.

4.4.2 Novinky ohledně vykazování od 1.1.2009

Jak uvádí BKB, v ČR je vykazání nově upraveno s platností od 1. 1. 2009 v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v § 44 - 47, které se zabývají oprávněním vykázat násilnou osobu z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí (viz příloha č.1).

Hlavní změnou je, že se institut vykazání stal běžným policejním úkonem (jako zadržení, zajištění apod.), není již správním rozhodnutím, tedy nevykazuje se již ve správním řízení. Tím se snížila administrativa v souvislosti s vykazáním - policista již nepíše obsáhlé rozhodnutí o vykazání, které muselo být velmi dobře zdůvodněné, ale sepisuje pouze úřední záznam o vykazání, kde uvádí stručně jednu větu, proč k němu došlo. Policista provede „faktický úkon“ vykazání - postupuje podle zákona o policii č. 273/2008 Sb. a podle závazného policejního pokynu. Vykazání je jedinou formou rozhodnutí, dříve se používal i zákaz vstupu v případě nepřítomnosti násilné osoby při příjezdu policie.

Vykazání je ústně oznámeno ohrožené i násilné osobě, policista vydá potvrzení o vykazání, které předává dotyčným osobám proti podpisu (je zde vymezen prostor vykazání, práva a povinnosti osob, poučení, místo uložení kopie úředního záznamu, viz příloha č. 1).

Pokud vykázaná osoba s vykazáním nesouhlasí, může proti němu podat na místě námitky, které policista uvede v potvrzení o vykazání, nicméně tato námitka nemá odkladný účinek.

Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázaní. Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázaní podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázaní. Pokud shledá příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázaní nebyly splněny, vykázaní ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.¹⁹

Policista poučí ohroženou osobu o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu, dále o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a také o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.²⁰

Pokud je vykázaná osoba nepřítomná, při prvním kontaktu s policií přebírá potvrzení o vykázaní, poučení o právech a povinnostech při vykázaní. Další změnou je, že si vykazovaná osoba může ověřit provedení vykázaní na lince 158 a dále má právo vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie.²¹ Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a vyžádá si adresu pro doručování.²² Násilná osoba také policii odevzdá veškeré klíče, které má od společného obydlí k dispozici.

Násilná osoba si smí v průběhu desetidenního vykázaní za asistence policie jednou vyzvednout ve společném obydlí předměty potřebné k podnikání nebo osobní věci. V takovém případě je policie povinna informovat ohroženou osobu a domluvit se s ní, zda bude přítomná.

Policista zasílá kopii úředního záznamu o vykázaní ve lhůtě do 24 hodin od vstupu do obydlí (dříve platila lhůta do

---

¹⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, hlava VII, § 44, odst. 5,6

²⁰ Tamtéž, § 46, písm. a, b, c

²¹ Tamtéž, § 45, odst. 2, písm. c,d

²² Tamtéž, § 45, odst. 3

24 hodin od vydání správního rozhodnutí o vykázání, nová právní úprava by tedy měla urychlit nabídnutí pomoci ohrožené osobě ze strany IC) příslušnému intervenčnímu centru a v případě nezletilých dětí také příslušnému orgánu sociálněprávní ochrany dětí. Nově má policie povinnost zaslat kopii úředního záznamu ve stejné lhůtě také soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu.²³

Podle BKB policie poskytuje ohrožené osobě současně vždy personální i teritoriální ochranu (od 1.1.2007 do 31.12.2008 se jednalo pouze o ochranu teritoriální). Toto je velmi důležitá změna směrem ke zlepšení ochrany před domácím násilím. Částečně se tím řeší i stalking (pronásledování ohrožené osoby formou sms zpráv, telefonováním, kontaktováním). Pokud násilná osoba píše ohrožené osobě např. výhrůžné sms zprávy, telefonuje jí a kontaktuje ji mimo vymezený prostor (chodí za ní do práce, z čehož má následně ohrožená osoba problémy se zaměstnavatelem), policie může situaci řešit podle závažnosti a opakovaného porušování povinností násilné osoby (domluva, přestupkové řízení, trestní stíhání - trestný čin maření úředního rozhodnutí).

V praxi to znamená, že je násilná osoba vykázána nejen z prostor společného obydlí a jeho bezprostřední vzdálenosti - např. se nesmí přiblížit do 100 m od místa společného obydlí (teritoriální ochrana), ale zároveň má zakázáno ohroženou osobu jakýmkoliv způsobem kontaktovat (personální ochrana). Do konce roku 2008 byla personální ochrana možná až po deseti dnech vykázání - v případě, že soud prodloužil dobu vykázání, mohl uložit také zákaz navazování kontaktu s ohroženou osobou.

---

²³ zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, hlava VII, § 47, odst. 3

4.4.3 Intervenční centrum, náplň práce a popis obvyklého postupu řešení

Když policista vykáže násilnou osobu na 10 dní ze společného obydlí, je povinen zaslat kopii úředního záznamu o vykázání ve lhůtě do 24 hodin od vstupu do obydlí mj. příslušnému intervenčnímu centru. Intervenční centrum je povinno do 48 hodin od obdržení faxu o vykázání provést „první kontakt“ - oslovit ohroženou osobu a zjistit, zda se cítí v bezpečí. V případě, že ne, je s ní ihned domluven bezpečnostní plán (viz příloha č. 2), jehož cílem je minimalizovat rizika a zajistit ženě větší bezpečí. Součástí prvního kontaktu je nabídka psychologické, právní a sociální pomoci, případně informace o dalších službách (kontakt na krizové centrum, psychologa, možnost psychoterapie apod.). Během telefonického hovoru s ohroženou osobou je jí zároveň poskytnuta telefonická krizová intervence, žena má možnost ventilovat své obavy, strach, bolest, nejistotu, někdy se stávalo, že žena do telefonu plakala. Pracovnice IC musí být empatická a připravená unést i silné emoce. Vyslechne ženu, podpoří ji a ocení, že svou situaci začala řešit. V případě, že ohrožená osoba má zájem se sejít s pracovníci IC, domluví si osobní schůzku v co možná nejkratším termínu v prostorách IC Praha (Šromova 861, Praha 9). Schůzku je podle vytíženosti IC možno sjednat na následující den, v akutních případech je žena přijata týž den. Další možností je navštívit novou poradnu ohledně domácího násilí v prostorách Kontaktu (Ječná 3, Praha 2), která funguje od prosince 2008 jeden den v týdnu. Pokud se žena z vážného důvodu nemůže dostavit do IC ani do poradny, je s ní domluvena schůzka v centru Prahy, případně u ženy doma. Je-li to možné, na schůzku k ženě domů jedou v rámci zajištění vlastní bezpečnosti dvě pracovnice IC.

Během desetidenního vykázání může ohrožená osoba podat k místně příslušnému soudu návrh na předběžné opatření na prodloužení doby vykázání o 1 měsíc. Se sepsáním návrhu ženě

pomůže pracovnice IC. Znamená to několik schůzek (minimálně dvě), kdy žena podrobně popíše situaci - kdy domácí násilí začalo, jakým způsobem se dělo (kopání, bití, tahání za vlasy, vyhrožování zabitím apod.), zda byla volána policie nebo zda žena po útoku hlásila násilné chování na policii, zda byla u lékaře (v tom případě je nutné, aby si vyžádala policejní i lékařské zprávy o utrpěných zraněních, které přiloží jako důkazní materiál k návrhu na předběžné opatření), jestli se toto dělo „za střízliva“ nebo pod vlivem alkoholu, dále konkrétní příklady chování násilné osoby.

Toto vše je pro ženu velmi traumatizující - stres z předchozího často mnohaletého týrání partnerem, časový stres (desetidenní lhůta, ve které je potřeba podat návrh na předběžné opatření na prodloužení doby vykázání; docházení do IC, na policii, k lékařům apod.), strach z toho, co se bude dít, pokud se partner vrátí po uplynutí doby vykázání zpátky domů, stres ze zásahu policie i z nutnosti vůbec policii volat. Policie chce zpravidla pomoci, přesto to pro ženu stres je. Kromě toho se dle zkušeností IC Praha objevují bohužel i neprofesionální policisté, kteří skutečnost domácího násilí bagatelizují, zastávají se násilné osoby, nerozlišují mezi „italským“ manželstvím, kde jsou síly rovnoměrně rozloženy a mezi skutečným domácím násilím, odrazují ženu, která se často léta odhodlávala vyhledat pomoc, aby nepodávala trestní oznámení, odmítají s ní sepsat protokol, pokud přijde na služebnu (přestože je to jejich povinnost) apod.

Paralelně žena obvykle ještě chodí do práce, musí zabezpečit péči o děti a fungovat relativně normálním způsobem, přestože tato situace vůbec není „normální“, ale extrémně těžká. Navíc připomínáním si a detailním popisováním chvil, kdy se k ní blízká osoba chovala často velmi brutálním způsobem - což je nutné např. při sepisování návrhu na předběžné opatření v IC, při výsleších na policii, u lékaře - dochází k sekundární viktimizaci ohrožené osoby (Čírtková, 2007).

Soud rozhoduje o předběžném opatření bez zbytečného odkladu (přesná lhůta podle soudců, s kterými komunikovalo IC Praha, není stanovena). Poté by měl soudce sdělit policii, zda vykázání násilné osoby ze společné domácnosti prodloužil. Ohrožená osoba je v IC upozorněna, aby uvědomila policisty z místního oddělení policie, kteří vykazovali, že k soudu podala návrh na předběžné opatření na prodloužení doby vykázání. Jde o to, aby policie v případě, že soudce při rozhodování o návrhu na předběžné opatření přesáhne lhůtu desetidenního vykázání, věděla, že věc je ještě v jednání a nevydávala násilné osobě klíče od společného obydlí. Cílem je, aby žena zažívající domácí násilí nebyla znovu v ohrožení. Vykázání se prodlužuje do doby, než o předběžném opatření rozhodne soud.

Pokud ohrožená osoba podá návrh k soudu ve věci samé (návrh na rozvod, na svěření dětí do péče, na zrušení společného nájmu, na vyklizení bytu atp.), může soud opakovaně prodloužit dobu vykázání a to až na dobu 1 roku. Podmínkou prodloužení doby vykázání je snaha ohrožené osoby definitivně vyřešit domácí násilí ve své rodině, což soudu dokazuje právě výše zmíněnými právními kroky. Soud může rozhodnout i o zákazu kontaktování ohrožené osoby násilnou osobou (včetně sms zpráv, dopisů a telefonátů). V 70 % případů se ohrožené osoby po policejním vykázání obrací na IC Praha opakovaně.

Je-li v rodině, kde došlo k vykázání, nezletilé dítě, jsou Policie ČR i intervenční centrum povinny hlásit tuto skutečnost orgánu sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD). Pokud má žena děti, dostává také kontakt na Dětské krizové centrum s poukazem, že by bylo dobré tam zajít. Pokud se s dětmi terapeuticky nepracuje, hrozí nebezpečí, že model násilí převezmou jako normu do svého budoucího partnerského vztahu, ať již budou stát na místě ohrožené nebo násilné osoby.

Důležitá je také možnost požádat o dávku ze systému pomoci v hmotné nouzi (mimořádná okamžitá pomoc). Ohrožená osoba, která po vykázání manžela zůstane bez finančních prostředků,

může požádat sociální odbor o pomoc v hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb., § 2, odst. 6, písmeno e). Osoba ohrožená domácím násilím je považována za osobu v hmotné nouzi, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

Na Intervenční centrum se mohou obrátit i osoby, které zatím nevyužily policie při řešení domácího násilí.

Vykázat násilnou osobu ze společné domácnosti lze i soudně, bez policie, pokud ohrožená osoba podá návrh na předběžné opatření na prodloužení doby vykázání přímo k soudu. Je to však složitější cesta, soudce se bude ptát, proč ohrožená osoba nenahlásila domácí násilí na policii a proč věc neřeší tam. Podle mého názoru musí jít o velmi závažné důvody, aby soud souhlasil se soudním vykázáním i bez předchozího policejního vykázání, např. pokud manžel pracuje u policie nebo má velmi blízké vazby na policii. Podle zkušeností IC Praha soud vykáže násilnou osobu ze společné domácnosti v případech, kdy policie postupovala neprofesionálně a nevykázala, přestože ohrožená osoba byla po útoku zraněná (otřes mozku atp.). Pokud soud vyhoví, jedná se již napoprvé o měsíční vykázání.

Při IC Praha se schází bezplatná podpůrná socioterapeutická skupina. Je určena osobám, které zažily domácí násilí nebo řeší problémy ve vztazích s blízkými osobami, chtějí si posílit sebedůvěru a získat dovednosti vedoucí k větší sebejistotě při řešení různých životních situací. Skupina trvá 90 minut a schází se jednou za čtrnáct dní v prostorách Centra sociálních služeb na Praze 3. Ohrožené osoby ve skupině doprovází vedoucí Intervenčního centra Praha a psychologka Intervenčního centra.

Od 1.1.2009 se na Intervenční centrum obrátí každý měsíc přibližně 15-20 nových uživatelů služby. Nejčastěji jde o ženy ve věkové kategorii 30-40 let.

4.4.4 Interdisciplinární spolupráce

Intervenční centrum Praha spolupracuje s Policií ČR v případech vykázání a podání trestních oznámení (včetně Správy kriminální policie a vyšetřování - SKPV), s Orgány sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD), Městskou policií, přestupkovými odděleními, nestátními organizacemi (proFem, Rosa, Acorus, Arcidiecézní charita Praha - Magdala, Život 90, Diakonie ČCE, Bílý kruh bezpečí, Dona linka, SOS centrum Diakonie, občanské poradny), s justicí (soudci), krizovým centrem RIAPS (Centrum sociálních služeb a prevence).

IC Praha nejintenzivněji spolupracuje s Policií ČR a dále s Orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Zde jde především o zajištění bezpečí pro nezletilé děti, aby nebyly traumatizovány násilnou osobou. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je přítomnost dětí při násilných incidentech intenzivním psychickým týráním. V ČR je dítě považováno pouze za svědka domácího násilí, nikoliv za oběť DN (jako např. jeho matka). V zahraniční legislativě je dítě dotčené domácím násilím považováno za oběť DN, i když násilí není primárně namířeno proti němu, ale proti jeho matce.

Nejméně funguje spolupráce Intervenčního centra Praha s některými nestátními organizacemi zabývajícími se domácím násilím. Intervenční centrum je zřejmě díky systému financování nestátních neziskových organizací bohužel vnímáno spíše jako konkurence (jde o to uhájit si určitý počet klientů). Důležitou roli mohlo sehrát také to, že Intervenční centrum nevzniklo při těchto organizacích, které se léta zabývají domácím násilím a podobné pověření by se bývalo dalo očekávat, ale že vzniklo při Centru sociálních služeb Praha, které s domácím násilím nemělo žádné zkušenosti a začínalo úplně od „nuly“.

Nejvíce uživatelé služby „posílá“ do IC Praha pražská poradna Bílého kruhu bezpečí a Dona linka, pro které IC nepředstavuje konkurenci.

Smyslem interdisciplinární spolupráce je šíření informací o domácím násilí, vzdělávání v této problematice, zvyšování citlivosti účastníků interdisciplinárních týmů (zkráceně IDT) vůči patologickému jevu domácího násilí a větší porozumění pro osoby, které jsou tímto jednáním ohrožené. K uvedeným cílům mohou napomáhat také školení policistů.

Dalším úkolem je zlepšování vzájemné informovanosti o problematice, nových postupech a tendencích při řešení domácího násilí. Na pravidelných setkáních se probírají jednotlivé případy, kde se dařilo spolupracovat a ochránit ohroženou osobu. Probírají se také případy, kdy se to nepodařilo. IC dává podněty k prošetření policii, pokud se policisté chovali nevhodně - např. když matka tří dětí přišla oznámit napadení ze strany manžela kolem desáté hodiny dopoledne, policisté ji poslali domů s tím, že teď řeší vloupání a nemají na ni čas. Řekli jí, aby přišla v 17 hodin, což pro ni byl se třemi malými dětmi problém. Přesto přišla, ale opět se jí nevěnovali. Když si stěžovala, že již čeká půl hodiny, bylo jí policisty na místním oddělení sděleno „že když se nechala šest let mlátit, tak snad hodinu počká“. Policisté často banalizují případy domácího násilí a ženy odrazují od nahlášení incidentu s tím, aby přišly „až poteče krev“. Tyto zkušenosti „z terénu“ se předávají na IDT zástupcům z řad policie.

Interdisciplinární tým, jehož vznik iniciovalo IC Praha, se scházel původně pravidelně od podzimu 2007 v měsíčních intervalech, a to rozdělený podle policejních ředitelství Praha I-IV do čtyř skupin. V současné době se scházejí všechny týmy najednou (celkem 60 osob) pětkrát za rok - pokaždé je pozván jeden nebo více odborníků, kteří přednášejí o zajímavých tématech²⁴ nebo je promítnut film s tématkou domácího násilí. Nevýhodou však je, že se ve větším počtu

---

²⁴ Např. Psychologie oběti a násilníka, DN a pacient v psychiatrické péči, Policie a DN, Posttraumatická stresová porucha u oběti DN, Dítě a DN, Přestupkové řízení a DN, Drogové závislosti a DN, Osobnost násilné osoby a organizace, které s násilníkem pracují.

účastníků vytrácí možnost osobního kontaktu s jednotlivými pracovníky. Proto se IC Praha rozhodlo zachovat vzdělávací cyklus pro velký interdisciplinární tým, ale současně jednou za 2 měsíce svolávat malé interdisciplinární týmy podle policejních obvodů. Cílem je obnovit diskusi k systému ochrany před DN a také diskusi nad konkrétními kazuistikami za účasti Policie České republiky, OSPOD a dalších odborníků.

IC Praha se také schází v případě potřeby zvláště s pracovníky OSPOD, se soudci, s policií, s městskou policií. Jako klíčové vnímá nutnost větší citlivosti při rozeznávání DN a také zájem odborníků přeposlat ohroženou osobu na správné místo. Ukazuje se - podle zkušeností IC Praha, že ženy nechtějí situaci vyhrocovat, policie je až poslední instance, kde chtějí domácí násilí řešit.

Za přibližně dva roky, kdy funguje možnost vykázaní násilné osoby, bylo na území Prahy vykázáno celkem 105 násilných osob (stav k 5.3.2009). Pro srovnání ve Vídni bylo po třech letech účinnosti institutu vykázaní za rok 2000 vykázáno 916 lidí (z toho 42 žen).

	2007	2008	Leden a únor 2009	Celkem za období od 1.1.2007 do 5.3.2009
Počet vykázaní	59	34	12	105 vykázaní
Počet dětí v domácnostech	61	38	11	110 dětí

Tab.č.1 - Statistika Intervenčního centra - vykázaní od 1.1.2007 do 5.3.2009 na území hl. m. Prahy

I přes dobrou spolupráci v rámci IDT neroste počet vykázaní. Je na místě ptát se proč. Neznačená to, že by klesl počet žen, které jsou postiženy tímto jevem, spíše se dle IC Praha ženy bojí kroku do nejistoty. Myslí si, že život samy nezvládnou. Obávají se změny po rozchodu s násilným partnerem

a těžkých začátků více než facek - bolest již znají, vyrovnají se s ní, ale bojí se sociální a psychické dekompenzace, nevěří si. Je to důsledek psychického i fyzického teroru, kterému byly tak dlouho vystaveny až uvěřily tomu, co jim partner říkal - že jsou neschopné, neatraktivní, bez něj nic nezvládnou. Proto je nutné, aby se organizace při kampaních proti domácímu násilí spojily a nabídly ohroženým osobám silnou podporu při zvládnání těžkých začátků bez násilného partnera.

5. Krizová intervence

„Krizová intervence je specializovaná pomoc osobám, které se ocitly v krizi. Nejedná se o individuální psychoterapeutický zásah, ale také o zásah na úrovni rodiny, o sociální intervenci a v nutných případech také o intervenci psychofarmakologickou, příp. spojenou s krátkodobou hospitalizací“ (Lucká, 2003, s. 129). Cílem je „minimalizovat ohrožení klienta, objevit a posílit jeho schopnost vyrovnat se se zátěží tak, aby se pokud možno předešlo negativním, destruktivním způsobům řešení situace“ (Lucká, 2003, s. 130).

Krizová intervence je někdy omezena na jeden kontakt, zpravidla nepřesáhne šest setkání. Zaměřuje se „na zvládnutí akutního problému, snaží se postihnout biopsychosociální vazby, intervenovat v několika rovinách; proto se na řešení často podílí více odborníků – kromě psychologů a psychiatrů to bývají sociální pracovníci, lékaři, pedagogové. Někdy je zapotřebí i právní konzultace“ (Lucká, 2003, s. 130).

Jak uvádí Špatenková (2004), základní pravidlo pro krizovou intervenci s oběťmi násilí zní: Věřit a neznačkovat. Pomáhající pracovník by se mohl dopustit „nálepkování“ (etiketizace) ohrožené osoby, např. „hysterka“ nebo „kverulantka“. Jakékoli předsudky na straně pracovníka velmi ztěžují až znemožňují vybudování dobrého vztahu mezi pracovníci a uživatelkou služby.

5.1 Krizová intervence u domácího násilí

V této kapitole vycházím ze své profesní zkušenosti a z konkrétních příkladů práce s osobou ohroženou domácím násilím v IC Praha.

Pro poskytování krizové intervence osobě ohrožené násilím jsou důležité tyto aspekty:

- zajištění bezpečí ohrožené osoby a navázání kontaktu - je důležité, aby pracovnice působila klidně, vyrovnaně, důvěryhodně a aby uživatelce služby vysílala signál, že se dostala na správné místo, že se nemusí ničeho obávat a také že pracovníci nic z toho, co uslyší, nebude šokovat, že jakékoli sdělení „ustojí“ (potřeba bezpečí, potřeba místa²⁵)
- kladení otevřených otázek, kdy uživatelka služby může ventilovat skutečnosti, kterých je „plná“ v neohrožujícím, bezpečném prostředí (události, pocity...)
- ocenění ohrožené osoby, že chce svou situaci řešit
- citlivý, empatický přístup
- autentické chování pracovnice (kongruence)
- techniky aktivního naslouchání: zrcadlení (opakujeme to, co ohrožená osoba řekla, aby věděla, že ji posloucháme a jsme s ní), parafrázování (jinými slovy zopakujeme to, co žena řekla), sumarizace (shrnutí, tato technika spojuje reflexi a parafrázování), kotvení (ohrožená osoba potřebuje vědět, že ji přijímáme i s jejími emocemi, že má např. právo cítit zlost vůči partnerovi)
- podpora osobního rozvoje ohrožené osoby a její zplnomocňování

Ohrožené osoby se často odhodlávají léta, než o své situaci někomu řeknou. Potřebují zažít, že je někdo bere vážně a že nebude zpochybňovat jejich výpověď. Dále potřebují slyšet, že způsob, jakým s nimi zachází jejich partner nebo jiný blízký člověk, není v pořádku. Pro ohroženou osobu může být úlevné, pokud jí šetrně sdělíme, že ve svém trápení není sama, že podobné problémy řeší mnoho žen i mužů.

---

²⁵ Podle Alberta Pessa a Diany Boyden - zakladatelů psychomotorické terapie - existuje 5 vývojových potřeb: potřeba místa, podpory, bezpečí, péče, limitu (Vodáčková a kol., 2007).

Ohrožená osoba může bojovat s pocity viny, které v ní partner vyvolává a potřebuje slyšet od někoho „zvenku“, že si takové chování nezaslouží, že to není její vina.

Z principů krizové intervence vyplývá, že by pomoc v krizi měla být, pokud je to možné, okamžitá, snadno dosažitelná, kontinuální. Měla by mít definované minimální cíle, sloužit jako prevence možného zhoršení stavu ohrožené osoby a počítat s kontextem jejích vztahů. Dále by pomoc měla být aktivní (pokud je to nutné, direktivní) a měla by být poskytována v co nejméně omezujícím prostředí (Lucká 2003).

Ohrožené osoby, které se obrátí na IC Praha, jsou objednány k osobní konzultaci v **nejbližším možném termínu**. V nejakutnějších případech ještě týž den, v ostatních případech na další den podle vyhodnocení stupně nebezpečí pro ohroženou osobu a podle aktuální vytíženosti IC. Ohrožená osoba je vždy ve stručnosti poučena o nabídce služeb IC Praha, dále o bezpečnostním plánu - co dělat v případě ohrožení a o možnostech řešení situace. Konkrétní podrobnosti jsou poté projednány během osobní schůzky v IC.

Prostory IC sice nejsou umístěny v centru Prahy, ale lepší **dosažitelnost** je zajištěna poradenstvím jedenkrát týdně v prostorách informačně-poradenského centra Kontakt (Ječná ulice, Praha 2). V nutných případech pracovníce IC Praha vyjíždí za ohroženou osobou (terénní služba).

Péče o ohroženou osobu je **kontinuální** - uživatelka služby konzultuje a řeší svou situaci vždy s jednou konkrétní pracovnící IC Praha, s kterou mluvila již při první schůzce. V případě, že pracovníce onemocní nebo z jiného důvodu potřebuje vedení případu předat kolegyni, děje se tak co nejkonkrétněji, aby další pracovníce byla detailně informovaná o situaci ohrožené osoby i o již podniknutých krocích. Důvodem je především to, aby ohrožená osoba nebyla znovu traumatizována nutností vyprávět opět někomu „novému“ od začátku svůj životní příběh.

Definovaný minimální cíl péče o ohroženou osobu je pomoc při zajištění většího pocitu bezpečí, dále podpořit ji v rozhodnutí situaci řešit a na této cestě ji dočasně provázet.

Během konzultace se pracovnice IC snaží **předejít možnému zhoršení stavu** ohrožené osoby, používá techniky aktivního naslouchání, dává najevo zájem a porozumění. Potvrzuje, že je naprosto v pořádku, pokud ohrožená osoba začne plakat (z toho důvodu by vždy měly být v konzultační místnosti na dosah papírové kapesníky).

Pracovnice IC dále mapuje **kontext vztahů** uživatelky služby. Cílem je porozumět více ohrožené osobě, získat lepší náhled na situaci, znát, v jakém prostředí se pohybuje a zda má vlastní zdroje, kde hledat podporu (rodiče, přátelé, sestra...).

Aktivní, v případě nutnosti direktivní přístup „má své opodstatnění zejména tam, kde jasný a pevný postoj intervenujícího snižuje ohrožení klienta a nahrazuje tak krizí rozostřenou schopnost klienta orientovat se v realitě. Intervenující také musí aktivně podporovat klientovu energii a připravenost jednat; musí vybízet a nabízet. Udržet svou úroveň aktivity a energie, nenechat se klientovou situací stáhnout do roviny bezmoci a bezradnosti a zároveň klientem nemanipulovat je prubířským kamenem kompetence v tomto oboru“ (Lucká, 2003, s. 131). Pracovnice IC nabízí ohrožené osobě možnost psychologické konzultace, návštěvy krizového centra RIAPS (Praha), možnost využití linky důvěry. Velkou pozornost věnuje také vyhodnocení bezpečnostní situace osoby ohrožené domácím násilím, bezpečnostnímu plánu a nejvhodnějšímu způsobu řešení. Zejména v případě, kdy se žena rozhodne zatím s násilnou osobou zůstat, musí vědět, co dělat v případě ohrožení.

„Pomoc by měla být poskytována v **co nejméně omezujícím prostředí**...při hledání řešení krize využijeme všechny možnosti, které jsou v souladu s přáním klienta a co nejméně

jej ohrozí a determinují do budoucnosti. Jako pomáhající bychom se měli vyvarovat všeho, co zvyšuje jen naše bezpečí bez ohledu na bezpečí a profit klienta." (Lucká, 2003, s. 132). Velmi důležité je také to, aby pracovnice IC nevnucovala ženě vlastní vidění situace a plně respektovala řešení zvolené uživatelkou služby.

5.1.1 Problémová místa v péči o osoby ohrožené DN

Největším problémem je rozporuplnost žen ohrožených domácím násilím. Sice chtějí situaci řešit, díky syndromu týrané ženy se však chovají velmi rozporuplně, pro nezasvěceného laika až nevěrohodně – navštěvují pomáhající organizace, podají k soudu předběžné opatření na prodloužení doby vykázaní násilné osoby ze společného obydlí, podají trestní oznámení... Ale zároveň se často vrací k násilnému partnerovi, schází se s ním i přes soudní zákaz, bez omluvy ruší schůzky s pracovníci IC Praha, když se však situace doma vyostří, opět telefonují a žádají o pomoc. Zde je nutná znalost psychologie ohrožené osoby a dále zvýšená míra porozumění, trpělivosti a empatie ze strany pomáhajících pracovníků.

Dalším problémem je nemožnost zaručit ohrožené osobě absolutní bezpečí, to, že se situace nevyhrotí ještě víc a že násilná osoba i přes veškerá bezpečnostní a jiná opatření (učiněná ze strany IC, PČR, soudu) své výhrůžky zabitím nenaplní. Ohrožená osoba je vždy pouze v relativním bezpečí, a to i když se přestěhuje na druhý konec republiky. Přesto je mnohem méně ohrožena než kdyby bývala s násilným partnerem zůstala – zde by pravděpodobnost dalších zranění včetně fatálních následků byla velmi vysoká.

Jiným částečně problematickým místem je legislativa. Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, bohužel neřeší tyto oblasti:

- předávání dětí vykázané násilné osobě, pokud má zákaz ohroženou osobu kontaktovat a pokud nejsou k dispozici jiné vhodné osoby, které by setkání mohly zprostředkovat
- minimum organizací nabízí možnost asistovaného styku s dítětem a ty, které tuto službu nabízí, jsou již plně vytížené a nemají volnou kapacitu
- předávání informací Orgánu sociálněprávní ochrany dětí a policii v netrestních záležitostech, s ohledem na povinnost mlčenlivosti
- práce s násilnou osobou - násilné osoby mohou v Praze dobrovolně využít nově vzniklého Informačního a poradenského centra Viola (Centrum sociálních služeb), Poradny SOS centra Diakonie, Ligy otevřených mužů, Probační a mediační služby (výhradně u osob, které jsou vyšetřovány z podezření na trestný čin nebo již obviněny z trestného činu, případně se vrací z výkonu trestu na svobodu).

Problematickým místem je také to, že násilné osoby zůstávají po vykázaní z domácnosti bez jakékoli terapeutické nebo jiné péče, protože ji samy bez zákonné povinnosti nevyhledají. Většinou nemají náhled na své činy, nejsou motivovány ke změně svého násilného chování (např. absolvováním psychoterapie zaměřené na zvládnutí negativních emocí - vztek, agrese). Lépe jsou zajištěny služby a pomoc osobám, které jsou buď vyšetřovány z podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou již z trestného činu obviněny. IC nesmí poskytovat své služby a pomoc násilným osobám.

V Centru sociálních služeb Praha zajišťují nabídku pro cílovou skupinu násilných osob také Resocializační a reintegrační programy. Od roku 2007, kdy začal fungovat institut vykázaní násilné osoby ze společné domácnosti, tyto programy navštěvovalo přibližně 30 násilných osob, které byly podmíněně odsouzeny nebo podmíněně propuštěny (ohrožené osoby,

které ze zoufalství zabily násilnou osobu i násilné osoby, které završily své útoky na „oběť“ vraždou).

Zvláštní postavení v nabídce má program „Terapie partnerských agresorů“, který připravili manželé Netíkovi (klinická psycholožka a forenzní psycholog). Program je určen pro pomáhající profese, které budou v kontaktu s násilnými osobami. Tento výukový program čeká na schválení akreditace na Ministerstvu zdravotnictví ČR. V pilotním programu vyškolili Netíkovi od září 2008 do konce ledna 2009 přibližně 30 psychologů Vězeňské služby a pracovníků intervenčních center.

6. Praktická část

6.1 Úvod do praktické části

Domácí násilí představuje brutální zásah do života jedince, do jeho práva na život bez neustálého ohrožování fyzické a psychické integrity. Ohrožená osoba nemůže čerpat pocit bezpečí a jistoty z partnerského vztahu, je ohrožena v prostředí, které by ze své podstaty mělo být místem klidu a bezpečí, domovem. I po ukončení vztahu s násilnou osobou často mívá problém navázat nový vztah nebo naváže vztah s podobným typem osobnosti, jako byl předchozí partner, takže se celý cyklus násilí opakuje...

V teoretické části jsem popsala specifické znaky domácího násilí včetně některých organizací, které se zabývají domácím násilím (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí, Intervenční centrum Praha). Právě dobrá dostupnost informací o domácím násilí je prvním krokem k tomu, aby bylo včas podchyceno a aby ohrožená osoba znala místa, kam se může obrátit pro pomoc. Důležité také je, aby ohrožená osoba věděla, že je nutné na DN okamžitě reagovat - postavit mu hráz a nedovolit, aby se „rozjela“ spirála násilí.

V praktické části jsem se zaměřila na kvalitativní výzkum pomocí metody polostandardizovaných rozhovorů. V doplňujícím průzkumu jsem použila metodu dotazníkového šetření.

6.2 Cíl šetření

V praktické části bylo mým cílem zmapovat informovanost o fenoménu domácího násilí a možnostech pomoci v populaci patnácti vybraných mladých žen ve věku 22-37 let, které jsou jím potenciálně ohrožené. Jednalo se převážně o studentky pražských vysokých škol.

Cílem šetření je vytvoření sondy zachycující informovanost mladých žen o domácím násilí, jeho projevech, vývoji a hledání následné pomoci. Domácí násilí se daří nejlépe zastavit v jeho počátku, v té době také „oběť“ není ještě natolik poznamenána (především psychicky). K včasnému zastavení násilí ve vztahu je však nutné mít dostatek informací vedoucích k rozpoznání domácího násilí. Nestací vědět, že to, co se děje, není v pořádku, ale především jsou potřebné informace, na jaká konkrétní místa se může osoba ohrožená domácím násilím obrátit pro pomoc. Získaná data pak mohou napovědět, kterým směrem vést kampaň s informacemi o DN a kam zacílit prevenci DN.

Doplnění této sondy představuje průzkum, jakým způsobem informují vybrané pražské organizace (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí, Intervenční centrum Praha) o domácím násilí.

Cílem doplňujícího výzkumu je zjistit, jaký aspekt informovanosti o DN je podle výše uvedených organizací důležité rozvíjet, zda si uvědomují nějaká slabá místa ohledně informování veřejnosti o domácím násilí apod.

Účelem šetření je zjistit, zda informovanost respondentek o DN koresponduje s tím, jaké aktivity vyvíjejí jednotlivé organizace, aby informovaly veřejnost o pomoci při DN.

6.2.1 Pracovní hypotézy

1) Většina respondentek ví, jakým způsobem se projevuje domácí násilí.

2) Většina respondentek si povšimla billboardů proti domácímu násilí na zastávkách městské hromadné dopravy v Praze (kampaň „Avon proti domácímu násilí“, partnerem projektu se stalo občanské sdružení Acorus).

3) Většina respondentek nebude vědět, kam se obrátit pro pomoc v případě domácího násilí.

4) Většina respondentek si myslí, že se domácího násilí nedopouští vzdělaný a navenek kultivovaně vystupující člověk.

6.3 Respondenti, zařízení

Výběr respondentek

Vzhledem k tomu, že většinu obětí domácího násilí (zejména brutálních fyzických útoků) tvoří ženy, zaměřila jsem se ve své sondě pouze na ženy.

Jako první ukazatel pro výběr respondentek byl zvolen **věk**. Podle zkušeností IC Praha se věk žen ohrožených domácím násilím, jejichž partner byl vykázán ze společné domácnosti, pohybuje nejčastěji kolem 30-40 let²⁶, proto jsem se zaměřila na ženy, které jsou v budoucnu potenciálně ohroženy domácím násilím. Ženy v mém vzorku jsou tedy ve věku 22-37 let.

Druhým ukazatelem bylo dosažené **vzdělání** respondentek.

Důležitým předpokladem pro uskutečnění výzkumné sondy byla ochota respondentek vést rozhovor na dané téma a jejich otevřenost, s kterou budou zodpovídat výzkumné otázky. Při domlouvání rozhovorů bylo proto klíčové přizpůsobit se časovým možnostem respondentek. Z tohoto důvodu bylo někdy nutné domluvený rozhovor přesunout na jiný termín. Rozhovory probíhaly v prostorách domova dle výběru respondentky (kuchyň na patře, vlastní pokoj respondentky atp.). Kritériem bylo zvolit takové prostředí, kde se bude respondentka cítit bezpečně, uvolněně a v rámci možností příjemně.

Vzorek činil 15 respondentek. Společným jmenovatelem respondentek byl věk (mladé ženy 22-37 let), společné bydliště, přítomnost v daném časovém úseku v domově pro studentky a rodinný stav (svobodné, nevdané).

---

²⁶ Ke konzultacím do IC Praha - i mimo policejní vykázání - přichází nejčastěji ženy ve věkové kategorii 30-40 let a 40-50 let.

Rozhovory probíhaly po dobu deseti dní v měsíci dubnu 2009, každý rozhovor trval přibližně 30-60 minut v závislosti na tom, jakou míru zájmu o problematiku domácího násilí respondentka projevovала.

Výběr zařízení

Sondu jsem prováděla v domově pro studentky na Praze 6 během deseti dní v měsíci dubnu 2009. Výběr místa dotazování byl proveden náhodně tažením ze seznamu všech kolejí a internátů v Praze.

Domov pro studentky je zřízen řádem Školských sester sv. Františka.

Celková kapacita zařízení je 30 míst, v době provádění výzkumu nebyla zcela naplněna. Bydlelo zde 26 žen včetně zaměstnankyň kláštera, které překračovaly věkový limit 22-37 let.

6.4 Metoda šetření

Pro sběr dat jsem zvolila **polostandardizovaný rozhovor** s otevřenými otázkami.

Tuto techniku jsem vybrala, abych co nejméně omezovala respondentky (např. uzavřenými otázkami) a získala od nich maximum informací.

Rozhovory jsou reaktivní technikou šetření, která je založená na interakci mezi respondentem a výzkumníkem. Výhodou této interakce je, že respondent může zcela volně vyjádřit, co si myslí. To umožňuje výzkumníkovi reagovat pružně na respondentovy odpovědi. Nevýhodou je možnost, že se respondent neumí dobře vyjádřit nebo že by mohla přítomnost výzkumníka a jeho chování vést ke zkreslení (Hendl, 2005).

Výzkumné otázky byly vzhledem k citlivosti tématu konstruovány tak, aby neohrožovaly respondentky, nebyly příliš osobní atp. Znění rozhovoru vedeného s respondentkami v domově pro studentky Praha uvádím v příloze č. 3.

Doplněním této sondy se stal průzkum, jak organizace zabývající se problematikou domácího násilí (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum Praha) informují veřejnost o tomto jevu včetně pomoci ohroženým osobám. Znění dotazníkového šetření vedeného s výše zmíněnými organizacemi je uvedeno v příloze č. 4.

Cílem bylo zachytit problematiku informovanosti o domácím násilí ze strany organizace, která služby osobám ohroženým domácím násilím poskytuje. Dotazovala jsem se tedy na způsob, jakým daná organizace informuje veřejnost o službách, které poskytuje „obětem“ domácího násilí a dále na cílovou skupinu, které se organizace věnuje. Další otázky směřovaly k sebereflexi organizací, kde vidí slabá místa v informovanosti o domácím násilí (obecně i ve své vlastní organizaci) a zda plánují do budoucna nějaké změny, kampaně apod.

Předpokladem tohoto dotazování byla ochota vedoucích pracovníků ze všech 4 organizací tyto otázky zodpovědět.

Předvýzkum nebyl proveden.

6.5 Vyhodnocení výzkumu

Šetření bylo prováděno na celkovém počtu 15 respondentek v průběhu deseti dní v dubnu 2009. Výzkum měl charakteristiku sondy: nejednalo se o šetření v takovém rozsahu, aby jeho závěry bylo možné zobecnit na celou populaci svobodných mladých žen ve věku 22-37 let.

Rozhovory byly realizovány v rámci jednoho zařízení (domov pro studentky na Praze 6) v místě, které si

respondentka zvolila jako „bezpečné“ vzhledem k citlivosti tématu výzkumu. Tento důraz na soukromí rozhovoru a pocit bezpečí respondentek během něj se ukázal jako velmi opodstatněný, neboť z výzkumu vyplynulo, že se jedná o poměrně náročné téma, s kterým mají některé respondentky osobní zkušenost.

Polostandardizované rozhovory jsem vedla s každou respondentkou zvlášť, bez přítomnosti dalších osob. Respondentce jsem se na začátku rozhovoru krátce představila a seznámila ji s tématickým zaměřením výzkumu i s jeho předpokládanou časovou náročností (30 minut).

Skutečná délka rozhovorů se pohybovala v průměru mezi 30 - 60ti minutami v závislosti na míře zájmu, který respondentka projevovala. Respondentky jsem během rozhovoru časově neomezovala, chtěla jsem, aby měly prostor vyjádřit se. V jednom případě přesáhl rozhovor 90 minut, neboť respondentka projevovala velký zájem o téma výzkumu.

Před zahájením rozhovoru jsem se vždy dotázala respondentky, zda souhlasí s pořízením audiozáznamu. Pouze čtyři respondentky nesouhlasily, psala jsem si proto terénní poznámky. Chtěla jsem vytvořit bezpečný prostor, ve kterém by respondentka mohla mluvit bez pocitu ohrožení. Respondentky jsem dále upozornila na to, že mohou odmítnout na otázku odpovědět a také že mohou kdykoli dotazování ukončit. To se nestalo ani v jednom případě, ačkoli bylo pro respondentky nepříjemné např. představovat si sama sebe v roli osoby ohrožené domácím násilím, kde je nutné přemýšlet nad možnými řešeními situace.

Rozhovor byl realizován vsedě - respondentka si vybrala místo, kde se bude cítit pohodlně.

Jediným limitem pro rozhovor byla respondentka sama. Určovala tempo rozhovoru i jeho délku, měla možnost si vybrat, které otázky chce zodpovídat a které nikoli, do jaké míry se chce během hovoru otevřít.

Rozhovorů se zúčastnilo 15 respondentek. Z tohoto počtu bylo 13 respondentek věřících (křesťanky) a dvě respondentky byly bez vyznání. Vzorek tvořilo 12 Češek, 2 Slovenky a 1 Ukrajinka.

Z důvodu zachování anonymity neuvádím bližší informace o respondentkách (např. studovaný obor), ale pouze název instituce, kde studují. Deset respondentek v současné době studuje VŠ: Akademie výtvarných umění (1)²⁷, Lékařská fakulta Univerzity Karlovy (UK) (2), Česká zemědělská univerzita (3), Fakulta humanitních studií UK (1), Evangelická teologická fakulta UK (2), Katolická teologická fakulta UK v kombinaci se studiem na Vysoké škole ekonomické (VŠE) (1). Dvě respondentky již měly v době výzkumu vysokou školu dokončenu (Pedagogická fakulta UK, VŠE). Dvě respondentky absolvovaly Vyšší odbornou školu (pedagogika, sociální pedagogika), jedna z nich studuje na vysoké škole (viz výše). Středoškolské vzdělání má pouze jedna respondentka, další respondentka středoškolské vzdělání v současné době dokončuje. Protože se jedná pouze o dvě respondentky se středoškolským vzděláním, nemělo smysl tuto skutečnost v tabulkách zohledňovat.

Účelem mé sondy bylo dozvědět se co nejvíce o tom, jaké informace o DN vybrané ženy mají. Z toho důvodu jsem neuvažovala o kauzalitě mezi věkem ani národností. Z toho vyplývá charakter šetření, který je vysloveně explorativní, tj. o možných vztazích mezi proměnnými lze uvažovat na základě výsledků tohoto šetření. Rozdělení respondentek do dvou věkových kategorií uvádím spíše z praktických důvodů²⁸, z hlediska účelu této sondy vymezené specifickým věkem 22-37 let již další členění není nutné. První kategorii tvoří věkové ohraničení 22-25 let, kde je zařazeno 9 respondentek, v kategorii ohraničené věkem 26-37 let se nachází 6 respondentek. Průměrný věk respondentek byl 25 let.

---

²⁷ Čísla v závorce uvádí počet respondentek, které danou školu studují.

²⁸ V obou skupinách je přibližně stejný počet respondentek podobného věku.

Z důvodu větší přehlednosti jsem výsledky rozhovorů, které jsem vedla s obyvatelkami domova pro studentky, zpracovala do následujících tabulek. Respondentky zpravidla uváděly více variant odpovědí, proto se celkový počet odpovědí liší od celkového počtu respondentek.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Násilí v rodině	7	4	11
Je skryté	2	1	3
Fyzické týrání (bití)	8	6	14
Psychické týrání	9	5	14
Kontrolování	3	1	4
Manipulace	0	2	2
Omezování osobní svobody	3	6	9
Ponižování, nadměrná kritika	6	0	6
Výčitky	2	0	2
Vyhrožování	0	3	3
Vydírání	2	3	5
Nadměrná žárlivost	1	4	5
„Jsi doma s dětmi, nic neděláš, já tě živit nebudu“	2	1	3

Tab.č.2 Domácí násilí a jeho projevy

Podle 14 respondentek se jedná o fyzické a psychické násilí, 11 respondentek dále uvedlo, že se jedná o násilí, které se děje v rodině, mezi nejbližšími lidmi.

Jako nejčastější formu psychického násilí uvedlo 9 respondentek omezování osobní svobody (např. věznění v domě, nesmyslné zákazy), 6 respondentek uvedlo ponižování a neustálé kritizování ze strany partnera („ty nic neumíš“, „nic nedokážeš“, „všechno děláš špatně“). Dle Špatkové (2004) podobnými poznámkami partner ničí sebevědomí ženy a schopnost vidět sama sebe pozitivně.

Dvě respondentky zmínily v odpovědích kampaň proti domácímu násilí, kterou v nedávné době realizovala kosmetická firma Avon ve spolupráci s občanským sdružením Acorus. Díky ní

zjistily, že domácí násilí nezahrnuje pouze fyzické útoky, jak si dříve myslely, ale také to, když partner kontroluje, s kým telefonují nebo pokud je žena s dětmi na rodičovské dovolené a muž zneužívá její ekonomické závislosti.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Ženy	8	4	12
Muži	5	3	8
Děti	7	2	9
Senioři	3	0	3
Jiné osoby	0	2	2

Tab.č.3 Osoby ohrožené domácím násilím

Většina respondentek vnímala ženy jako skupinu osob nejvíce ohrožených domácím násilím (především ženy s dětmi bez sociálního zázemí, finančně závislé na partnerovi). Druhou nejvíce ohroženou skupinou jsou pro více než polovinu respondentek děti.

Respondentky nepodléhají stereotypům o domácím násilí (muž agresor, žena oběť), neboť přibližně polovina označila za osoby ohrožené domácím násilím také muže (např. „domácí násilí se děje i na těch manželích a o tom se moc nemluví“, „ohrožený manžel versus dominantní manželka“).

Celkem tři respondentky označily jako osobu ohroženou domácím násilím seniory s poukazem na jejich bezmocnost vůči pečující osobě, neboť se často nemohou vzhledem ke svému zdravotnímu stavu bránit.

Jako „jiné osoby“ byly uvedeny tyto odpovědi: „lidé ve všech vzdělanostních a sociálních skupinách“, „ti, kdo partnera dobře nepoznali“, „spartánská výchova v dětství“ (osoby týrané v dětství, které se často v dospělosti znovu dostávají do role oběti), „submisivní lidé“ a „lidé z dětských domovů“.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Strach	9	0	9
Psychická závislost	4	2	6
Ekonomická závislost	5	3	8
Kvůli dětem	9	5	14
Sociální izolace	2	1	3
Láska k partnerovi	4	4	8
„Co by lidé řekli“	4	1	5
„Věřím, že to bylo naposledy, že se partner změní“	1	1	2
„Nechce rozbít manželství“	2	3	5
„Dělo se to v její rodině“	2	0	2

Tab.č.4 Důvody, proč žena obvykle zůstává s násilným partnerem

Celkem 14 respondentek uvedlo jako důvod setrvání ve vztahu s násilnou osobou děti (odpovědi: „udržet rodinu“, „ztratili by vzor otce, i když je špatný, těžko se potom hledá další“, „neměla by po rozvodu kde s dětmi bydlet“, „děti mají otce rády, k nim se nechová násilně“, „cítí, že když se bude soudit o děti, nemusí to vyhrát - ztráta dětí je pro ni tak nepředstavitelná, že radši zůstane s tím manželem“). S tím souvisí ekonomická závislost na partnerovi, kterou uvedlo 8 respondentek. Pro stejný počet respondentek je vysvětlením, proč žena zůstává a neodejde, přetrvávající pozitivní citová vazba k partnerovi (odpovědi: „má ho přese všechno ráda“, „není schopná se vyrovnat s tím, že ten, koho miluje, jí ubližuje, nerozumí tomu, proč se změnil“). Pouze dvě respondentky se domnívají, že důvodem může být naděje na změnu partnerova chování. Víra ve změnu chování, které ale/však žádné viditelné znaky změny (kromě omluv a slibů) nevykazuje, je cestou do stále se stupňujícího cyklu násilí.

Více než polovina respondentek je přesvědčená, že důležitou roli pro setrvání ve vztahu hraje strach: z rozvodu, z vyhrožování, z toho, že násilný partner ublíží ženě i dětem, dále strach přiznat sama sobě i okolí, že něco není v pořádku, strach, že by už nedokázala žít samostatně atp.

V pěti případech respondentky uvedly, že ohrožená osoba „nechce rozbít manželství“, zde byly zařazeny např. tyto odpovědi: „pro někoho je ten svazek tak posvátný, že si myslí, že je v něm potřeba vydržet všechno“, „nechce se rozvádět kvůli víře“. Vzhledem ke skutečnosti, že zkoumaný vzorek tvořily především věřící respondentky, jsou tyto odpovědi očekávatelné.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Problémy ve škole	5	3	8
Neschopnost navázat zdravý partnerský vztah	6	3	9
Nedůvěra k opačnému pohlaví	3	1	4
Nízká sebedůvěra	2	1	3
Psychické problémy	4	3	7
Sebedestruktivní chování	1	1	2
„Kopírování modelu rodičů“	6	5	11

Tab.č.5 Vliv domácího násilí na děti

11 respondentek považuje za největší nebezpečí to, že dítě bude ve svém partnerském vztahu kopírovat model rodičů, neboť se jedná o jediný model, který zná, proto mu připadá „normální“. S tím souvisí i neschopnost navázat v dospělosti zdravý partnerský vztah (9 respondentek). Podle respondentek získává dítě, které je svědkem domácího násilí, zkreslený náhled na to, jak se chová otec k matce (odpovědi: „nezdravý pohled na roli otce“, „podvědomě hledá vzor otce“, „odpor k takovému chování i sklon se chovat podobně“, „nebudu stejný, ale ve slabé chvílce to napodobí a udeří ji, protože to zná“). Nebezpečím je také to, že se nenaučí řešit konflikty obecně přijatelným způsobem, ale má vštěpeny agresivní nebo pasivní vzorce chování (násilí, naučená bezmoc).

8 respondentek bylo přesvědčeno, že se násilné jednání v rodině projeví i problémy ve škole (násilí na spolužácích,

poruchy učení, vnímání a koncentrace, horší výsledky ve škole, uzavřenost nebo agresivita).

Podle sedmi respondentek má takové dítě psychické problémy („psychické následky“, „tendence být obětí“, „zážitek na celý život“, „doživotní následky“, „fatální poškození“, „nevyrovnanost“, „sebenepřijetí“, „nedůvěra v sebe“, „komplexy“, „nízké sebevědomí“). Dále zmínily nutnost navštěvovat psychologa, psychiatra.

Oproti očekávání pouze dvě respondentky zmínily možnost sebedestruktivního chování (např. závislost na omamných látkách).

Zajímavý byl i názor, že v budoucnu „nechtějí mít vlastní děti.“

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Ano, osobně	1	1	2
Ano, kamarádka/přátelé	0	2	2
Ano, v okolí	6	2	8
Ne	3	2	5

Tab.č.6 Zkušenosti respondentek s domácím násilím

Z celkového počtu patnácti respondentek se jich deset ve svém životě setkalo s domácím násilím, z toho dvě nejen v okolí (např. spolubydlící, spolužačka, sousedka), ale i osobně (ve své rodině nebo ve vztahu s partnerem). Vzhledem k citlivosti tématu jsem respektovala míru, v jaké se chce respondentka otevřít a mluvit o svých zkušenostech. V tuto chvíli bylo nejdůležitější myslet na bezpečí respondentky, aby nebyla zatěžovaná vyprávěním traumatických zážitků. Obě respondentky však projevily zájem o svých zkušenostech mluvit.

V jednom případě respondentka uvedla, že zná domácí násilí „z vyprávění i na vlastní kůži, většinou to bývá otec versus dcera, a to fyzické i psychické násilí, pohrdání ženami, vnímání žen jako otrokyň, nesmyslné vybíjení vzteku.“

V druhém případě respondentka sdělila, že si „rodiče dost ubližovali“ a že často jako děti stály mezi nimi. Dle toho, co respondentka popisovala, se zde pravděpodobně nejednalo o domácí násilí v pravém slova smyslu, ale spíše o „italské manželství“, kde jsou síly na obou stranách vyrovnané. Bohužel se často tento typ vztahu zaměňuje s domácím násilím a opravdové „oběti“ zůstávají pak bez náležité pomoci, podpory a péče.

Ukazuje se, že respondentky obecně nerozlišují mezi domácím násilím a situací, kdy jsou síly na obou stranách vyrovnané. Mezi základní znaky domácího násilí patří jasné rozdělení rolí - jeden je vždy v roli násilné osoby, jeden vždy v roli ohrožené osoby. Podle Bílého kruhu bezpečí se však na tomto rozdělení přestává bezpodmínečně trvat, neboť ohrožená osoba může ze zoufalství zabít násilnou osobu, a přesto být obětí domácího násilí.

Z odpovědí na tuto otázku dále vyplynul obecně rozšířený mýtus, že respondentka nemůže zasáhnout a pomoci osobě ohrožené domácím násilím, neboť „té rodině není nějak blízko“. Opět se projevuje stereotypní úvaha, že domácí násilí je věc soukromá, do které nikdo cizí nemá právo zasahovat („kdyby to té ženě nevyhovovalo, tak by s ním nezůstávala“). Je třeba vzít vážně syndrom týrané ženy (analogicky se to vztahuje i na muže): žena se dostává do bodu, kdy již není schopná sama od násilné osoby odejít, kdy je na ní plně závislá, přesvědčená o vlastní neschopnosti a neatraktivitě pro jiné muže, což jí partner často opakoval atp. Nutně tedy potřebuje pomoc a podporu zvenčí.

Ojedinělý názor projevila jedna z respondentek z věkové kategorie 26-37 let, která na položenou otázku odpověděla „ne“ s odůvodněním „vycházím z modelu rodičů, kteří měli absolutně ideální vztah, tak tomu moc nevěřím, že by se to někde dělo.“ Vzhledem k některým skutečnostem, které respondentka sdělila o své osobě a o své orientační rodině i vzhledem k tomu, že „absolutně ideální vztahy“ s velkou pravděpodobností

neexistují, vnímám toto tvrzení spíše jako idealizaci minulosti a rodinných vztahů a s tím spojené možné zkreslení.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Kněz	2	2	4
Vyhledávání pomoci na internetu	3	2	5
Poradny	0	2	2
Diakonie	1	0	1
Sociální kurátor	0	1	1
Policie	3	3	6
Linky důvěry	3	1	4
Krizové centrum	0	1	1
Magdala	1	0	1
Bílý kruh bezpečí	2	0	2
Psycholog	1	2	3
„Mně by se to nestalo“	0	1	1
„Neřešila bych to, dokud by to šlo vydržet“	1	0	1
„U nejbližších lidí“	3	0	3
„Budu to řešit sama“	1	3	4

Tab.č.7 - Vyhledávání pomoci v případě ohrožení domácím násilím

Respondentky by se nejčastěji obracely na výše uvedené pomáhající organizace, instituce či konkrétní pomáhající pracovníky (sociální kurátor, psycholog). Zarážející byla informace, kterou měla jedna respondentka, že „linky důvěry jsou jen pro malé děti“. Zde vidím prostor pro větší informovanost veřejnosti o cílové skupině linek důvěry.

Ve třech případech by hledaly pomoc u svých nejbližších (přátelé, známí, příbuzní). Čtyři respondentky by situaci řešily samy („zasahovala bych já a sourozenci“, „půjdu pryč, nenechám si ubližovat“, „promluvím si s tím násilníkem“), stejný počet respondentek by se obrátil na kněze.

Pět respondentek by vyhledávalo pomoc na internetu. Zde vidím jako důležité mít aktuální informace o pomáhajících organizacích, aktuální telefonní čísla atd.

Jedna respondentka během rozhovoru dvakrát opakovala, že by se jí podobná situace stát nemohla („mně by se to nestalo, já bych to rychle rozklíčovala“).

Respondentka, která má zkušenost s násilím z vlastní rodiny, odpověděla, že by to „neřešila, dokud by to šlo vydržet“. Poté by spíše hledala pomoc u přátel a známých, neobrátila by se na žádnou instituci.

Překvapivě často (6x) respondentky napadlo hledat pomoc v případě ohrožení u policie.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Magdala	1	0	0
Diakonie, Charita	2	1	3
Policie	1	1	2
Intervenční centrum	1	0	1
Bílý kruh bezpečí	2	1	3
„Rodinné poradny“	1	0	1
„Charitní domovy“	1	0	1
Neznám žádnou	3	4	7

Tab.č.8 Organizace zabývající se domácím násilím

Sedm respondentek z patnácti nezná žádnou konkrétní organizaci, která se zabývá domácím násilím. Tři respondentky by se obrátily na Bílý kruh bezpečí, stejný počet na Diakonii nebo Charitu.

Stojí za povšimnutí, že respondentky při předchozí otázce, kde budou v případě ohrožení domácím násilím hledat pomoc, uvedly více organizací, při dotazu na konkrétní organizace věnující se přímo domácímu násilí však téměř polovina neznala žádnou. Dvě respondentky z kategorie 22-25 let by hledaly pomoc u organizace Člověk v tísni, která se domácím násilím nezabývá. Zde se jedná zřejmě o poněkud matoucí název.

Podle mého názoru je podstatné, že respondentky vědí, kde mohou nalézt kontakt na pomáhající organizace (internet), i když neznají jméno konkrétní organizace.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Ano	1	2	3
Spíše ano	6	2	8
Ne	1	2	3
Spíše ne	1	0	1

Tab.č.9 - Ochota obrátit se na policii

Pouze tři respondentky z patnácti by se v případě, kdy budou samy ohrožené domácím násilím, obrátily zcela určitě na policii. Osm respondentek uvedlo, že by se nejspíše obrátily na policii, ale pouze při akutním ohrožení. Z jejich odpovědí vyplývá, že zatelefonovat na policii je pro ně v drtivé většině nejkrajnější varianta, které by využily pouze v nejvážnějších případech. Proto se domnívám, že by policie měla brát volání o pomoc zejména v případech domácího násilí velmi vážně. Podle BKB lze předpokládat, že je situace ještě mnohem vážnější, než osoba ohrožená domácím násilím uvádí (z důvodu studu, z obavy, aby partnera nepoškodila apod.) nebo než je schopna bezprostředně po incidentu vypovědět.

Tři respondentky by se na policii neobracely vůbec, protože k této instituci nemají důvěru a nechtějí situaci řešit „až na policii“. Jedna respondentka by se na policii spíše neobrátila.

Některé odpovědi jsou dle mého názoru zajímavé, proto je zde uvádím:

- „Pokud by to bylo úplně neúnosné, kdyby ubližoval našim dětem, tak bych to už začala víc řešit.“
- „Asi kdybych byla v situaci, kdy on mě šíleně mlátí, a teď momentálně potřebuju, aby mě nezabil a abych to nějak přežila nebo třeba mé dítě, tak bych asi v nějaké fakt krizové situaci tu policii zavolala. Ale kdyby to bylo tak jako že mi občas dá nějakou facku a takovýmhle řekněme ještě mírným stylem, tak bych to spíše řešila jinudy, ne primárně přes policii, ale šla bych do nějaké poradny...stejně by to asi na policii skončilo,

ale nebyla by to první kontaktní osoba, to by bylo vyložene v nějakém vyhoceném případě."

- „Asi jo. Obrátila. Protože jinou organizaci neznám a tohle je mi asi nejbliž, je to takové hmatatelné - že by zasáhli hned, je to číslo, které si pamatuju, dojezd řekněme do dvaceti minut."

- „Myslím si, že policie by byla pro mě úplně to nejhorší řešení, nevěřím jim, počínaje nějakým sepsáním protokolu tak co já vím, kam se to dostane, to je hrozně intimní věc pro toho člověka a rozhodně bych to nedávala teda policistům, stoprocentně ne."

- „Asi bych se neobrátila v tom případě, že bych se třeba bála, možná bych se styděla za to, co se děje, možná bych se bála, že se to někdo dozví nebo bych se bála těch následků, že třeba přijde policie a vezme mi děti, strach, co se bude dít. A tu policii bych kontaktovala asi kdyby to už nešlo nějak jinak řešit, kdyby to bylo v takovém stupni, že bych neměla vůbec nikde oporu nebo že by nic nepomáhalo nebo by to bylo fyzické napadení."

- „Kdybych byla na nějakém místě sama a přítel by mě týral a já už nemohla utéct, tak bych určitě volala policii."

- „Neobrátila bych se na policii, protože to je moje rodina a nechtěla bych to tahat až na policii. Snažila bych se to řešit s nějakou poradnou nebo s nějakým knězem, nebo bych se to snažila vyřešit s někým, kdo toho člověka v mé rodině moc dobře zná."

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
„Ochrana“	4	3	7
„Aby s tím něco udělali“	1	1	2
„Zadrží násilníka, izolují mě od něj“	5	2	7
„Nemůže do bytu“	1	1	2
„Kontakt na pomáhající organizaci“	1	0	1
„Dají si na něj pozor“	0	1	1
„Další postup, předání nějaké organizaci“	1	0	1
„Potrestání násilníka“	1	1	2

Tab.č.10 Očekávání respondentek od policie

Sedm respondentek by od policie očekávalo ochranu (zajištění bezpečí, pomoc v akutním ohrožení), stejný počet by očekával, že policie násilnou osobu zadrží a zamezí jí přístup k ohrožené osobě („izolují mě od něj“, „vezmou ho do vazby nebo alespoň na jiné místo než v tom mém bydlišti“, „nějak ho zpacifikují“). Mezi očekávání od policie kontinuálně vstupovala nedůvěra většiny respondentek, kterou je možné charakterizovat slovy „oni by stejně řekli: to je váš problém“ nebo „slyšela jsem, že oni jsou v podobných případech dost laxní“. Bohužel toto je podle IC Praha častá zkušenost žen při setkání s policií. Jedna respondentka by nechtěla situaci řešit na policii, pouze by se na ně telefonicky obrátila pro kontakt na pomáhající organizaci („očekávala bych, že by ho měli mít... V té organizaci to řeknu někomu hodnému, kdo mě bude chápat.“). Jiná respondentka by po nahlášení domácího násilí na policii očekávala od policie „nějaký další postup, předání jejího případu nějaké pomáhající organizaci“. Jedna respondentka také projevila obavu, že pokud by násilná osoba byla např. vrcholový politik, kterému by stíhání policií mohlo uškodit, že by policie situaci neřešila („že by to nějak zamázli, že by se s tím nic nedělalo“).

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
„Bude se ke mně chovat ještě hůř“	5	5	10
„Nevyřeší se to dlouhodobě, jen pro tu chvíli“	2	0	2
„Policie nezasáhne“	2	1	3
„Ten vztah už se do pořádku nedá“	1	0	1
„Přijedou pozdě“	1	1	2
„Ztráta soukromí“	1	0	1
„Nedůvěra k muži-policistovi“	1	0	1
„Riziko nevidím v ničem“	0	1	1

Tab.č.11 - Rizika obrácení se na policii

Deset respondentek by se obávalo zhoršení situace a eskalování násilí (odpovědi: „muž by to bral jako podraz“, „byl by ještě víc agresivní“, „je to závažné, když to ohlásím na policii“, „bála bych se, že si na mě došlápne“, „bude se ke mně chovat ještě hůř“, „chtěl by se mi ještě víc pomstít“).

Tři respondentky se obávají, že policie nebude ochotna zasáhnout (odpovědi: „to jsou vaše problémy“, „to si vyřešte v rodině“, „nechtějí se tím zabývat“, „že nezasáhnou“, „neochota něco udělat“). Dvě respondentky uvedly, že se přivoláním policie situace nevyřeší dlouhodobě, pouze pro danou chvíli. Stejný počet respondentek se obává, že policisté přijedou pozdě.

Jedna z respondentek by cítila nedůvěru k muži - policistovi. Její zdůvodnění dle mého názoru stojí za zmínku, proto ho zde uvádím: „policista třeba sám doma bije manželku, bude to bagatelizovat...Slyšela jsem, že se moc k těm ženám (= ohroženým osobám) hezky nechovají, po telefonu mi to bude jedno“ (respondentka od policie očekávala pouze kontakt na pomáhající organizaci), „osobně by se mi tam nechtělo. Měla by tam být standardně policistka. Je to nedůvěra k tomu pohlaví - žena bitá mužem nechce nahlašovat domácí násilí muži.“

Další respondentka projevila obavy ze ztráty soukromí („zavolala bych je jednou a pak by mi tam chodili pořád“). Pouze jedna respondentka ze vzorku uvedla, že riziko nevidí v ničem („mám v podvědomí zabudovanou důvěru k policii“).

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
„Musí opustit byt“	4	2	6
„Nemůže mě už dál ohrožovat“	1	0	1
„Určitou dobu nesmí vkročit do bytu“	3	1	4
„Policie nebo sociální pracovník má moc vykázat násilnickou osobu“	1	0	1
„Policie odveze násilníka na záchytku“	1	0	1
„Ochrana týrané osoby“	1	0	1
„Nesmí se přiblížit“	2	2	4
„Musí to nařídit soud, jde to přes policii“	2	1	3
„Pokud to poruší, bude trestně stíhán“	1	0	1
„Nevím.“	0	1	1
„Podmínka - udat ho na policii“	0	1	1

Tab.č.12 - Informace respondentek o možnosti vykázání násilné osoby

6 respondentek se domnívá, že násilná osoba musí opustit společnou domácnost, kde bydlí spolu s ohroženou osobou (odpovědi: „třeba se vykáže na den, na týden, na měsíc z nějakého bytu, kde se děje to násilí“, „nemůže se mnou být v jedné domácnosti, takže mě už nemůže dál ohrožovat, ale v podstatě si mě může najít kdekoliv v práci a jinde, může mě zmlátit na ulici nebo mi nějak vyhrožovat“, „on se tam snad může pak nějak vrátit, přišlo mi to nedomyšlené“).

4 respondentky uvedly, že určitou dobu nesmí vkročit do bytu a stejný počet, že se k ohrožené osobě nesmí přiblížit (odpovědi: „nesmí do toho bytu vkročit a pokud to poruší, bude

trestně stíhaný", „ochrana týrané osoby před tou, která ji týrá“).

Jedna respondentka uvedla, že podmínkou vykázaní násilné osoby je „udat“ ji na policii. Hledání pomoci poté dostává negativní konotace a je možné, že ji respondentka raději nevyhledá, aby na ni nebylo pohlíženo jako na „udavačku“ („ta, co udala vlastního manžela“). Toto jednání by mohlo být z hlediska další eskalace násilí osudové.

Respondentka z Ukrajiny neporozuměla, co znamená vykázaní (jazyková bariéra).

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Závislost	2	2	4
Tlak, napětí	2	2	4
Nevěra	0	1	1
Psychické problémy	6	4	10
Přehnaná očekávání	1	0	1
Nuda	1	0	1
Sklony k agresivitě	3	1	4
Násilí v televizi, počítačové hry	1	0	1
„Převaha nad člověkem“	2	2	4
„Žena nebyla brána jako rovnocenná“	1	1	2
„Zažil to ve své rodině“	1	5	6
„Zalíbení v tom, že někdo trpí“	1	0	1

Tab.č.13 - Příčiny domácího násilí

Deset respondentek si myslí, že příčinou domácího násilí jsou psychické problémy (odpovědi: „ten problém začíná uvnitř člověka“, „neumí problémy řešit jinak“, „je nevyrovnaný“, „má komplex“, „je se sebou nespokojený“).

Šest respondentek uvedlo, že tento model zažila násilná osoba již ve své orientační rodině (odpovědi: „v rodině bylo domácí násilí“, „přenáší se to z generace na generaci“, „vzor v rodině, že to dělali rodiče“, „musel se s tím setkat“).

Mezi další příčiny zařadily respondentky nejčastěji:

- závislosti na alkoholu a omamných látkách
- tlak a přepětí (např. v práci)
- sklony k agresivitě (odpovědi: „nedokáže se ovládat“, „povaha“, „začne být agresivní, protože si připadá, že ho žena málo miluje“)
- pocit moci nad jiným člověkem (odpovědi: „člověk, který má převahu, toho může zneužít“, „o hodně bohatší partner, časem může vyčítat partnerce, že přišla bez ničeho“, „manžel má hodně peněz a myslí si, že manželka je majetek a že si k ní může dovolit cokoli“).

Okrajově se také objevila přehnaná očekávání od partnera nebo od dětí a nevěra. Zajímavý byl i názor, že se domácího násilí dopouští lidé, kteří mají zalíbení v utrpení druhých.

Zcela ojedinělý názor vyjádřila jedna respondentka: „muž má právo ženu uhodit, je to přirozená obranná reakce, když je pod tlakem nebo sedřený z práce“. Tento názor je nebezpečný především pro samotnou respondentku, jedná se o přímou cestu k tomu, stát se obětí domácího násilí. Zároveň zde však vidím rozpor, neboť na otázku týkající se prevence domácího násilí tato respondentka odpověděla, že si sama vybírá typy mužů, nad kterými má fyzickou převahu, kde je tedy násilí ze strany muže vyloučeno.

Nikdo nemá právo bít nebo jiným způsobem týrat (např. psychicky „deptat“) druhého člověka, bez ohledu na to, jakému tlaku je vystaven. Problémy, napětí, stres, nespokojenost apod. je třeba řešit jinou cestou, ne násilím. To platí pro muže i pro ženy, bez rozdílu pohlaví.

Dvě respondentky hledaly příčinu v tom, že ženy nebyly vnímány ve společnosti mužů jako rovnocenné. Jedno vyjádření dle mého názoru stojí za zmínku, proto ho zde uvádím:

„...dělo se to vždycky, že muž ženu mlátil. Mlátí ženu - je nevyrovnaný, potřebuje si zvýšit sebevědomí, kdyby byl normální, tak to nedělá... Do posledních let žena nebyla brána jako rovnocenná, takže když ji muž uhodil, říkali si ostatní muži (tím pádem celá společnost, kterou vedli muži), že to

potřebovala. Žena byla brána jako původkyně hříchu, za všechno mohla ona, proto byla hlásána kategorie - škoda každé rány, která padne vedle".

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
„Hodně spolu komunikovat“	4	2	6
„Zodpovědný výběr partnera“	4	5	9
„Modlit se spolu“	1	0	1
„Oboustranná úcta“	1	0	1
„Kampaně, osvěta“	4	0	4
„Nežít v sociální izolaci“	1	0	1
„Víra“	0	1	1
„Dobře fungující rodina“	0	1	1
„Včas zastavit nevhodné chování“	3	2	5
„Víc trestně stíhat“	1	0	1
„Asi neexistuje“	2	0	2

Tab.č.14 - Prevence násilí v partnerském vztahu

Devět respondentek se domnívá, že nejlepší prevencí násilí je zodpovědný výběr partnera (odpovědi: „znát se“, „poznat ho“, „rozejít se s člověkem, který má násilné sklony“).

Šest respondentek si myslí, že je nutné aby spolu partneři často komunikovali.

Pět respondentek se domnívá, že je potřeba zastavit včas nevhodné chování („nenechat ho rozvinout“, „dávat pozor na první signály“, „znát svá práva“) a při závislostech vyhledat pomoc (příbuzní, organizace, psychologické poradny).

Čtyři respondentky by přivítaly více informací a kampaní ohledně domácího násilí (odpovědi: „uvést v médiích, co už je násilí a co ne“, „aby lidé znali organizace, kam se obrátit, nějaká telefonní čísla nebo internetové stránky“, „osvěta u mužů - asi naučit slušné chování, aby viděli důstojnost ženy, vážili si jí, co dělá. Tady je brána spíš jako služka, musí

vařit, tak ji tak bere, tím spíš si to k ní dovolí...nevím, jak je to na Západě, třeba je to stejné").

Mezi prevencí domácího násilí zařadila jedna respondentka i odpověď „modlit se spolu“, jiná respondentka „oboustrannou úctu.“

Jedna respondentka dále uvedla, že je důležité nežít v sociální izolaci - komunikovat s okolím, sdělovat, co se v té rodině děje, aby ohrožené osobě někdo mohl říct, že dané chování už není „normální“.

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
Ženy	6	2	8
Muži	9	3	12
Děti	1	0	1
Senioři	1	0	1
Jiné osoby	1	5	6

Tab.č.15 - Charakteristika násilné osoby

Dvanáct respondentek uvedlo, že se domácího násilí dopouští muži. Osm respondentek si myslí, že se domácího násilí dopouští i ženy. Respondentky se shodovaly, že nejčastěji a nejvíce se násilí dopouští muži, méně ženy. V případě žen se dle respondentek jedná téměř výhradně o psychické násilí („žena nemůže muže zmlátit, spíš může provádět psychické násilí, je to docela nepoměr“). Realitou je, že se fyzického násilí na svých partnerech mohou dopouštět také ženy (ne každý muž má potřebnou fyzickou konstituci, aby se ubránil), ale podle mého názoru je to spíše výjimečné. Žena páchající domácí násilí zpravidla muže tyranizuje slovně (ponižování, výsměch atp.).

Šest respondentek se domnívalo, že se domácího násilí dopouští „jiné osoby“ (odpovědi: „rodiče na dětech“, „starší sourozenci na mladších“, „ti, co sami byli týráni“, „někdo, kdo je se sebou nespokojený“, „nevyrovnané osoby“, „jeden partner je o hodně bohatší“).

	Věk 22-25 let	Věk 26-37 let	Celkem
„Snažila bych se to vyřešit s partnerem“	4	3	7
„Vyhledám pomoc“ (kněz, právník, psycholog, BKB, poradny)	5	2	7
„Vyhledám pomoc (příbuzní, rodina)“	3	0	3
„Ukončím vztah“ (rozvod, rozchod)	4	4	8
„Odešla bych“	1	3	4
„Řešila bych to sama v sobě“	1	0	1
„Podala bych trestní oznámení“	0	1	1
„Modlitba“	0	1	1
„Nestane se mi to“	0	1	1
„Zavolám policii“	0	1	1

Tab.č.16 - Způsob řešení situace v případě týrání ze strany partnera

Sedm respondentek by se snažilo situaci vyřešit nejprve s partnerem.

Sedm respondentek uvedlo, že by vyhledaly pomoc u kněze, právníka, psychologa nebo ve specializované poradně (např. Bílý kruh bezpečí). Tři respondentky by pomoc očekávaly od rodiny a příbuzných.

Osm respondentek by volilo ukončení vztahu s násilnou osobou. Převážná většina respondentek tuto možnost uvedla až pro případ, že by se jiné řešení ukázalo jako neúčinné (rozhovor s partnerem, vyhledání odborné pomoci, vyhledání podpory rodiny).

Čtyři respondentky by se s partnerem bezprostředně nerozcházel, ale odešly by prozatím bydlet jinde, aby nebyly v ohrožení a odtud by situaci řešily.

Pro zajímavost uvádím některé odpovědi:

- „Snažila bych se z toho vztahu vycouvat, pokud by to šlo bez cizí pomoci (pokud by to nebylo vážné, že by bylo nutné volat policii), nějak ho ukončit, nezůstávala bych v něm, protože bych se pak bála okamžiku, kdy už opravdu budu muset policii

volat... A kdybych to sama nezvládala, tak vyhledat pomoc v nějaké poradně."

- „Záleží, jestli bych s ním dokázala komunikovat a jestli mám kam jít...Určitě bych se snažila nejdřív to urovnat s partnerem, vyříkat si to."

- „Hledala bych příčinu, proč to tak je, co se s ním děje... Ale ta poslední kapka, abych odešla...asi člověk nesmí dojít do té poslední kapky, asi už předtím je dost kapek, které signalizují, že to není v pořádku... Mít otevřené oči, nenechat ho dojít až do té doby, kdy mě začne mlátit".

- „Odešla bych bydlet jinam, i kdybych měla sebrat děti, jet k našim a být jim na krku."

- „Poslední kapka by byla, kdyby udělal cokoli dětem, člověk má tendenci u sebe zamhouřit oči a říct si: už sem něco zažila, něco vydržím..."

Informovanost o domácím násilí z pohledu pomáhajících organizací

Doplněním výše uvedené sondy se stal průzkum, jak pražské organizace zabývající se problematikou domácího násilí (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum Praha) informují veřejnost o tomto jevu a pomoci poskytované ohroženým osobám.

Cílem průzkumu bylo zjistit více informací o formě a současné situaci zvyšování povědomí o domácím násilí u jednotlivých organizací. Osloveným organizacím, o kterých se zmiňuji v teoretické části mé diplomové práce, jsem zaslala email se čtyřmi otevřenými otázkami.

Z výsledků sondy vyplývá, že jako způsob informování veřejnosti používají organizace nejčastěji informační materiály distribuované do míst prvního kontaktu (nemocnice, OSPOD, policie, Magistrát, MPSV, zdravotnická zařízení, školy, mateřské školky). Jedná se zejména o letáky, samolepky s telefonním číslem, plakáty, brožury. Dalším způsobem informování veřejnosti je rozesílání pravidelného periodika, přímá prezentace na tiskových konferencích, přednáškách, seminářích, besedách se studenty na školách, poskytování rozhovorů pro média a kontaktů na organizaci do novin a „ženských“ časopisů, filmy o organizaci, vlastní internetové stránky.

Jedna organizace uvedla, že ke zvyšování citlivosti odborníků k problematice DN využívá interdisciplinární týmy a ve složitějších případech také interdisciplinární konference. Obojí má pozitivní dopad na informovanost uživatelů služby o domácím násilí i na zkvalitnění práce s ohroženou osobou.

Cílovou skupinou jsou pro dvě organizace pouze ženy, jedna organizace se zaměřuje na dospělé ohrožené osoby (ženy i muže) a poslední organizace se věnuje všem občanům bez rozdílu věku nebo pohlaví.

Jako slabé místo ve většině případů organizace uváděly, že nemají zpracován systém soustavného kontinuálního PR, nutnost stále oslovovat novináře a vymýšlet, čím je zaujmout. Dále se objevila nedostatečná informovanost médií, která ztotožňují hádky s domácím násilím. Nedostatkem je také roztržitost kampaní proti domácímu násilí, které dělá každá organizace sama za sebe, objevil se názor, že by bylo lepší spolupracovat. Jedna organizace uvedla, že u sebe nevidí žádné slabé místo.

Do budoucna většina organizací žádné změny nechystá. Pouze jedna organizace uvedla, že uvažuje o „kampani typu Avon“, kdy se spojí mediálně známé tváře s praktickou informací o domácím násilí a dále chystá mimořádnou Informační telefonická linka

k problematice DN (např. u příležitosti Dne boje proti násilí na ženách), kde bude k dispozici psycholog a právník.

Vzhledem k tomu, že pouze dvě respondentky z celkového počtu patnácti si povšimly kampaně „Avon proti domácímu násilí“ (např. billboardy na zastávkách městské hromadné dopravy v Praze) a netušily, že partnerem projektu je občanské sdružení Acorus zabývající se pomocí osobám ohroženým domácím násilím, možná by bylo na místě se ptát, zda se kampaně neubírají k potenciálně ohroženým osobám špatným kanálem, zda by nebylo možné postupovat efektivněji, aby se informace o domácím násilí a nabízené pomoci dostaly k co nejširšímu počtu žen.

6.5.1 Komentář k pracovním hypotézám

1) Většina respondentek ví, jakým způsobem se projevuje domácí násilí.

Tato hypotéza se potvrdila. Respondentky nejčastěji uváděly fyzické a psychické týrání, nejčastěji páchané mužem na ženě, případně v psychické formě ženou na muži. Deset respondentek z patnácti má zkušenost z domácím násilím – převážně v okolí (sousedka, spolužačka, spolubydlící), dvě respondentky mají kromě toho také zkušenost vlastní.

2) Většina respondentek si povšimla billboardů proti domácímu násilí na zastávkách městské hromadné dopravy v Praze (kampaně „Avon proti domácímu násilí“ ve spolupráci s občanským sdružením Acorus).

Tato hypotéza se nepotvrdila. Z patnácti respondentek si povšimly billboardů pouze 2 respondentky. Znaly poselství kampaně („jsi doma s dětmi, já tě nebudu živit“, „domácí násilí nejsou jen modřiny“) a kosmetickou firmu AVON, vůbec si však nevybavovaly jméno organizace, která byla s touto kampaní spojena a která se věnuje osobám ohroženým domácím násilím

(ACORUS). Kampaň nebo jméno organizace si většina respondentek nevybavila ani při otevřené otázce zaměřené na znalost psychosociální sítě na pomoc osobám ohroženým domácím násilím (otázka č. 8).

3) Většina respondentek nebude vědět, kam se obrátit pro pomoc v případě domácího násilí.

Tato hypotéza se potvrdila. Sedm respondentek z patnácti nezná žádnou konkrétní organizaci, která se zabývá domácím násilím. V odpovědích na jinou otázku, kde budou respondentky hledat pomoc v případě ohrožení domácím násilím, uvedly respondentky více míst i organizací, kam by se obracely. Při dotazu na konkrétní organizace věnující se přímo domácímu násilí však téměř polovina neznala žádnou.

Podle mého názoru je podstatné, že respondentky vědí, kde mohou nalézt kontakt na pomáhající organizace (např. na internetu), i když neznají konkrétní název.

Pouze tři respondentky by se v případě, kdy budou samy ohrožené domácím násilím, obrátily zcela určitě na policii. Osm respondentek uvedlo, že zatelefonovat na policii je pro ně nejkrajnější varianta, které by využily pouze při akutním ohrožení. Tři respondentky by se na policii neobracely vůbec, protože k této instituci nemají důvěru a nechtějí situaci řešit „až na policii“. Jedna respondentka by se na policii spíše neobrátila.

4) Většina respondentek si myslí, že se domácího násilí nedopouští vzdělaný a navenek kultivovaně vystupující člověk.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Z odpovědí respondentek vyplynulo, že domácí násilí je jev, který prochází napříč společenskými vrstvami a že se ho dopouští i lidé, o kterých by si to nikdy nemyslely (např. „úspěšný manažer“). Pouze dvě respondentky se domnívaly, že se násilí spíše dopouští méně vzdělaní lidé. Poměrně často se objevil názor, že naopak

vzdělaní lidé páchají násilí rafinovanějším způsobem, který nezanechá viditelné následky.

Závěr a diskuse

Závěr

Domácí násilí je v současné době poměrně často diskutované téma. Nebylo tomu tak ale vždy. Jedná se o problematiku, která byla dlouhá staletí bagatelizována a mlčky tolerována. V povědomí společnosti bylo zakořeněno přesvědčení, podle kterého má muž právo fyzicky napadnout svou ženu. Z násilnění v manželství se pokládalo za protimluv, oficiálně neexistovalo. Žena byla spíše majetkem svého muže, s kterým mohl nakládat dle svého uvážení.

Ohrožené osoby (vesměs ženy) násilí trpně přijímaly a snášely jako tzv. „úděl žen.“ Domácí násilí se samozřejmě dotýká i mužů, seniorů a dětí, ve své práci jsem se však zaměřila především na ženy, neboť závažným, život ohrožujícím fyzickým útokům jsou vystaveny ve většině případů právě ženy.

Motivem, který mě vedl k napsání této diplomové práce, byla otázka, zda jsou mladé ženy o tomto jevu v dostatečné míře informovány, zda vědí, jak se domácí násilí konkrétně projevuje, jakou prognózu čekat a kde hledat pomoc. Zajímalo mě také, zda si myslí, že je možná prevence domácího násilí.

V teoretické části diplomové práce jsem se zaměřila na vymezení základních pojmů vztahujících se k domácímu násilí (co je to domácí násilí, kdo je ohroženou a kdo násilnou osobou, co znamená intervenční centrum a jaké podoby má interdisciplinární spolupráce.)

Dále jsem popisovala projevy domácího násilí, např. jak odlišit, co již je domácí násilí a co ještě ne.

Nastínila jsem profil ohrožené i násilné osoby včetně určitých stereotypů ve vnímání obou rolí ve společnosti. Varovné signály v partnerském vztahu (jak vyplynulo i z odpovědí některých respondentek v empirické části) je nutné nepodceňovat a brát je velmi vážně.

Představila jsem podle mého názoru nejdůležitější organizace, které se v Praze zabývají domácím násilím včetně poskytovaných služeb. Věnovala jsem se také institutu vykazání, jeho právnímu zakotvení, přínosu intervenčního centra a interdisciplinární spolupráci.

V neposlední řadě jsem se zabývala krizovou intervencí u osob ohrožených domácím násilím a možnými postupy řešení situace. Dále jsem pojmenovala také některá problémová místa v péči o tyto osoby.

V praktické části diplomové práce jsem vycházela z předpokladu, že pohled na problematiku domácího násilí budou ovlivňovat osobní zkušenosti respondentek, dále informace, které během života získaly a v neposlední řadě také mnoho mýtů, které se ohledně domácího násilí ve společnosti vyskytují. Chtěla jsem problematiku informovanosti o domácím násilí zachytit na úzce specifikované skupině žen žijících v domově pro studentky v Praze.

Ukázalo se, že zatímco o formách domácího násilí (fyzické týrání, psychické týrání) a jejich dopadu na život člověka měly respondentky poměrně dobré informace, v oblasti hledání podpory spíše výjimečně. Většina respondentek nezná konkrétní organizace zabývající se domácím násilím, na které by se mohly obrátit s žádostí o pomoc. Z výzkumu dále vyplynulo, že by respondentky kontaktovaly policii pouze v nejakutnějších případech, kdy by jim, případně jejich dětem, hrozila újma na zdraví nebo na životě. Většina respondentek by přivítala více informací o domácím násilí, informační kampaně, telefonní čísla na organizace, kde mohou vyhledat pomoc apod. Vzhledem k omezenému vzorku respondentek však nemohu závěry zobecňovat.

Doplněním této sondy se stal průzkum, jakým způsobem vybrané pražské organizace (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum Praha) informují veřejnost o domácím násilí. Z výsledků průzkumu vyplývá, že jako nejčastější způsob používají informační materiály distribuované do míst prvního kontaktu (nemocnice, OSPOD, policie, mateřské školky

atp.), dále rozesílání pravidelného periodika, přímá prezentace na tiskových konferencích, přednášková činnost, poskytování rozhovorů pro média a kontaktů na organizaci do novin a „ženských“ časopisů, filmy o organizaci, vlastní internetové stránky.

Jedna organizace využívá ke zvyšování citlivosti odborníků k problematice domácího násilí interdisciplinární týmy a ve složitějších případech také interdisciplinární konference. Obojí má pozitivní dopad na informovanost uživatelů služby o domácím násilí i na zkvalitnění práce s ohroženou osobou. Jako slabé místo organizace uváděly nutnost stále oslovovat novináře a vymýšlet, čím je zaujmout, dále nedostatečnou informovanost médií (ztotožňování hádek s domácím násilím) a roztržitost kampaní proti domácímu násilí, které dělá každá organizace sama za sebe - objevil se názor, že by bylo lepší spolupracovat.

Existují ještě další zajímavá témata, kterými by bylo možné se zabývat, překračovalo by to však již rámeček mé diplomové práce. Mám na mysli zejména otázku stalkingu (pronásledování), přiblížení metody pro diagnostikování přítomnosti domácího násilí (SARA DN) nebo téma možného zneužití institutu vykázání násilné osoby (zatím se vyskytuje spíše opačný problém - někteří policisté jsou příliš opatrní až laxní a raději této možnosti k ochraně týraných osob nevyužívají).

Všechny případy domácího násilí, které byly kdy zveřejněny, tvoří pouze pověstnou špičku ledovce, ve skutečnosti je jich mnohem více. Je potřeba nezavírat před touto realitou oči a všemi zákonnými prostředky podporovat ty, které se rozhodly/kteří se rozhodli svou nelehkou situaci řešit.

Diskuse

Zdá se, že si respondentky příliš nepovšimly kampaně proti domácímu násilí, kterou realizovala kosmetická firma Avon a jejímž partnerem bylo občanské sdružení Acorus. Jako téma k diskusi tedy vidím otázku, jak vést kampaň tak, aby ji ženy registrovaly, aby si povšimly alespoň názvu organizace (Acorus), která je mj. na billboardech prezentována.

Dále by bylo zajímavé zabývat se otázkou souvislosti mezi vírou a výskytem domácího násilí - jaká je míra výskytu domácího násilí u věřících lidí? Je pro věřící ženy a muže manželství natolik posvátným svazkem, že od partnera neodejdou ani v případě, kdy jsou sami prokazatelně ohroženi? Co je k tomu vede? Jde opravdu o víru nebo je tam jiný skrytý motiv (závislost na partnerovi, strach, že život bez něj nezvládnou, tlak okolí atp.)?

Jiným možným diskusním tématem by mohlo být, zda respondentky nevnímají problematiku domácího násilí až tehdy, když se jich bezprostředně týká. Pokud ano, jak jim toto téma přiblížit?

Seznam použité literatury

Bednářová, Z., Macková, K., Prokešová, H.: *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí*. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2006. ISBN 80-86878-50-3

Buriánek, J., Kovařík, J. a kol.: *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Triton, Praha/Kroměříž, 2006. ISBN 80-7254-914-6

Conway, Helen: *Domácí násilí. Příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Albatros, Praha 2007. ISBN 978-80-00-01550-7

Crowell, N.A. and Burgess A.W.: *Understanding violence against women*. National Academy Press: Washington DC, 1996

Čírtková, L. a kol.: *Domácí násilí - přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Bílý kruh bezpečí, 2002. ISBN 80-86284-19-0

Čírtková, L., Vitoušová, P. a kol.: *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Grada, Praha 2007

Ehlers, A.: *Posttraumatische Belastungsstörung*. Hogrefe-Verlag, Göttingen 1999. ISBN 3-8017-0797-0

Eysenck, H. J. and Eysenck, M. W.: *Personality and individual differences (A natural science approach (Perspectives on individual differences))*. NY: Plenum Press, New York 1985

Follingstad, D. R., Neckerman, A. P. and Vormbrock, J.: *Reactions to victimization and coping strategies of battered*

women: *The ties that bind*. Clinical Psychology Review (1988), Vol. 8, s. 373 - 390.

Gerbert, B. et al.: *Experiences of battered women in health care settings*. Women Health, 24, 3, 117 (1996)

Gjuričová, Š.: *Fenomén násilí vůči ženám: terapeutovy postoje*. Čs. Psychologie, 18, 1, (1994), s. 66 - 70.

Gleason, W.J.: *Children of battered women: Developmental delays and behavioral dysfunction*. Violence Victims, 10, 2, 153-160.

Hendl, J.: *Kvalitativní výzkum*. Portál 2005. ISBN 80-7367-040-2

Hotch, D. et al.: *An emergency department-based domestic violence intervention program*. J. Emerg. Med., 14, 1, (1996), s. 111-117. 1996

Kopřiva, K.: *Lidský vztah jako součást profese*. Portál, Praha 2006. ISBN 80-7178-150-9

Lucká, Y.: *Krizová intervence*. In Matoušek, O. a kol.: *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003. ISBN 80-7178-548-2

Maercker, A.: *Therapie der posttraumatischen Belastungsstörungen*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg New York, 2003. ISBN 3-540-00070-4

Marrewa, A.: *Nenechte si ubližovat*. Portál, Praha 2002. ISBN 80-7178-510-5

Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D., Toufarová, M.: *Partnerské násilí*. Linde, Praha 2008. ISBN 978-80-86131-76-4

Matoušek, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Slon, Praha 1993. ISBN 80-901424-7-8

Matoušek, O. a kol.: *Slovník sociální práce*. Portál, Praha 2003. ISBN 80-7178-549-0

Matoušek, O. a kol.: *Sociální práce v praxi*. Portál, Praha 2005. ISBN 80-7367-002-X

Monson, C. M., Langhinrischen-Rohling, J.: *Marital violence batterer typologie, in aggression and violent behavior*, Vol. 3, No. 4, s. 369 - 389. University of Nebraska 1998

Pikálková, S.: *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodinách*. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-7330-054-0

Šedivá, M. a kol.: *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 978-80-239-9449-0

Špatenková, N. a kol.: *Krizová intervence pro praxi*. Grada, Praha 2004. ISBN: 80-247-0586-9

Teegen, F.: *Posttraumatische Belastungsstörungen bei gefährdeten Berufsgruppen*. Verlag Hans Huber, Bern 2003. ISBN 3-456-83806-9

Vágnerová, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Portál, Praha 1999. ISBN 80-7178-496-6

Vargová, B., Vavroňová, M., Prokopová, Z.: *Azylový dům není jen střecha nad hlavou - pilotní projekt Utajené azylové bydlení pro ženy - oběti domácího násilí a jejich děti*. O.s. ROSA, Praha 2003

Vizinová, D., Preiss, M.: *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD)*. Portál, Praha 1999. ISBN 80-7178-284-X

Vodáčková, D. a kol.: *Krizová intervence*. Portál, Praha 2002. ISBN 978-80-7367-342-0

Voňková, J., Huňková, M.: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. proFem, o.p.s., Praha 2004. ISBN 80-239-2106-1

Voňková, J. a kol.: *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 978-80-239-9448-3

Walker, L. E. A.: *The battered woman syndrome*. NY Springer Publishing Company, New York 1984.

Zeman, P.: *Ochrana před domácím násilím*. In *Sondy - týdeník pro sociální otázky*, číslo 37/2006

Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha, 1999. ISBN 80-85529-56-4

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

Novela trestního zákona č.140/1961 Sb., v platnosti od 1.6.2004

Další zdroje

Školení Bílého kruhu bezpečí pro pracovníky intervenčních center (březen 2007)

Školení Psychosociálního centra Acorus - Násilí jako příčina vzniku posttraumatické stresové poruchy (PTSD) u žen a dívek (7.12.2007)

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200, ze dne 22. prosince 2008, o provádění vykázání

Havránková, O.: Přednášky - Práce s jednotlivcem a skupinou. Katedra sociální práce FF UK, Praha 2003

Vodáčková, D.: Přednášky - Sociální aspekty zdraví a nemoci. Katedra sociální práce FF UK, Praha 2004

Havránková, O.: Přednášky - Krizová intervence. Katedra sociální práce FF UK, Praha 2004

Interní materiály Bílého kruhu bezpečí a Intervenčního centra Praha

STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR: 2. reprezentativní výzkum o domácím násilí v ČR. Červenec 2006

Internetové stránky:

www.acorus.cz

www.bkb.cz

<http://bkb.juristic.cz>

www.domacinasili.cz

www.donalinka.cz

www.rosa-os.cz

http://www.mpsv.cz/files/clanky/6197/intervenční_centra.pdf

<http://portal.gov.cz>

http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledání_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1248143086446_2&zak=&zaok=&sd=interven%C4%8Dn%C3%AD+centra

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Potvrzení o vykázáání

Příloha č. 2 - Bezpečnostní plán

Příloha č. 3 - Znění rozhovoru vedeného s respondentkami

Příloha č. 4 - Znění dotazníkového šetření vedeného
s organizacemi zabývajícími se domácím násilím

Příloha č. 5 - Transkripce rozhovorů s respondentkami (2x)

Příloha č. 1 – Příloha č. 3 k Závaznému pokynu policejního
prezidenta č. 200/2008

Č. j. ....

Počet listů:
Přílohy: 2/2

Výtisk č.:

Potvrzení o vykázání

Příslušník Policie České republiky (dále jen „policista“) ..... dne .....
v ..... hod. využil svého oprávnění podle § 44 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon
o Policii České republiky“) a

vykázal

pana(i)
Jméno a příjmení: .....
Datum narození: .....
Státní příslušnost: .....Telefon: .....
Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo): .....
ze společného obydlí:

které obýval(a) s ohroženou osobou
Jméno a příjmení: .....
Datum narození: .....
Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo): .....
jakož i z jeho bezprostředního okolí:

na dobu 10 dnů.

Vykázání **bylo - nebylo**¹⁾ provedeno za přítomnosti nezúčastněné osoby.

Když nebylo tak z důvodu:

..... Zpracoval: .....
(otisk kulatého razítka bez státního znaku)

Poznámky (námitky vykázané osoby proti vykázání):

Na základě ustanovení § 45 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, byla(a)
vykázána osoba **vyzván(a) k vydání všech klíčů** od společného obydlí, z něhož byl(a) vykázán(a). Na základě
této výzvy vykázána osoba klíče **vydala - nevydala**¹⁾.

Když vydala tak Specifikace klíčů – typ, barva, popis, markanty:

Když nevydala tak Důvody nevydání:

Neuposlechnutím výzvy k vydání klíčů se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Klíče vydal dne ..... v ..... hod. ....
(jméno, příjmení, podpis)

Klíče převzal ..... v ..... hod. ....
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Vykázaná osoba byla poučena o tom, že po uplynutí lhůty 10 dnů od vykázaní si může klíče vyzvednout: ..... Klíče jí budou vydány jen za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu nebo že soud podanému návrhu na vydání předběžného opatření nevyhověl.

Rozdělovník:

Výtisk č. 1: Vykázaná osoba: ..... **převzala - nepřevzala - odmítla podepsat¹⁾**

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat tak Z důvodu: .....

.....
(převzal, datum, čas,
podpis)

Výtisk č. 2: Ohrožená osoba: ..... **převzala - nepřevzala - odmítla podepsat¹⁾**

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat tak Z důvodu: .....

.....
(převzal, datum, čas,
podpis)

Výtisk č. 3: spis

Po uplynutí 10denní lhůty pro vykázaní:

Klíče vydal dne ..... v ..... hod. ....
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Klíče převzal dne ..... v ..... hod. ....
(jméno, příjmení, podpis)

Důvod nevydání klíčů:

¹⁾ Nehodící se škrtně.

POUČENÍ VYKÁZANÉ OSOBY

Před poučením podle § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, vás poučuji o tom, že vykázaní bylo učiněno bez ohledu na vůli ohrožené osoby.

Podle § 44 odst. 1 jste byl(a) vykázan(a) ze společného obydlí obývaného s ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Vykázaní je účinné od okamžiku, kdy vám bylo sděleno. Vykázan(a) můžete být i ve vaší nepřítomnosti.

Podle § 44 odst. 2 bude vykázaní trvat po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Pokud bude podán návrh na předběžné opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 59/2005 Sb. a zákona č. 135/2006 Sb. (dále jen „občanský soudní řád“), v průběhu vykázaní, doba vykázaní se prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Podle § 44 odst. 3 si můžete na útvaru policie ..... (adresa příslušného útvaru Policie České republiky, včetně tel. čísla) vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázaní.

Podle § 44 odst. 5 můžete v případě, že nesouhlasíte s vykázaním, proti němu na místě podat námitky, které budou bez zbytečného odkladu předány krajskému ředitelství ..... příslušnému podle místa vykázaní. Tyto námitky také můžete do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázaní podat písemně příslušnému krajskému ředitelství sám (sama). Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy jste převzal(a) potvrzení o vykázaní a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství.

Podle § 45 odst. 1 písm. a) jste povinen(na) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání.

Podle § 45 odst. 1 písm. b) jste povinen(na) zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání.

Podle § 45 odst. 1 písm. c) jste povinen(na) zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou.

Podle § 45 odst. 1 písm. d) jste povinen(na) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které držíte. Neuposlechnutím této výzvy se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“).

Podle § 45 odst. 2 písm. a) máte právo vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící vaší osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užíváte, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady.

Podle § 45 odst. 2 písm. b) máte právo si vzít v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící vaší osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro vaše podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo můžete uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě na adrese

.....
Podle § 45 odst. 2 písm. c) máte právo ověřit si provedení vykázání na čísle tísňového volání 158.

Podle § 45 odst. 2 písm. d) máte právo vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru (organizačního článku) Policie ČR .....

Úřední záznam o vykázání bude vyhotoven do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí.

Podle § 45 odst. 3 je třeba, abyste pro potřebu doručování uvedl(a) svoji adresu pro doručování .....

Neuposlechnutím uloženého vykázání se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů; pokud se dopustíte závažného nebo opakovaného jednání, abyste zmařil(a) vykázání, můžete se dopustit trestného činu podle § 171 odst. 4 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Po uplynutí lhůty 10 dnů si na výše uvedeném útvaru (organizačním článku Policie ČR - adresa a telefonický kontakt uvedeny výše) můžete vyzvednout klíče, které jste policistovi předal(a) podle § 45 odst. 1 písm. d). Klíče vám budou vydány za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu.

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

.....
Jméno, příjmení a podpis **vykázané osoby**

Poučení provedl(a) :

.....
Služební hodnost, jméno, příjmení a podpis policisty
POUČENÍ OHROŽENÉ OSOBY

Jako osobu ohroženou vás poučuji o tom, že podle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, došlo k vykázání ..... ze společného obydlí, které obýval(a) společně s vámi, jakož i z jeho bezprostředního okolí.

Toto vykázání je účinné od okamžiku, kdy bylo provedeno, a to i v případě, že s ním nesouhlasíte. **Vykázaná osoba je povinna:**

Podle § 45 odst. 1 písm. a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání.

Podle § 45 odst. 1 písm. b) zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání.

Podle § 45 odst. 1 písm. c) zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou.

Podle § 45 odst. 1 písm. d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

V případě porušení podmínek vykázání ze strany vykázané osoby neprodleně informujte Policii České republiky prostřednictvím tísňové linky 158.

Vykázaná osoba má právo:

Podle § 45 odst. 2 písm. a) vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící její osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užívá, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady.

Podle § 45 odst. 2 písm. b) si vzít v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo může uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě.

O termínu, kdy k převzetí věcí osobou vykázanou dojde, budete předem informován(a).

Je vaším právem ve smyslu § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření spočívajícího v povinném opuštění společného obydlí násilnou osobou a v zákazu navazování kontaktů násilné osoby s vámi. Podáním návrhu v průběhu vykázání, které provedl policista, se zákonná 10denní lhůta prodloužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Předběžné opatření soudu trvá 1 měsíc ode dne následujícího po dni, v němž uplynula zákonná 10denní lhůta, a bude-li před ukončením této doby zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na váš návrh rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření, a to až na dobu 1 roku. V této souvislosti vás žádáme, abyste informoval(a) Policii České republiky o tom, že jste v průběhu policejního vykázání podal(a) u soudu návrh na vydání předběžného opatření.

O vykázání bude v souladu s § 47 odst. 3 zákona o Policii České republiky informováno intervenční centrum poskytující psychologické, sociální a právní služby. Toto intervenční centrum vás bude do 48 hodin od doručení podnětu od Policie České republiky kontaktovat s nabídkou služeb. V případě potřeby se můžete obrátit i na jiné instituce, které poskytují psychologické, sociální a další služby v oblasti pomoci obětem domácího násilí. Za tímto účelem vám jsou předány kontakty na instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem.

Dále vás poučuji o tom, že uvedením nepravdivých skutečností se můžete dopustit trestného činu křivého obvinění podle § 174, pomluvy dle § 206 a poškozování cizích práv dle § 209 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, případně přestupku proti občanskému soužití dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

V době trvání vykázání bude provedena kontrola, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání. V této souvislosti vás žádáme o poskytnutí součinnosti policistům provádějícím tuto kontrolu.

Úřední záznam o vykázání bude zpracován do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí a můžete si jej vyzvednout na adrese:

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

.....
Jméno, příjmení a podpis **ohrožené osoby**
.....
Poučení provedl(a): Služební hodnost, jméno, příjmení a podpis policisty

Příloha č. 2 - Bezpečnostní plán (Bílý kruh bezpečí)

Pro případ vyhrocení situace zvažte tyto kroky:

- Uschovejte si u osoby, které věříte náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty, lékařské předpisy a určitý peněžní obnos.
- Uschovejte si všechny důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění atd.).
- Naplánujte si nejbezpečnější dobu k případnému útěku.
- Pamatujte si, kam se můžete obrátit se žádostí o pomoc. Řekněte někomu, co se u vás děje. Noste s sebou telefonní čísla svých přátel, příbuzných a azylových domů.
- Nepopírejte násilí před dětmi, řekněte jim pravdu a určete jim bezpečné místo v bytě - pokoj, který lze zamknout, sousední dům, kam se mohou v případě hrožení ukrýt. Poučte je, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí, a nikoliv vás ochraňovat.
- Domluvte si signál se sousedy (např. světlo venku je rozsvícené = zavolejte policii).
- Nestyďte se vyhledat pomoc příbuzných a odborníků.

Když jde o život:

- Pokud jste v nebezpečí a potřebujete pomoc, zavolejte policii.
- Pokud jste napaden(a) během volání na policii, nechte telefon vyvěšený, mluvte a křičte.
- Když přijede policie, jděte s ní do jiného pokoje, abyste mohl(a) mluvit bez přerušování.
- Pokud jste zraněn(a), jděte na pohotovost nebo k lékaři a oznamte, co se vám stalo. Požádejte je, aby vaši návštěvu zadokumentovali, případně vám napsali zprávu.
- Po útoku ihned neuklízejte a důkazy (rozbité sklo, roztrhané oblečení, chomáče vlasů atd.) uložte do igelitového sáčku a předejte je policii.

- Škody vyfotografujte, snímky dejte vyvolat i s datem, je-li to možné.
- Zjistěte jména a čísla zasahujících policistů.
- Vyhledejte pomoc odborníků.

Příloha č. 3 - Znění rozhovoru vedeného s respondentkami
(domov pro studentky Praha)

- 1) Co je to domácí násilí?
- 2) Jak se projevuje domácí násilí?
- 3) Kdo je podle Tebe domácím násilím ohrožen?
- 4) Jak tomu rozumíš, že obvykle žena zůstává s násilným partnerem? (Je nějak rozhodující, jestli má děti?)
- 5) Jaký vliv má domácí násilí na děti, které v té rodině vyrůstají?
- 6) Setkala ses někdy s domácím násilím?
- 7) Pokud Ty nebo někdo z Tvých blízkých bude ohrožen domácím násilím, kde budeš hledat pomoc?
- 8) Můžeš jmenovat organizace, které se zabývají pomocí obětem DN?
- 9) Kdyby ses sama cítila ohrožená domácím násilím, obrátila by ses na policii? (Proč ano, proč ne.)
- 10) Co bys od policie očekávala? (V čem bys očekávala pomoc a v čem bys viděla riziko?)
- 11) Co Ti říká možnost vykázaní násilné osoby?
- 12) Jak si vysvětluješ fenomén domácího násilí (příčiny)?
- 13) Existuje podle Tebe nějaká prevence, jak se vyhnout násilí a nerovnováze moci v partnerském vztahu?

14) Kdo se podle Tebe dopouští domácího násilí?

15) Co bys dělala Ty sama, kdyby Tě partner začal týrat?

Příloha č. 4 - Znění dotazníkového šetření vedeného s organizacemi zabývajícími se domácím násilím (Acorus, ROSA, BKB, IC Praha)

1) Jakým způsobem informujete veřejnost o službách, které poskytujete obětem DN?

2) Zaměřujete se na specifickou cílovou skupinu? Pokud ano, na jakou? (věk, pohlaví, vzdělání...)

3) Kde vidíte slabá místa v informovanosti o DN (obecně, ve vaší organizaci)?

4) Plánujete do budoucna nějaké změny co se týká informovanosti o DN? Pokud ano, jaké? (kampaně...)

Příloha č. 5 - Transkripce rozhovorů s respondentkami (domov pro studentky Praha)

Žena, 22 let, zkušenost s domácím násilím: ano

- 1) „Odehrává se za dveřmi, většinou se o tom neví, jedná se o násilí buď rodičů mezi sebou (většinou otec x matka) nebo otec x dítě.“
- 2) „Určitě to poznamenává psychicky děti i tu oběť. Malé děti s tím mají problém: říct nebo neříct, co se děje, je to tak správně, je to normální? Oběť má většinou strach to říct, což by bylo i v mém případě, taky bych s tím za nikým nešla, leda by mi šlo o život. Projevuje se to buď viditelnými známkami fyzického násilí (podlitiny, modřiny) nebo se děti mohou začít ve škole špatně učit, špatná soustředěnost, uzavření do sebe.“
- 3) „Každý. Jmenovala jsem děti, manželku, ale zrovna tak by to mohl být otec nebo prarodiče, když třeba bydlí v jednom domě. Může to být každý člen rodiny.“
- 4) „Říká se: láska je slepá. Třeba si myslí, že už to bylo naposledy, takové to klasické - odprosí, už to nikdy neudělám...a ono to znovu přijde. Asi mu ta žena věří nebo má spíš strach. Myslím si, že kdyby to bylo obráceně, tak muž si mnohem rychleji dupne, žena se dívá na rodinu, na děti, na celek a doufá, že už to opravdu bylo naposledy. Nebo se bojí - malé město, tak aby se neřeklo...“
- 5) „Pokud je dítě obětí fyzického násilí, má to samozřejmě následky fyzické a psychické - jsou uzavřenější, když je to dcera, tak může mít problémy s hledáním partnera, nedůvěru k mužům atd. Když je to syn, může ho to ovlivnit ve volbě partnerky. Nebo bude uzavřenější, může se stáhnout do sebe a dusit to v sobě. Může mít plno komplexů. Jde o tu psychiku - tam se pak projeví všechno, počínaje školou, kamarády, drogami, každý to může řešit

jinak, sebevraždy, nikdo neví, jak to s tím druhým zamává, co se v něm odehraje... Stokrát můžeš zareagovat tím, že se rozbřečíš a zamkneš se v pokoji, a jednou si podřežeš žíly. Asi to nejde říct obecně, ty důsledky."

- 6) „Setkala jsem se s tím z vyprávění i na vlastní kůži. Většinou se jedná o násilí otec versus dcera, fyzické a psychické násilí, pohrdání ženami, vnímání žen jako otrokyň a to se přenáší už na malé dítě, co by budoucí ženu. Nesmyslné vybíjení vzteku...(chvíle ticha)...není to hezké.“
- 7) „Já osobně bych to asi neřešila do té doby, dokud by to šlo vydržet, a kdyby ne, tak nevím...asi bych se vyhnula řešení v rodině, nešla bych po žádné instituci, která by se tomu měla věnovat, ale šla bych po známých, přátelích, kterým věřím a doufala bych, že něco vymyslí, protože můj pohled na věc by byl určitě zkreslený, člověk v té dané situaci není úplně schopen se dobře rozmýšlet.“
- 8) „Z hlavy nevím, ale myslím si, že není problém si sednout k internetu a tam to najít.“
- 9) „Určitě ne. Já bych hledala někoho blízkého a myslím si, že policie by pro mě byla úplně nejhorší řešení. Policie by byla na úplně posledním místě, nevěřím jim, počínaje sepsáním protokolu - co já vím, kam se to dostane. To je hrozně intimní věc a rozhodně bych to nedávala policistům, stoprocentně ne.“
- 10) „V případě, že bych byla manželem ohrožovaná, bezdětná, plazící se z bytu po čtyřech, já nevím, jak by to muselo vypadat...tak potom bych od nich očekávala, že mi pomůžou. Jenže...když si někde stěžuješ, tak ono je to potom horší a horší, takže to bych zvolila jako úplně poslední řešení: potřebuju vaši ochranu, toho člověka nechci už nikdy vidět a musíte mi pomoci, aby se ke mně nedostal. Nemyslím si, že bych to udělala, ale je to to nejkrajnější, co si dovedu představit. Myslím si, že je to třeba řešit nějak soukromě, je to velice intimní

záležitost a policisté jsou podle mě necitliví, jednají podle svých zákonů a nařízení, to je v pořádku, ale není tam sociální cítění, rozhodně bych u nich nečekala pochopení, které člověk v téhle chvíli potřebuje.“

- 11) „To je kdyby padlo nějaké nařízení třeba u soudu, že se manžel nesmí přiblížit na takovou a takovou vzdálenost. Ohrožuje celou rodinu, tak nesmí do toho bytu vkročit a pokud to poruší, mají právo volat policii a on bude trestně stíhaný.“
- 12) „To by mě také zajímalo, kde se to bere. Možná to je nějaký problém toho člověka, který neumí vyřešit jinak než se ventilovat tímto způsobem. Léčení si nějakých komplexů, dokazování si něčeho, nebo svým způsobem úchylka - zalíbení v tom, že někdo trpí.“
- 13) „Jde jen o to, dobře si vybrat partnera. V tom podle mě nemůže zasáhnout žádná organizace. Myslím si, že by lidé spolu měli chodit minimálně rok a půl až dva. Pokud je vztah intenzivní a trvá delší dobu, tak se tam nějaké náznaky objeví. Sama jsem to poznala, a šla jsem od toho dál. Poznala jsem to skoro po dvou letech. A myslím si, že kdybych se bývala za něj vdala, tak bych určitě byla manželka, kterou by manžel bil a odnášely by to děti. ...Nevím, jestli to třeba víc trestně stíhat s tím, že by ti muži měli větší strach. Netuším. Protože řešíme jen fyzické násilí, psychické je kolikrát ještě horší a špatně se to dokazuje. Takže asi prevence, která by se dala vytvořit, podle mě neexistuje. Jsi s tím člověkem ve vypjatých chvílích, vidíš náznaky agrese...Myslím si, že by muž neměl na ženu řvát, neměl by ji fackovat, už když spolu chodí - to jsou třeba moje zkušenosti. Dá se to poznat, ale trvá to delší dobu. Moje babička vždycky říkala - když se chceš vdávat, musíš toho muže alespoň třikrát pořádně rozčílit, ale doběla, a potom zjistíš, jaký bude. Myslím si, že na tom něco je. Když spolu lidé nechodí jen do kina a na čaj, pokud se setkávají

v různých situacích za normálního chodu, tak každého občas něco rozčílí a podle těch reakcí se to dá poznat."

14) „Manžel, otec, matka, manželka, děti versus rodiče (když jsou třeba ti rodiče už staří), myslím, že to může být kdokoli. Říká se, že to dělají lidé méně vzdělaní, osobně jsem to zažila s člověkem, který měl vystudovány čtyři vysoké školy, takže si myslím, že v tom vzdělání rozhodně nehraje roli, je to jenom o lidech. A myslím si, že kolikrát ti hodně učením mají problém s emocemi, s ventilací svých pocitů, myslím si, že to paradoxně někdy může být ještě horší, než když má někdo průměrné vzdělání, třeba středoškolské."

15) „Přemýšlela jsem nad tím, modlila jsem se, nikomu jsem to neřekla, protože jsem se bála. S rodiči nemám úplně nejlepší vztah, takže tam to vůbec ventilovat nešlo, kamarádky - to mi také nepřišlo úplně ideální, takže jsem to řešila sama v sobě. Dala jsem si ultimátum, jela jsem s ním v létě na tábor a řekla jsem si: buď anebo, uvidíme, pokud se to bude ještě jednou opakovat, ta agrese a scény, tak jdu od toho, to nemá cenu. No a ono se to opakovalo, tak jsem šla od toho a jsem šťastná."

Žena, 27 let, zkušenost s domácím násilím: ano

- 1) „Podle mě to může být týrání různého typu, fyzické i psychické. Vlastně je to určitý nátlak na osobu, je jedno, jestli to je muž, žena, dítě. Nejvíc asi probíhá v rodinném kruhu. Z manželů třeba muž není věřící, žena je a on ji kvůli tomu, že mají neshody, může týrat. Nebo si muž vezme cizinku a pak jí to vyčítá, že přišla z ciziny bez ničeho, že nic nemá, všechno je jeho a ona si tady nesmí nic dovolovat.“
- 2) „Myslím si, že nejrozšířenější je asi fyzické násilí, ale tomu předchází psychické násilí, nějaký nátlak. Ten týraný je prostě zdeptaný...asi nevím, jak na to odpovědět. Ale myslím si, že to je asi skryté, že to člověk nechce moc vytahovat.“
- 3) „Většinou to bývají děti nebo ženy v domácím prostředí, ale určitě to jsou i někteří muži.“
- 4) „Myslím, že si to sama dává za vinu. Příklad - manžel ji může mlátit ze žárlivosti. Nebo že není po jeho vůli, třeba i v sexuálním životě - ona může mít výčitky, že není tak dobrá, že ho třeba nedokáže uspokojit, a tudíž že on má jakoby právo na to ji uhodit. Takže jeden z důvodů je třeba to, že si to dává za vinu, pak ze strachu, že třeba nemá kam odejít, nemá zázemí, nebo že jí vyhrožuje, že to bude ještě horší, když odejde, že ji zabije. Žena také ví, že když se bude soudit o děti, nemusí to vyhrát a ztráta dětí je pro ni nepředstavitelná, takže radši zůstane s manželem. Také ví, že kdyby zůstala s dětmi sama, že to bude mít hodně těžké ohledně práce. Záleží, v jakém věku ty děti jsou, jestli je ještě na mateřské, jestli má jít kam bydlet, jestli jí někdo pomůže, jestli si najde třeba dalšího partnera. A také je to otázka toho, že třeba manžela pořád miluje a říká si, proč se tak změnil, dřív byl úplně jiný...“

- 5) „Určitě traumatizující. Myslím, že všechny děti jsou citlivé, zvláště do puberty. Pak po pubertě když holky nebo kluci začínají vnímat víc své tělo a začínají první lásky, tak už se pak vážou na někoho jiného, ale i v pubertě to hodně pocítují, kdyby se měli rodiče třeba rozvést nebo i to násilí. Má to na ně vliv do budoucna, mohou kopírovat rodiče. Člověk si říká: nebudu jako máma, nebudu jako táta, a nakonec po x-letech - to vidím na sobě - některé věci dělám jako rodiče. Třeba kluk nesnášel otce za to, že týral matku nebo že ji párkrát uhodil, ale myslím si, že si na to musí dát velký pozor, protože víceméně jednou to udělá taky, třeba ve vzteku, může to mít někde v podvědomí, že na to má právo. Myslím si, že někdy má muž nebo žena právo dát facku. A já bych se na něj asi ani nemohla zlobit. Kdybych třeba byla vdaná nebo měla přítele a začala si s někým jiným... Jenže je rozdíl jedna facka a týrání - zmlátit a ještě vytáhnout nůž.“
- 6) „Kamarádka. A naši si dost ubližovali. Máma hodně pila a táta strašně žárlil a vždycky ji podezíral, že měla něco s někým jiným. Dělali si hodně naschvály a taky fyzicky si hodně ublížili. Když jsem byla malá, tak si na to nevzpomínám. Ale mamka nám opakovaně říkala, že ji tatka týrá. Víím, že mamka dělala hlouposti, když se opila. Myslím si, že na tom mají vinu oba dva. Často jsme stáli se sourozenci mezi nimi. Asi bych to víc nerozebírala.“
- 7) „Asi záleží na situaci. Jestli by to bylo zase doma, že by se naši nějak napadli... Kdyby to byl někdo cizí, tak bych určitě volala policii. Kdyby to byl někdo známý, tak bych asi zasahovala já, pak sourozenci. Kdybych viděla, že někdo bije mámu, tak bych určitě nešla volat policii, nechtěla bych, aby máma dostala další ránu.“
- 8) „Z hlavy nevím.“
- 9) „To by hodně záleželo, jestli přítelem, manželem nebo někým cizím. Policii bych zavolala, kdyby mě držel doma

a nikam mě nepouštěl. Na policii bych to asi šla ohlásit, kdyby se to opakovalo, kdybych si nevěděla rady, kdyby mi doma neporadili."

- 10) „Očekávala bych od policie, že by si s ním promluvili, že by mu vysvětlili tu situaci, třeba je duševně nemocný a myslí si, že mlátí někoho jiného... Riziko...třeba že to toho druhého ještě víc povzbudí - ty si na mě zavolala policii - a třeba ji příště ještě víc zmlátí nebo jí pak vyhrožuje, ať se neopovažuje zavolat policii nebo to někomu říkat. Myslím, že je spousta skvělých žen i mužů, kteří žijí v domácím násilí, nevím, proč to neřeší, možná si myslí, že na tom mají sami vinu, nevím. Já myslím, že to člověk podporuje právě když s tím druhým zůstává, protože má další možnost, aby ublížil."
- 11) „Nevím."
- 12) „Domácí násilí se asi nejvíce objevuje z toho důvodu, že některá ze stran pocituje nevěru, ohrožení majetku... V dnešní době lidé začali stavět na hmotných věcech, nechtějí to ztratit a proto je třeba domácí násilí, že ta manželka se chce dát rozvést a on ne. Ze strachu o majetek. Že se člověk dívá na sebe, ne na druhého. Nebo někteří lidé si nesou trauma z dětství, třeba zažili, že otec někoho týral a ta minulost tam také hraje roli. Myslím si, že násilí je hodně o vůli, že to člověk nemá v genech... Když dáš někomu ránu fyzickou, tak zároveň způsobíš i ránu duševní. Mně samotné by hodně vadilo, kdyby mě uhodil. Tu bolest - dostaneš facku, tak budeš mít modřinu nebo monokla, to člověk zkousne, ale pak si říkáš: proč to udělal, když mě má rád?"
- 13) „Každý, ať je to muž nebo žena, by měl mít otevřené oči a dívat se na toho druhého člověka, jaký je, nedívat se jenom na fyzickou stránku, ale i na tu vnitřní, dívat se na toho člověka celkově, nebát se říct ANO nebo i NE. Pokud partnerovi vadí, že se žena baví s jiným mužem, už je to signál: on si na mě dělá velké nároky,

přivlastňuje si mě. I když jí zatím nic neudělal, tak za čas jí klidně ublíží... Někdo provozuje násilí ze strachu, týrá toho druhého, protože o něj nechce přijít, nechce zůstat sám. Myslím si, že člověk musí mít otevřené oči a nemít slitování. Maximálně jednou. Třeba když se stane, že ti ublíží, tak to probrat, proč se to stalo a měl by slíbit, že se to nebude opakovat. A kdyby se to stalo podruhé, tak odejít. Jenom jedna šance, tu druhou bych mu nedala. Člověk to už podruhé nemusí přežít. Nebo ti může víc ublížit. Ten člověk ví, co si může dovolit, a podruhý si dovolí víc, a potřetí ještě víc. Myslím si, že čím víckrát se to opakuje, tím víc si ten člověk dovoluje."

- 14) „Nejvíce muži. A pak to bývají i ženy, které týrají své matky. Myslím si, že nejvíce týrají lidé, kteří nemají v pořádku žebříček hodnot - na těch nejvyšších místech by měla být úcta, láska k druhým, to, co je v životě důležité. Lidé, kteří nestaví na těchto věcech, nejvíce týrají. To můžou být třeba alkoholici, narkomani... Nechci říct, že by to byli lidé na okraji společnosti, to ne. Naopak to jsou i lidé, kteří mají dobrou práci, dost vydělávají, mají dobré zázemí..."
- 15) „Hledala bych příčinu, proč to tak je, co se s ním děje nebo co se stalo, jestli není nemocný nebo nemá nějaké problémy z dětství, něco, o čem jsem nevěděla, co přede mnou mohl dlouho skrývat anebo to neskrýval, protože to bylo v pohodě, a třeba se začalo odehrávat období jeho života, kdy se mu to zase vybavilo a on si třeba nějakou zlost vybíjí na mě, a přesto mě může mít opravdu rád. Třeba nemá takovou pevnou vůli nebo se cítí slabý, že se nedokáže sám ovládnout. Ale myslím si, že je důležité mu říct a zdůraznit, že to udělal jednou, ale že podruhé se to už nebude opakovat. Dát mu určitou hranici. Že to můžeme smazat, můžeme na to zapomenout, ale kdyby s tím nesouhlasil a znova se to stalo, tak bych odešla... Asi

člověk nesmí dojít do té poslední kapky, asi už předtím je dost kapek, které signalizují, že to není v pořádku. Mít otevřené oči, nenechat ho dojít až do té doby, kdy mě začne mlátit. Myslím, že se to nestane hned, že vidíš, že s ním něco je, jak se k tobě chová. Samozřejmě že nebude pořád kolem tebe a říkat ti hezká slova, ale člověk třeba vnímá, že je hrubší, že mě třeba slovně napadá, nemá ke mně úctu... Často už předtím, než dojde k té poslední kapce, přátelé nebo rodina upozorní, že to není zrovna dobrý partner. Někdo z okolí uvidí to, co já sama třeba nedokážu vnímat."

Resumé

Domácí násilí je závažný a velmi rozšířený fenomén, který se objevuje napříč sociálním spektrem, bez rozdílu hodnot, vzdělání, vyznání, příjmů, společenského postavení.

Po staletí bylo domácí násilí mlčky tolerováno. V České republice se považovalo za soukromou věc mezi partnery, a to až do roku 2004, kdy byl do trestního zákona zařazen § 215a (týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě).

Od 1.1.2007 může policie podle zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, zasáhnout již v raném stadiu rozvoje domácího násilí a vykázat násilnou osobu ze společné domácnosti. Tím je možné zastavit spirálu násilí a předejít další traumatizaci ohrožené osoby a jejích dětí.

Nezbytným předpokladem pro včasné zastavení domácího násilí je dostatek informací o problematice domácího násilí, jeho projevech a možnostech řešení vzniklé náročné situace za využití širší psychosociální sítě pomoci včetně možnosti vykázání násilné osoby. Informovanost profesionálů i laické veřejnosti se jeví jako klíčová, neboť první kontakt s ohroženou osobou může buď zahájit komplikovaný proces odpoutávání se od násilné osoby, nebo na dlouhý čas utlumit odhodlání ohrožené osoby k řešení.

V teoretické části diplomové práce definuji v první kapitole základní pojmy - co je to domácí násilí, kdo je ohrožená a násilná osoba, co znamená intervenční centrum a interdisciplinární spolupráce. Následuje kapitola zaměřená na rozpoznávání domácího násilí a jeho specifických znaků. Třetí kapitola popisuje osobnost „oběti“ a osobnost „pachatele“, dále ukazuje varovné signály, které jsou v partnerském vztahu z hlediska domácího násilí rizikové. Další kapitola představuje čtyři pražské organizace zabývající se pomocí osobám ohroženým domácím násilím (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí, Intervenční centrum Praha) včetně sociálních služeb, které poskytují. Věnuje se také právnímu zakotvení, přínosu

intervenčního centra, náplni jeho činnosti a mezioborové spolupráci. Poslední kapitola teoretické části se věnuje krizové intervenci u osob ohrožených domácím násilím a rozebírá také některá problémová místa v péči o tyto osoby.

V praktické části diplomové práce jsem se zaměřila na výzkum informovanosti o domácím násilí mezi ženami žijícími v domově pro studentky. Cílem této sondy bylo zmapovat, jaké mají informace o domácím násilí, jak si tento fenomén vysvětlují a zda vědí, kde hledat pomoc. Doplněním této sondy se stal průzkum, jakým způsobem uvedené organizace informují o domácím násilí a pomoci ohroženým osobám (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí a Intervenční centrum Praha).

Summary

The domestic violence is very serious and wide-spread phenomenon which appears across the social spectrum despite the people's priorities, education, income, religion or social position.

The domestic violence has been quietly tolerated across the centuries. In the Czech Republic it was regarded as a private thing of the partners even till the year 2004 when the paragraph §215a (harassment of the person living in the common household or a house) was included in the penal law.

From the 1st January 2007 the police have been allowed to save the victims of the domestic violence already at the very beginning of it and expel the violent person from the common household according to the law number 135/2006 Sb.

This enables to stop the wave of the violence and avoid further traumatising of the endangered person or his or her children.

Sufficient number of information about the domestic violence and its features and possibilities of solution of the demanding situation within use of the wider psycho-social services also including the possibility of expelling the violent person is essential assumption to stop the domestic violence in time.

Foreknowledge of the professionals as well as ordinary people seems to be crucial because the first meeting with the endangered person could start the complicated process of unbending from the violent person or calming down the determination of the endangered person to solve the problem for a long time.

In the first chapter of the theoretic part of my diploma thesis I define general expressions like: what is the domestic violence, who is endangered person and violent person, what

does intervention centre or interdisciplinary cooperation mean.

Other chapter which focuses on recognising of the domestic violence and it's specific features follows.

The third chapter describes the character of the „victim” and character of the „offender”. It also describes the warning signals which are risky within the relationship viewed from the optic of the domestic violence.

Next chapter deals with the progress of four organisations in Prague dealing with the domestic violence and help the people endangered by the domestic violence included the social services provided (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí /White circle of safety/, Intervention Centre in Prague).

My diploma thesis deals also with the law fixture and contribution of the intervention centre, essence of its activities and interdisciplinary cooperation.

The last chapter of the theoretic part focuses on the crisis intervention by the people endangered by the domestic violence and closer explains some problematic moments in the care of these individuals.

In the practical part of my diploma thesis I focused on the research of the foreknowledge about the help in case of the domestic violence among the women dwelling in the house for students. The aim of my research was to find out what sort of information about the domestic violence they have, how they explain this phenomenon themselves and if they know where to turn to in case of facing it. Additional part of this research there is a survey how the organisations inform about the domestic violence and help the people endangered (Acorus, ROSA, Bílý kruh bezpečí /White circle of safety/, Intervention Centre in Prague).